

BYLANSKÉ POHŘEBIŠTĚ A JINÉ NÁLEZY Z RAČINĚVSI (OKR. LITOMĚŘICE, ÚSTECKÝ KRAJ)

Drahomír Koutecký

ÚVOD

V severozápadních Čechách se nachází ve starší době železné třetí skupina bylanské kultury. Velké komorové a jámové hroby se převážně váží na řeku Ohří a její soutok s Labem (*Zápotocký 1964*). Součástí pohřebišť byly malé jamkové hroby, v minulosti většinou zničené hlubokou orbou. V bezprostředním okolí Račiněvsi žádné jiné bylanské pohřebiště nebylo registrováno, nejbližší se nachází v Budyni nad Ohří. Ostatní stará i nová pohřebiště jsou rozložena podél řeky Ohře. Zatím nevyřešenou otázkou v Podkrušnohoří je existence samostatných žárových hřbitovů. Na polykulturní lokalitě v Jenišově Újezdě na Lomském potoce blíže Bíliny jsme prokopali několik jámových hrobů se smíšenou bylansko-billendorfskou keramikou. Na stejné lokalitě bylo v roce 1973 na ploše 30×9 m pod kamenným závalem zjištěno 105 míst s nálezy, z nichž mnoho patřilo malým bylanským žárovým pohřbům s billendorfskými prvky (*Koutecký 2003*). Je to zatím jediná lokalita s jamkovými žárovými pohřby v severozápadních Čechách. Také na Litoměřicku zatím nejsou doložena samostatná žárová jamková pohřebiště.

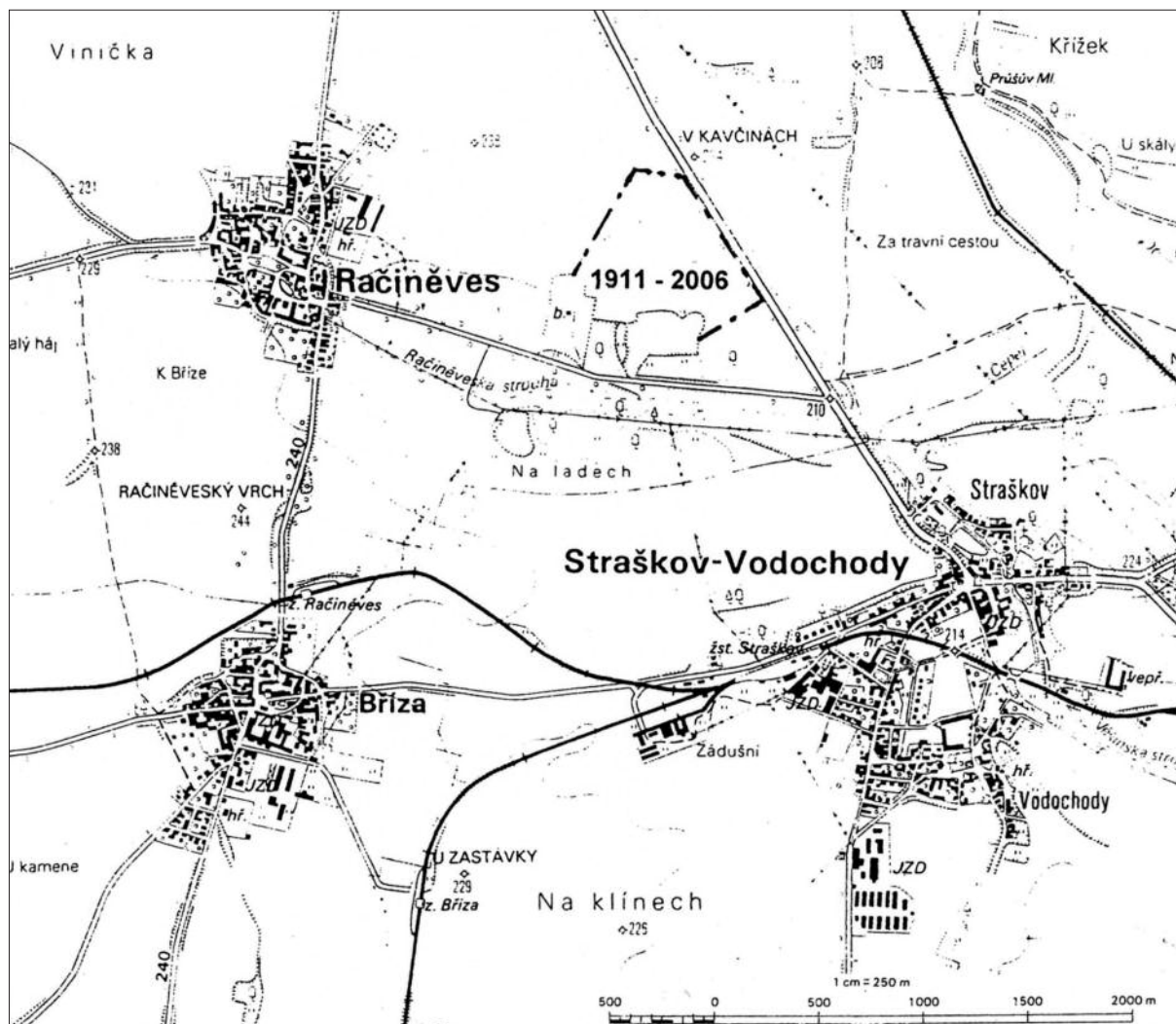
1. LOKALIZACE NALEZIŠTĚ

Naleziště se rozkládá na katastru obce Račiněves, na mírném návrší vlevo od silnice Straškov–Dušníky. Lokalita je ohraničená na západě údolím, kde protéká potok Račiněveská strouha, a na východě údolím, jímž protéká potok Čepel; nad okolní krajinu se vypíná „posvátný“ kopec Říp.

Výsledky leteckého průzkumu ukázaly, že pohřebiště je rozděleno silnicí na dvě části. Vpravo od silnice Straškov–Dušníky byly zjištěny na sedmi místech potenciální bylanské mohyly (Smrž, Gojda), již na katastru Straškova. V době revizního výzkumu v roce 1933 pod vedením J. Böhma a za účasti americké studentské expedice vedené Fewkesem a Adamsem byl vytyčen zaměřovací úsek vlevo u silnice mezi km 26,6 a 26,8 v délce 200 m; tento úsek bylo možné zjistit, kvůli zmizení patníku, jen přibližně. Podle katastrální mapy původní velká parcela č. 678 byla po první světové válce rozdělena na drobné parcely. Podle Böhma prokopané mohyly č. 1 a 2 se nacházely na parcele 678/21 a mohyly č. 3–5 na parcele 678/27–29. Při srovnání místa nálezu hrobu č. 1/2006 s mohylou č. 5 prozkoumanou J. Böhmem v roce 1933 se ukázalo, že jsou totožné. Lokalizace výzkumu byla provedena podle kopie katastrální mapy, mapový list VS II-11/15, 1:2880, a tento výzkum byl přibližně ztotožněn mohylou vpravo zaměřenou letecky (*obr. 27*). Pomocí mohyly č. 5 se podařilo lokalizovat také ostatní mohyly kopané v témže roce. Rovněž se podařilo upřesnit, že nalezené zbytky hrobů byly orientované delšími stěnami V–Z (*obr. 1*)

2. PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ

Na lokalitě tvořila ornici a podbrázdí o síle 50–80 cm hnědá hlína slabě promíšená s pískem. Pod podbrázdím (půdním typem) se nacházela slabá vrstvička říčních oblázků o síle 10 cm. Podle určení prof. J. Kovandy vznikla oblázková vrstvička činností vody a větru, kdy větší oblázky vytvořily souvislé vrstvičky nebo zaplnily nerovnosti. Velká propustnost podložních písků pravděpodobně způsobila rychlé zetlení nespálených koster v komorových hrobech. Podloží o síle 1–2 m tvořil písek promíšený s jílem a pak následoval čistý žlutý písek vhodný pro průmyslovou těžbu.

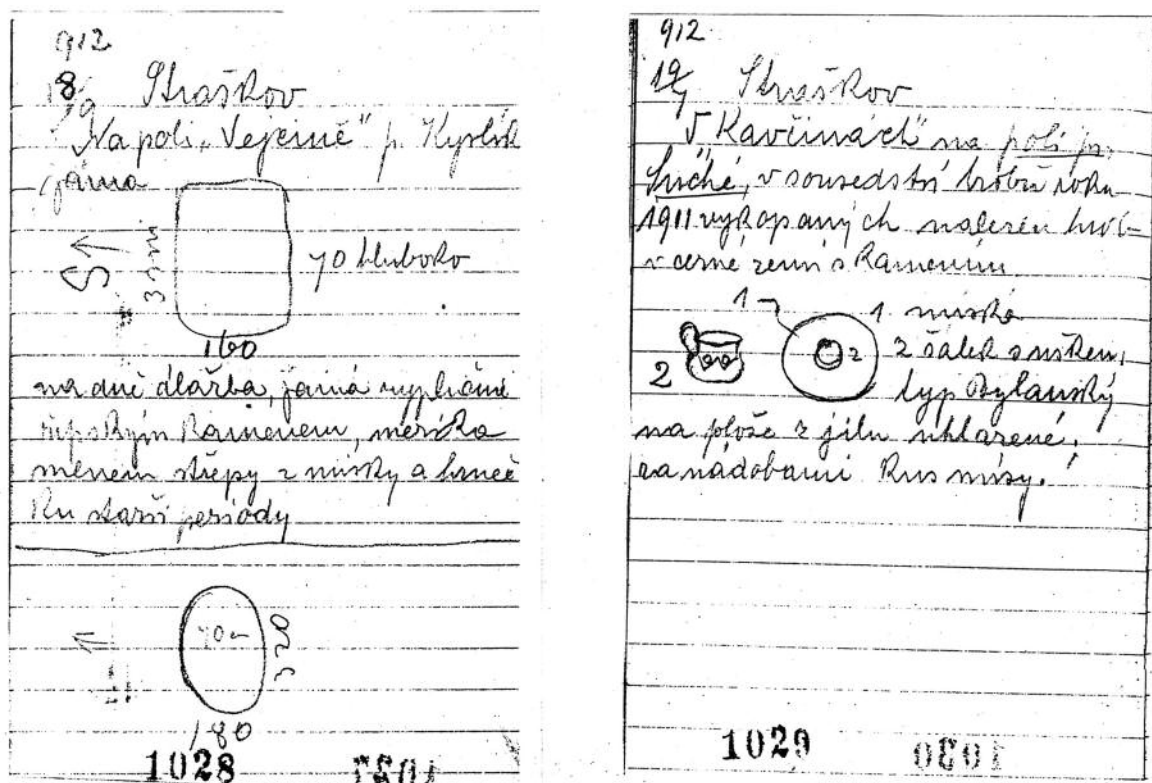

Obr. 1. Račíněves. Výsek z mapy ZM 1 : 10 000 s vyznačenou plochou výzkumů z let 1911–2006

3. HISTORIE NALEZIŠTĚ

První nálezy pocházejí údajně z 19. století, ale dosud nemáme doklady. Je pravděpodobné, že první zničené nebo poškozené hroby se váží k roku 1845, kdy na panských polích začala hluboká orba parními pluhy.

První zprávy o nálezech máme od roku 1911. Páter R. Schaller z Račíněvsí (žák Píčov) píše Píčovi, že při kopání na panském poli našli hrob obložený kameny (18. 5. 1911). Starosta Straškova J. Štapec píše dopis Píčovi, že našli na návrší v hloubce 140 cm v černé hlíně „dlažbu“ do kruhu. Jedná se nejspíš o kamenný zával nad hrobem. Dlažba prý obsahovala jen střepy a jelení parohy. Vyzývá Píče, aby přijel a věci prohlédl. Stejný autor posílá do NM střepy a parohy včetně dopisu 31. 5. 1911, ve kterém sděluje, že jáma už je celá vykopaná a žárových hrobů tam bude jistě více. Bude žádat ředitele panství v Roudnici o povolení kopat, a když najde další hroby, podá zprávu do NM. V dopise 2. 6. 1911 J. L. Píč žádá starostu Štápece, aby opět kopal, ale následně starosta vzkazuje Píčovi, aby on sám si vyžádal povolení od knížete Lobkovic. V dopise 14. 7. 1911 žádá ředitelství Roudnice dr. E. Matějku, aby nalezené věci vykopané na pozemcích parcely 678 v Račíněvsí údajně ze „žárových“ hrobů odevzdali jako dar do NM. Tyto nálezy vykopal V. Chaloupecký, archivář roudnického panství (zpráva čj. 219/11). J. L. Píč o svých výkopech v roce 1911 nepodal žádnou zprávu (obr. 2), proto A. Stocký s K. Buchtelou provedli v roce 1913 kontrolní výzkum. Stocký uvádí, že při hluboké orbě se na povrchu objevily velké kameny na třech místech zoraného pole. Vlastní hroby kryl kamenný zával a obsahoval chudou výbavu. Hrob 1 byl vykopán pravděpodobně již

Obr. 2. Račiněves. Náčrty dvou hrobů z Píčova (Landova) zápisníku č. VIII z 9. 2. 1912

dříve, na dně zůstalo jen několik střepeš. V dalších dvou hrobech objevitelé zjistili po odstranění kamenů „hnízdo rozmačkaných a zpřeházených střepeš“. Hroby byly prý orientovány delší stěnou V–Z. Z hrobu 2 uvádí lidskou stoličku a dále bronzové udidlo bez udání čísla hrobu. Rozměry: hrob 2: 260×210, hl. 220 cm; hrob 3: 210×180 cm, hl. 190 cm. Oba hroby dle velikosti a výbavy patří do druhé kombinační skupiny.

4. POPIS HROBŮ Z VÝZKUMU J. L. PÍČE V ROCE 1911 (podle výkopu popis A. Stockého 1913)

Hrob I byl nejspíše obdélníkový, byl již porušen nějakým výkopem, uvádí se orientace V–Z. Na západní straně stály dvě zásobnice, jedna měla uvnitř součásti koňského postroje (kroužky a knoflíky); mimo zásobnice ležela dvě železná udidla a další bronzové kroužky. Na zásobnice bylo položeno dřevěné jho pobité bronzovým plechem s vybíjenými důlky. Asi 100 až 120 cm východně ležely rozmačkané nádoby, asi 25 cm od shluku keramiky ležely obruče kol a jedna nábojnice s rozšířenou hlavicí. Podle nepřesvědčivé rekonstrukce dvě kola nahrazovaly zásobnice, navíc je vozík rekonstruovaný jako dvojkolový, tedy typický pro Kelty. Ve směru delších stěn se zachoval kus trámu z krytu komory, nikoliv oj vozu. U hlavice kola se našla lopatka k udidlu (Stocký 1930). Mezi jhem a nádobou ve střepeš se objevil železný nůž, při vyzvedávání se rozpadl. Podle zápisníku Píč viděl v hrobě „lidské rourkové kosti z nohou a spálené kosti“. Nelze určit, zda byl ritus žárový, kostrový či birituální.

Hrob II, hrob Píčov 1911, protože podle výše uvedených údajů hroby 1913 byly velice chudé. Opakuji: hrob 1 obsahoval jen několik střepeš. V hrobech 2 a 3 bylo hnízdo rozmačkaných střepeš (Stocký 1930). Najednou text pokračuje popisem velkého hrobu s vozem a postrojem s orientací V–Z. „Na západě stály dvě veliké zásobnice a uvnitř byly součásti koňského postroje a bronzové knoflíky, asi 100–150 cm východně se našel shluk střepeš a po stranách byly umístěny železné obruče kol, při vyzvedávání se rozpadly.“ Je velice nápadné, že hrob 1911 č. I. a hrob č. II. se shodují obsahem a rozmístěním milodarů při orientaci V–Z:

1. U západní stěny 2 zásobnice v obou případech.
2. V zásobnicích součásti koňských postrojů: hrob 1911 v zásobnicích udidla, kroužky a knoflíky, hrob 1913 v zásobnicích měl jen kroužky a knoflíky: udidla byla naopak mimo, u shluku keramiky.
3. U skupiny keramiky v obou případech byly uloženy železné obruče kol, u hrobu 1913 se rozpadly.
4. Kamenný zával byl popsán v obou případech.
5. V obou případech chybí základní rozměry.

Odlišnosti: 1911 – jho, železný nůž; 1913 – hlavice kola, rourkové kosti a spálené kosti, lidská stolička, bronzové udidlo.

A. Stocký (1930) na tab. 28 a 29 uvádí nálezy pocházející z hrobů zkoumaných Píčem, pouze bronzové udidlo na tab. 29:14 a nádoba na tab. 29:36 jsou údajně z výzkumu v roce 1913.

Také V. Vokolek (2004) uvádí jen nádoby z roku 1911 (tab. 167:7–12; 169:1–4; 168:1–5). Podle publikace Stockého nádoba (1930, tab. 29:36) a Vokolkova (2004, tab. 169:2) jsou totožné.

Popis nálezů ze Straškova, bez rozlišení doby původu, mimo nálezy uveřejněné V. Vokolkem (tab. I:1–7; XVI:8–12)

1. Amforovitá mísa s ouškem zdobená černou malbou: na hrdle řadou puntíků a na výduti řadou trojúhelníků s vrcholy nahoru i dolů. V. 9,0 cm, Ø 24,5 cm, inv. č. 2178.
2. Amforovitá zásobnice s baňatou výdutí s odsazeným podhrdlím od výdutě, p. červenohnědý, v. 85 cm.
3. Hrnek s plastickou páskou důlkovanou, v. 13,3 cm.
4. Spodek výdutě amforovité zásobnice, zv. (zachovaná výška) 24,0 cm.
5. Nízká amforovitá mísa, hrdlo odsazené, na podhrdlí šrafované trojúhelníky a žlábký mezi nimi, v. 3,0 cm, Ø 13,5 cm, inv. č. 4285.
6. Amfora bez hrdla, stopy černé barvy, zv. 11,0.
7. Zaoblená mísa uvnitř zdobená vyleštěnou výzdobou, Ø 23,0 cm, inv. č. 4222.
8. Dva velké br. knoflíky s prolamovaným poutkem: jeden o Ø 2,4 cm, inv. č. 40256; druhý s železným nálepem a 2 malými knoflíky s poutkem, inv. č. 40253–5, Ø 2,5 cm.
9. Pět kusů malých br. knoflíků s uchem Ø 1 až 1,3 cm, inv. č. 40257–61.
10. Br. kroužek, Ø 1,8 cm, inv. č. 40262.
11. Návlečka br., Ø 0,6 cm, inv. č. 40263.
12. Zl. br. tyčinky, zd. 1,5 cm, inv. č. 40264.

V. Vokolek (2007) uvádí:

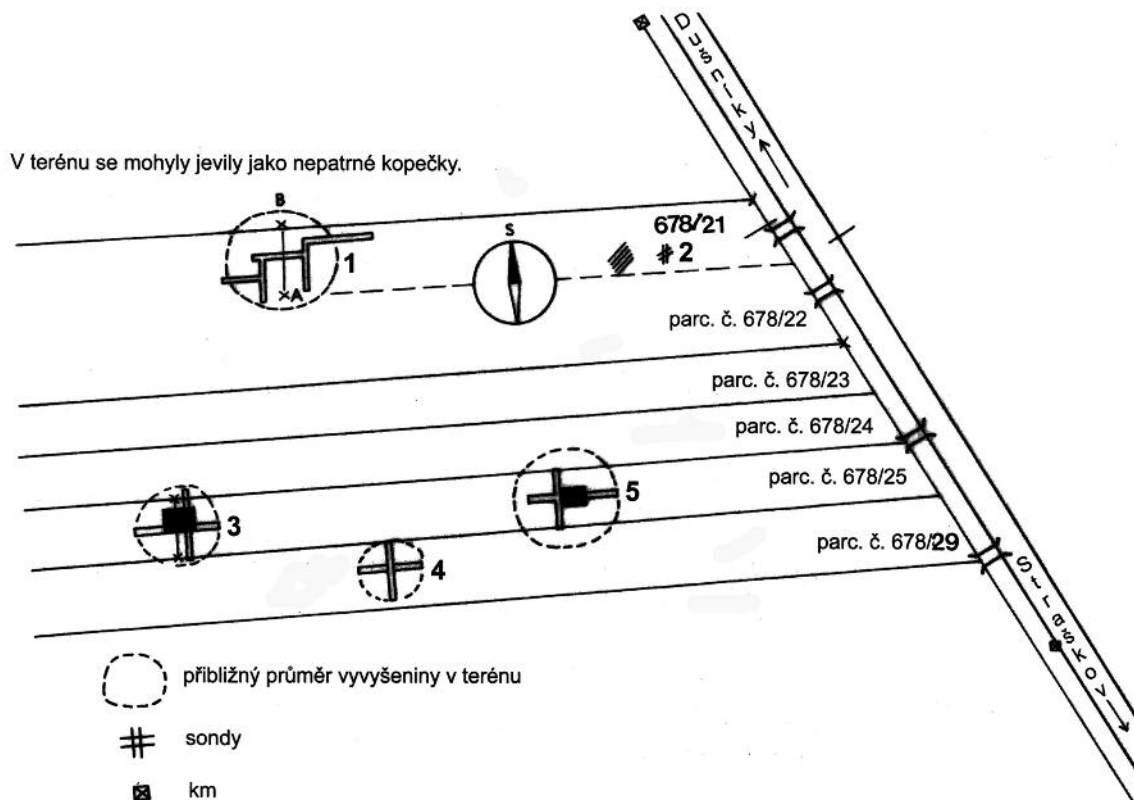
1. Střepty zásobnice, inv. č. 6324, 6327, 6329, 6337–39, 6341–446.
2. Střepty jiné zásobnice, inv. č. 6328, 6338, 6340–65, 6337–49.

5. VÝZKUM V ROCE 1933

Po dvacetileté přestávce v roce 1933 J. Böhm, společně s americkou studentskou expedicí vedenou Fewkesem a Adamsem, provedl revizní výzkum na lokalitě, parc. č. 678, která byla již rozdělena na malé selské parcely č. 678/21–29. Podle hlášení J. Böhma (NZARÚ Praha, čj. 1834/33 a 2481/37) se J. L. Píčoví v roce 1911 podařilo údajně prozkoumat tři mohyly. Z mohyly s vozem část nálezů vybral V. Landa a druhou část starosta J. Štapec. Obě mohyly nebyly dokopány, protože ředitelství velkostatku v Roudnici zakázalo další kopání. O třetí mohyle se J. Böhm dále nezmiňuje. Vlastní výzkum J. Böhma v roce 1933 na parcele 678/21 a 29 obsáhl pět míst s možností prozkoumat, najít nebo revidovat hroby vykopané J. L. Píčem (*obr.* 3).

Mohyla 1, parc. č. 678/21:

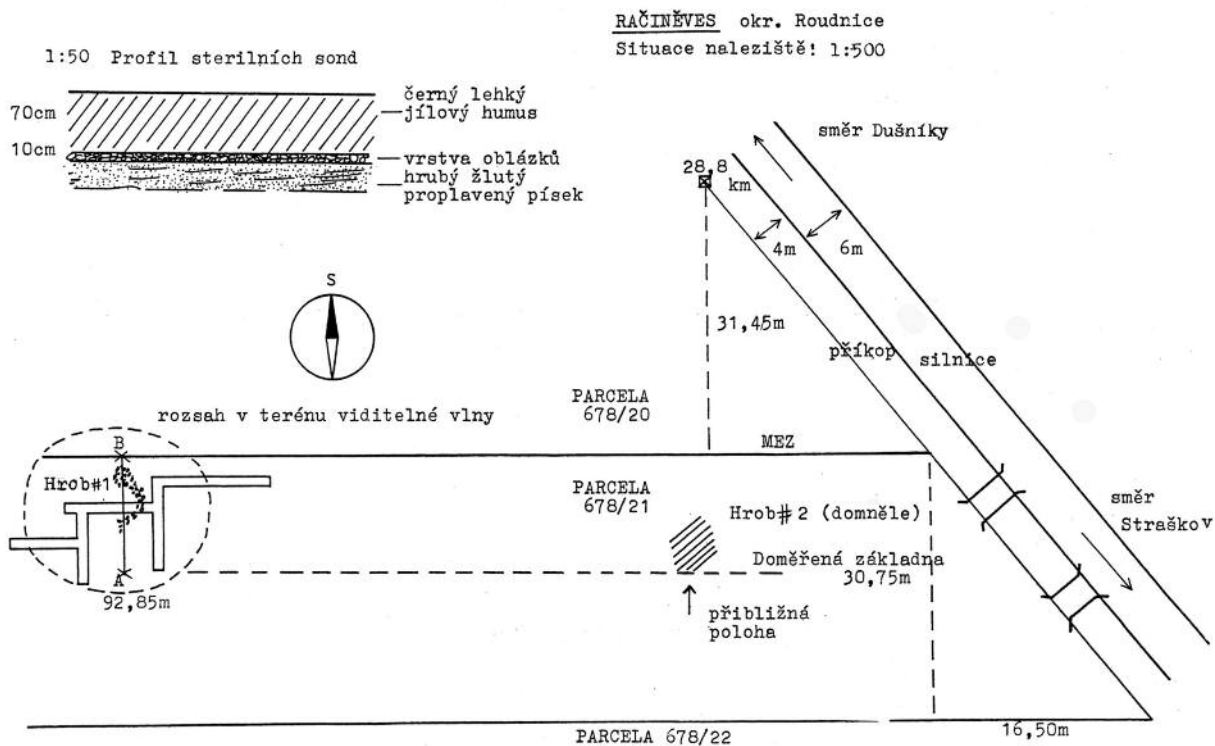
Na povrchu převyšovala okolní terén o 25–30 cm a byla viditelná na zoraném poli jako černá skvrna o průměru 21 m. Ornice s podbrázdím měla sílu 50 cm. Vlastní odkryv byl zprvu prováděn soustavou sond, nakonec byla mohyla skryta plošně. Nad hrobem se nacházel kamenný zával, který sloužil jako zátěž komory před vyloupením. Většina kamenů byla uložena v sekundární poloze, pouze východní část závalu zůstala v původní poloze. Většina kamenů patřila řípákům (čedič), břidlicovým deskám a ojediněle opukovým. Hrob byl velice mělký, zahluboval se pouze 20 cm do podloží, orientace SZ–JV. Černá výplň obsahovala větší množství střepů s četnými starými i novými lomy. Nálezy z hrobu se mi nepodařilo najít. J. Böhm mohylu 1 zprvu ztotožnil s Píčovou mohylou III, ale později naopak s mohylou 5. Tuto skutečnost nedovedu potvrdit ani vyvrátit. Mohyla 1 byla námi ztotožněna s hrobem 2/2001 (*obr.* 4; 6; 7).

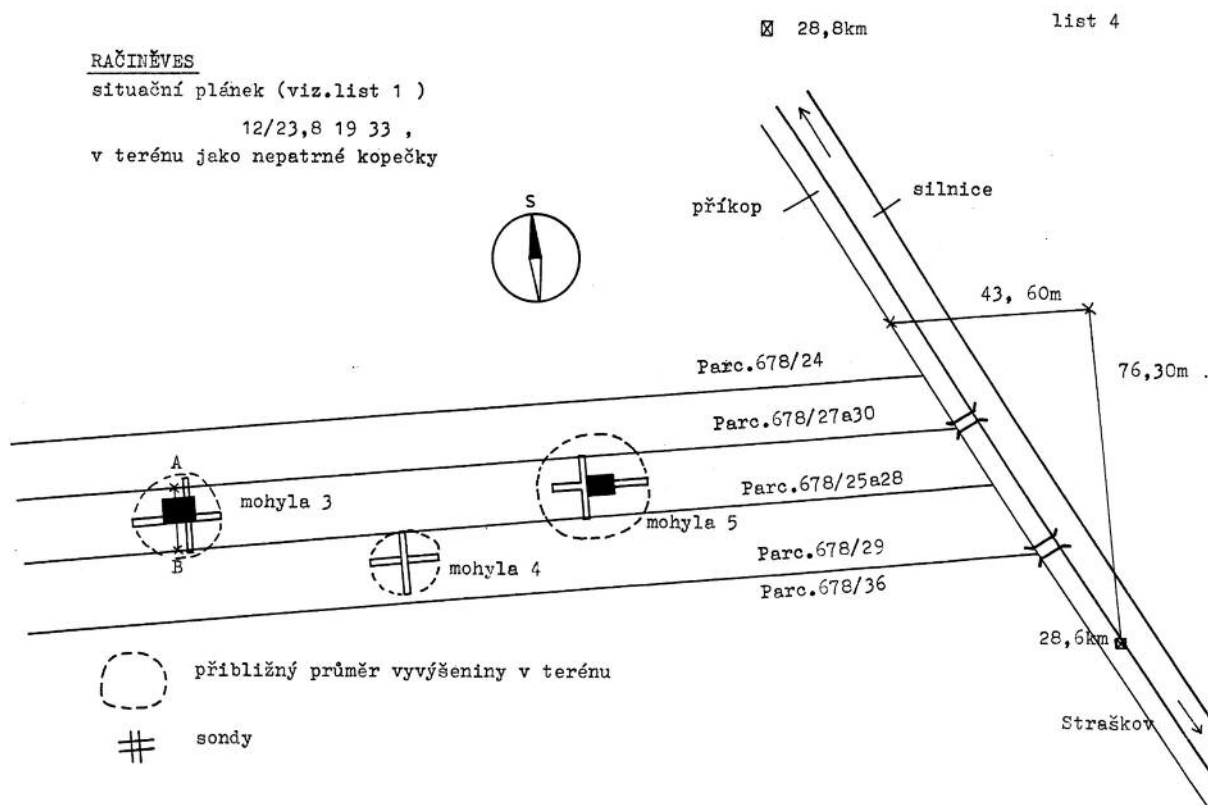
Obr. 3. Račiněves. Situační plán revizního výzkumu v roce 1933 u silnice Straškov–Dušníky, mohyla 1 až 5, parc. č. 678/21–29

10/8/33

list 1

Obr. 4. Račiněves. Plán odkryvu mohyly 1 a domnělé mohyly 2/33 se základními rozměry mohyl a sond, profil sterilní situace

Obr. 5. Račiněves. Plán odkryvu mohyl č. 3–5/33

Mohyla 2, parc. č. 678/21:

Ukázala se jako domnělá.

Mohyla 3, parc. č. 678/25 a 28:

Také tato mohyla byla viditelná v terénu jako 30 cm vyvýšenina v podobě černé skvrny o Ø 20 m. Nad hrobem byl rovněž kamenný zával, ale po předchozím výkopu zůstal v původní poloze jen na východní straně. Složení kamenů stejné jako u mohyly 1. Sekundární zásyp hrobu: černá hlína promíšená pískem. Nad hrobem byla ornice 50 cm silná. Půdorys po odkrytí: 550×475 cm a dosáhl hloubky od povrchu 275 cm. Orientace podle plánu je nepřesná (V–Z). Vlastní nálezy keramiky jen v sekundární poloze. Jediným nálezem in situ byl br. knoflík u jižní stěny vedle části ztrouchnivělého dřeva (obr. 7). Mohyla 3 byla Böhmem ztotožněná s Píčovou mohylou II (Koutecký 1968, 426, obr. 32).

Mohyla 4, parc. č. 678/29:

Nacházela se na poli F. Suchého jako nepatrná vyvýšenina, plocha černé skvrny měla průměr asi 10 m, kamenný zával slabý, kameny opět v sekundární poloze. Výzkum pomocí křížové sondy ukázal, že pohřeb, pokud byl, musel být uložen na úrovni podloží a zničen hlubokou orbou. Hrobová jáma nezjištěna, nálezy žádné. J. Böhm se domníval, že mohyla 4 byla rovněž domnělá.

Mohyla 5, parc. č. 678/25 a 28:

Také v zoraném poli se jevila jako černá skvrna o Ø 25 m s převýšením nad okolní terén 30 cm. Pomocí křížových sond byl objeven zbytek původního kamenného závalu na západní a severní straně. Síla ornice nad hrobem činila 50 cm. Po odstranění závalu se ukázala hrobová jáma o rozměrech 550×300 cm, hloubce 210 cm, orientace V–Z. Výplň hrobu svědčí o porušení dávnějším výkopem. Na JZ straně, podle J. Böhma, byl hrob otevřen a nálezy vybrány. Po odkrytí hrobu bylo v zásypu nalezeno jen několik bylanských stěpů. J. Böhm tuto mohylu ztotožnil s Píčovou mohylou III.

V roce 2006 při výzkumu bylanského pohřebiště se nám podařilo ztotožnit Böhmovu mohylu, respektive hrob 5, s dřívější Píčovou mohylou III a naším hrobem 1/2006, ale s odlišnou orientací S–J. Podle poznámky J. Böhma se prý proti parcele 678 na druhé straně silnice nacházejí ploché žárové hroby (obr. 5; 7).

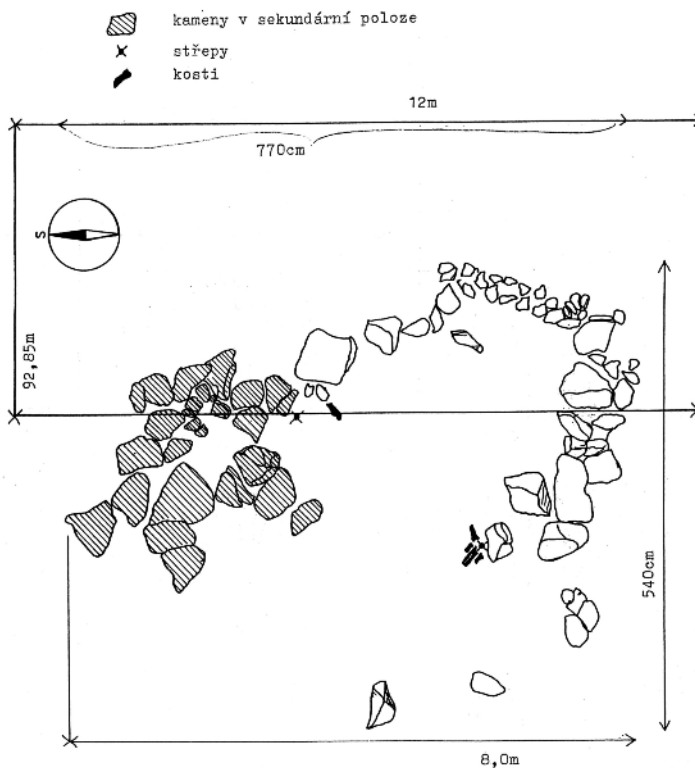
8/ 11/33

list 2

RAČINĚVES (Straškov)
okr. Roudnice

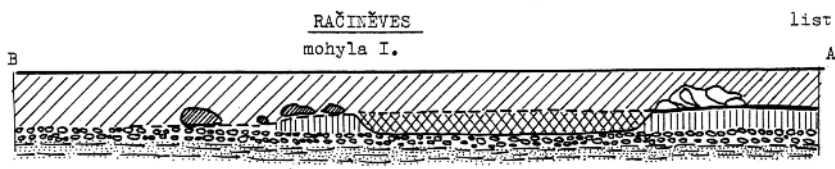
Tumulus 1

A - B = 12m

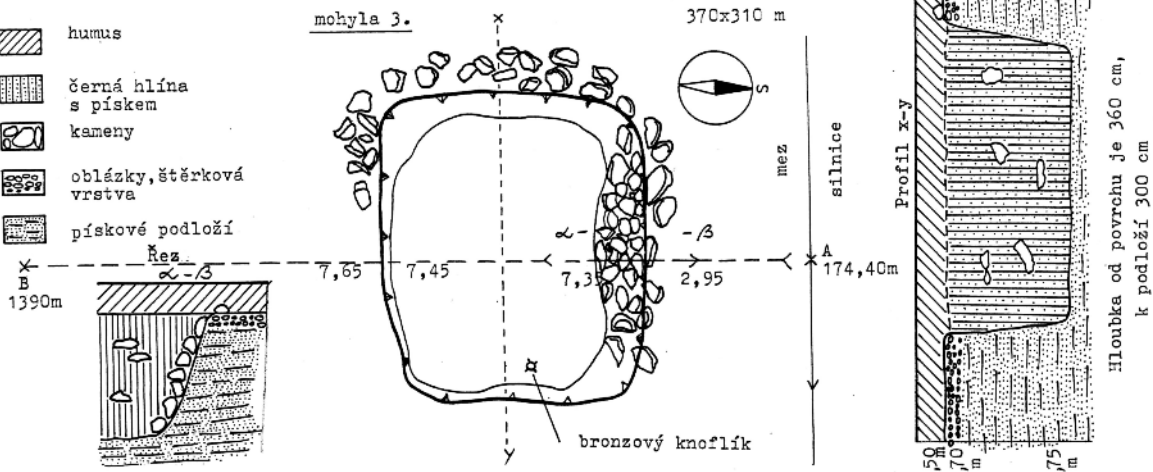
Obr. 6. Račiněves. Plán odkryté mohyly 1/33 se zachovalou a sekundárně přemístěnou částí kamenného závalu

- Profil A-B
- písečný humus
 - původní povrch
 - tmavý půdní typ
 - štěrková vrstva
 - písek podloží
 - tmavá hlína se střepy

list 3a

- humus
- černá hlína s pískem
- kameny
- oblázky, štěrková vrstva
- pískové podloží

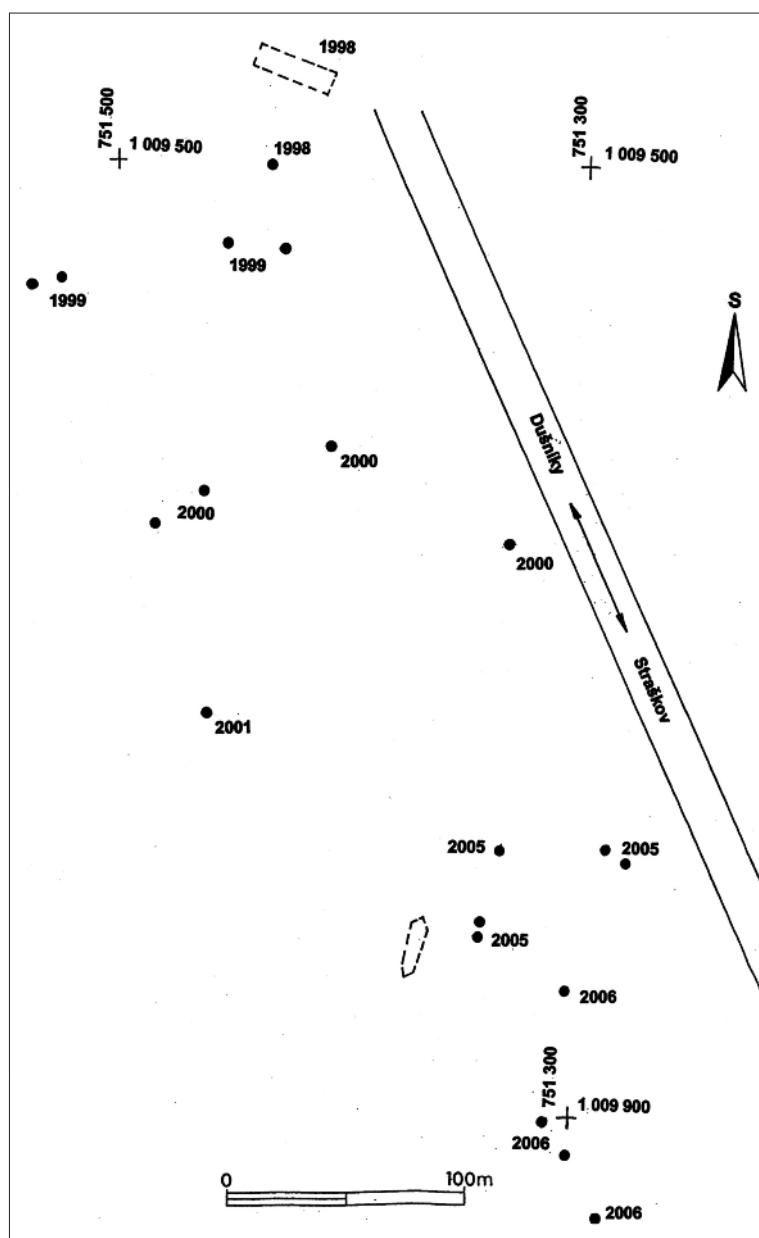
list 3b

Obr. 7. Račiněves. Plán mohyly 3/33. Půdorys a profil části zachovalého kamenného závalu, profil mohyly 1/33

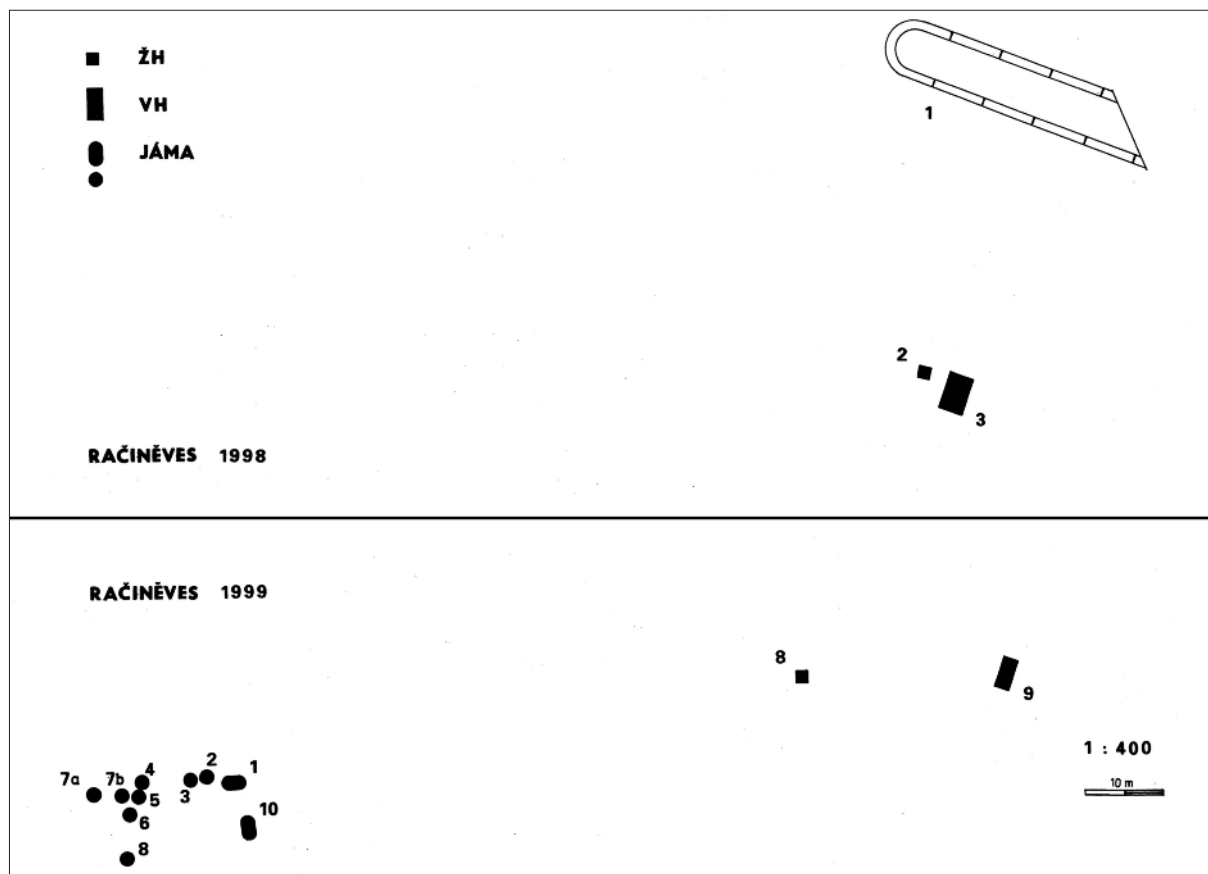
6. VÝZKUMY V LETECH 1998–2006

Po šedesátileté přestávce došlo v r. 1998 na lokalitě Račiněves k novým objevům bylanských hrobů. Správce pískovny tehdy pomocí rogala objevil ve vzrostlé vegetaci potenciální hrob. Po skrývce ornice byl nález hrobu skutečně potvrzen. Nová letecká pozorování přinesla nové objevy. Ukázalo se, že existují stopy mohyl vpravo od silnice proti parcele 678 na 7–8 místech. Povrchový průzkum včetně sběru se ukázal negativní. Je pravděpodobné, že všechny hroby, které se nalézaly těsně pod ornici na úrovni podloží, byly hlubokou orbou nebo skrývkou ornice zničeny. Hroby zahloubené do štěrkopískového podloží se většinou podařilo zachránit. Je dnes dobře známo, že na jiných bylanských pohřebištích (např. Hradenín, Poláky, Praha-Bubeneč) je poměr velkých komorových nebo jámových hrobů k malým jamkovým hrobům zhruba 1:1, ale v Račiněvsi je poměr obou typů hrobů 1:5 (16:3). V roce 1998 se podařilo prozkoumat jednak obdélníkovou stavbu, žárový hrob jamkový a komorový hrob s koňským postrojem. V roce 1999 jsme prozkoumali 8 sídlištních objektů, žárový hrob jamkový a žárový hrob komorový. V roce 2000 pak proběhl odkryv 4 hrobů a jedné jámy. V následujícím roce 2001 se podařilo prozkoumat zbytek jámového žárového hrobu a zbytek patrně velkého komorového hrobu s kamenným závalem. Hiát ve výzkumu znamenala léta 2002 až 2004. V roce 2005 výzkum pokračoval dalšími objevy. Odkryt byl bylanský žárový hrob, blíže neurčená jáma, 2 hroby

kultury se šňůrovou keramikou a kůlová stavba; dodatečně byl nalezen zbytek žárového hrobu z doby bronzové. Zatím poslední sezóna záchranných prací v Račiněvsi proběhla v roce 2006. Výsledkem bylo odkrytí knížecího hrobu s koňským postrojem, bylanského hrobu vykopaného již dříve, eneolitického hrobu a blíže neurčené jámy. V roce 2006 byl záchranný výzkum na lokalitě Račiněves ukončen, průzkum v roce 2007 se ukázal jako negativní. Během sta let od prvních evidovaných nálezů bylo na uvedeném pohřebišti úplně nebo zčásti prokoumáno 18 hrobů, z toho počtu pouhé 3 zbytky patří jamkovým žárovým hrobům. Je nepochybné, že většina malých žárových hrobů byla v předchozích letech zničena hlubokou orbou, protože nejméně 90 % bylo zapuštěno do ornice s podbrázdím (obr. 8; 9)

Obr. 8. Račiněves. Plán záchranných akcí v letech 1998–2006

Obr. 9. Račiněves. Objekty zkoumané v letech 1998–1999

7. POPIS NÁLEZOVÝCH OKOLNOSTÍ A NÁLEZŮ Z LET 1998–2006

Výzkum v roce 1998 proběhl od 13. 8. do 10. 9.

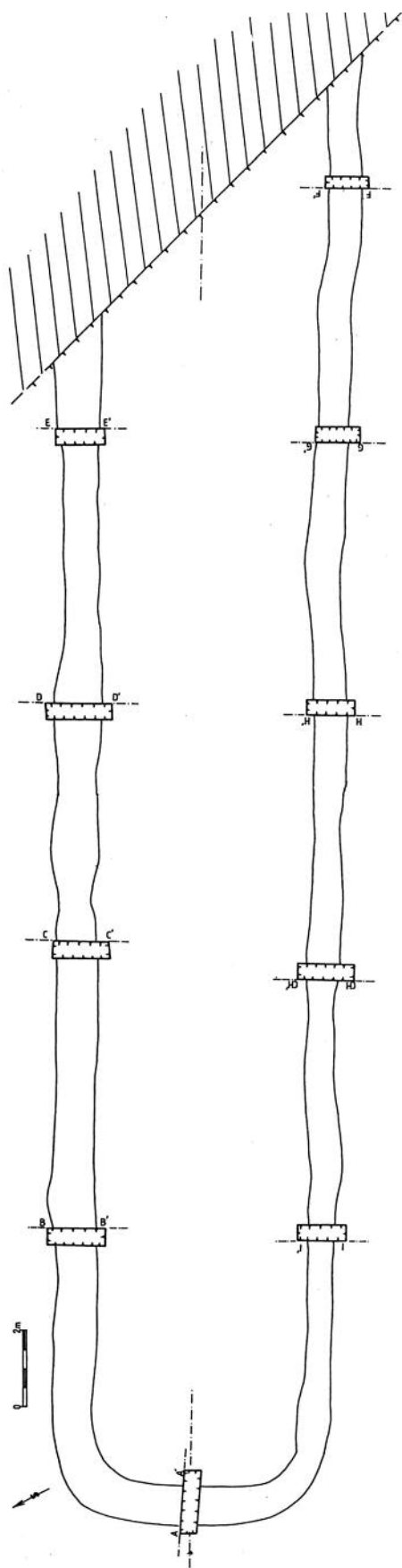
Obdélníková stavba č. 1 byla omezená obvodovými žlaby a orientovaná delšími stěnami SZ–JV, západní část směřuje k příkopu u silnice, byla přerušena, zachovalá délka činila 36,4 m a měla šířku 7,0 m. V obvodových žlabech jsme provedli 10 průkopů od 80 do 150 cm, š. 55–60 cm a hl. 40–45 cm. Ve žlabech ani uvnitř stavby nebyly nalezeny žádné doklady lidské činnosti. Nejsou vyloučeny hustě umístěné kůly ve žlabech (Vokolek 1993). Neexistují žádné nálezy, pouze stavba sama, a proto je obtížné charakterizovat význam a účel. Jediným pravděpodobným vysvětlením je, že objekt sloužil v minulosti k neprofánním účelům (obr. 10).

Podobné stavby jako v Račiněvsí bez nálezů se většinou kladou do nejmladšího neolitu až eneolitu. Z hlediska geografického nejbližší analogie pochází z Čachovic, objekt č. 95 o rozměrech max. 24,9×15,3 m, kde kromě hrobů se šňůrovou keramikou chybí další zastoupení eneolitu. Podle autorů měla stavba nejspíše kultovní funkci v mladším neolitu (Neustupný – Smrž 1993). Dlouhý dům z Března u Loun č. 86 o délce 143,5 m měl uvnitř hrob a autorka ho považuje za kultovní s analogiemi v Polsku a datuje ho do KNP, baalberské fáze (Pleinerová 1980). Analogie pochází z východních Čech. Stavba v Plotišti je také omezená obvodovými žlaby, zachovalá délka 26 m bez jakýchkoliv nálezů uvnitř. V. Vokolek se domnívá, že „ve žlabech byly hustě kladené kůly vytvářející koridor“. Datování je snažší, protože vedle se nacházelo pohřebiště KNP. Stavba, podobně jako v jiných podobných případech, sloužila k pohřebním a kultovním slavnostem (Vokolek 1993).

Jamkový žárový hrob č. 2 byl vzdálen od hrobu č. 3 asi 6 m západně. Byl nalezen O. Kotyzou a jím prozkoumán včetně dokumentace. Zachovala se jen spodní část urny (červená amfora) uložená mezi dva kameny v jamce o Ø 80 cm, uvnitř se spálenými kostmi. Hrob byl zapuštěn 10 cm do podloží, od povrchu dosáhl 60 cm (obr. 34:1).

Datování: kultura bylanská.

Komorový hrob č. 3 byl objeven ve vzrostlém obilí, rýsoval se jako obdélník orientovaný delší stěnou S–J, rozpadla se. Po shrnutí ornice 45–50 cm silné se rýsoval kamenný zával (obr. 11) v podobě obdélníka; sloužil jako zabezpečení

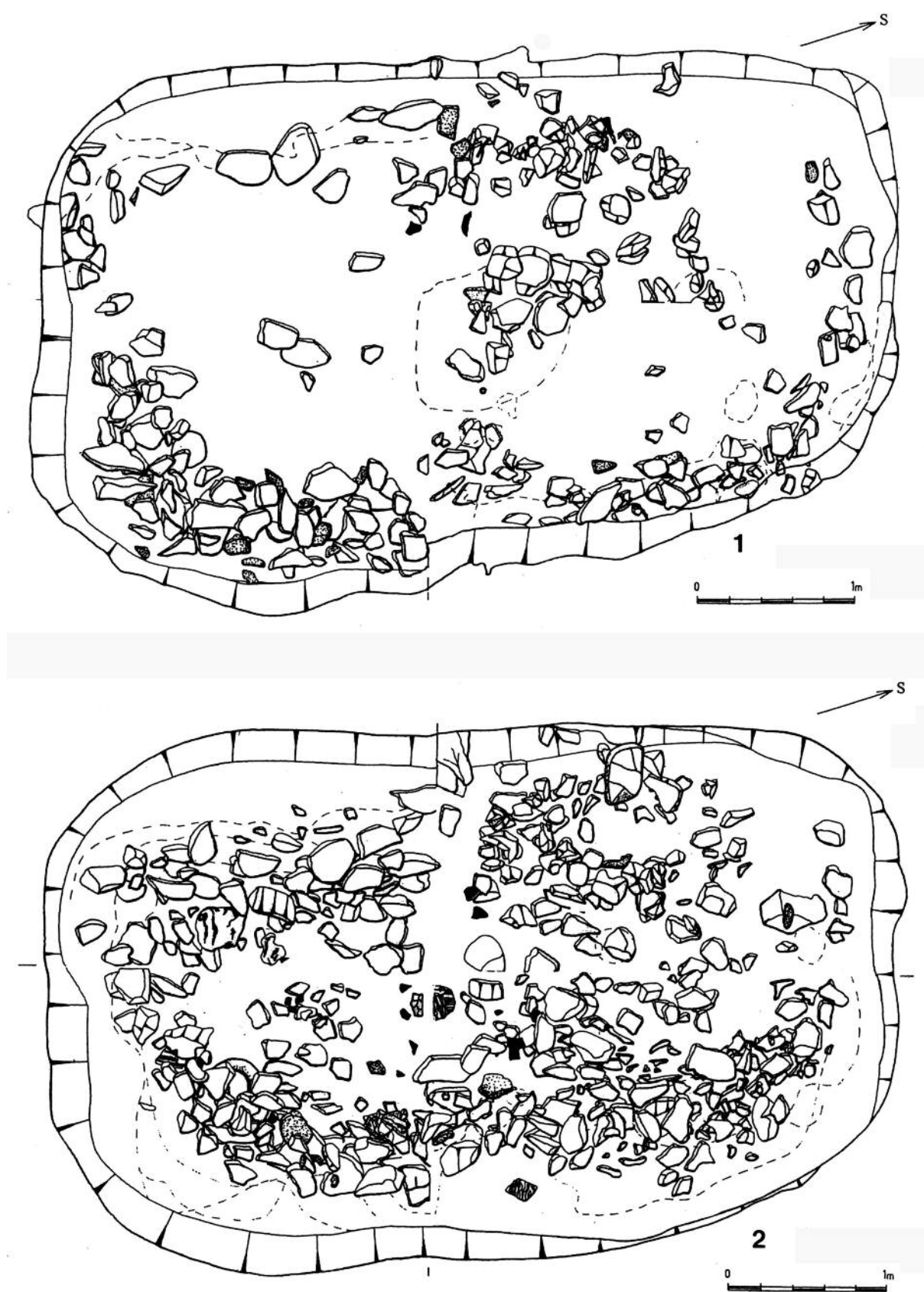

Obr. 10. Račiněves. Plán objektu 1/98 vymezeného žlabem

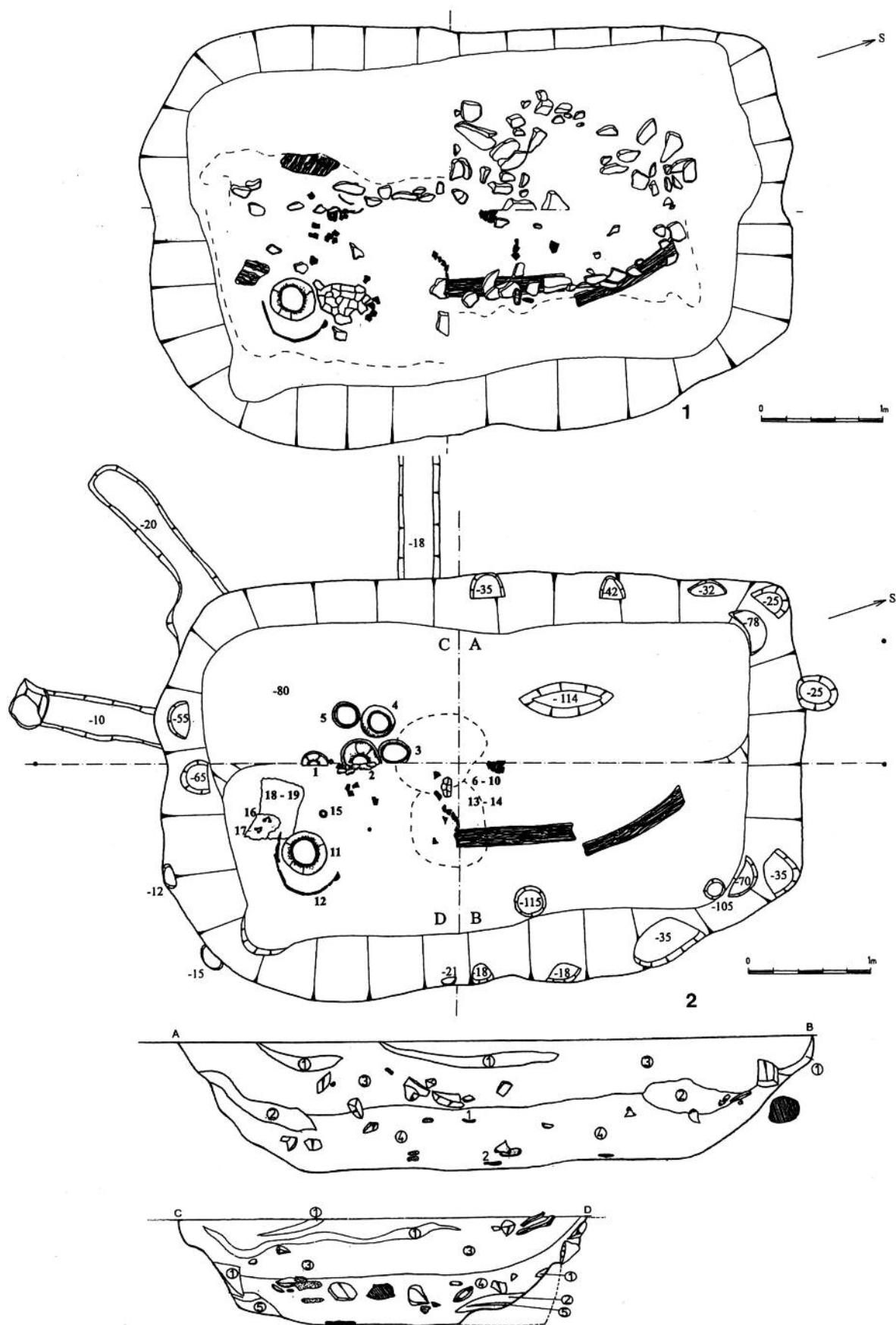
krytu dřevěné komory před vyloupením. Při výzkumu jsme sejmuli 7 mechanických vrstev kamenů (Koutecký 2001). Složení: Lomové kameny, balvany a opukové desky, obsah 3 m³. Podle dochovaných zářezů ve stěnách na úrovni podloží se kryt komory skládal ze dvou vodorovných klád ve středu a dalších dvou klád, jedné u stěny východní a druhé u stěny západní. Kryt byl podepřen dvěma kůly ve středu, zachovaly se kůlové jamky, jedna o Ø 30 cm a hl. 15 cm a druhá o Ø 18 cm a hl. 30 cm. Další oválná jamka se zachovala na dně sektoru A o rozměrech 75×30 cm a hl. 15 cm. Další jamky byly odkryty ve dvou rozích severní poloviny: v SZ rohu o hl. 78 cm a v SV rohu o hl. 70 cm. Na úrovni zjištěného půdorysu a zbavených kamenů se rýsovaly 3 žlaby mimo půdorys hrobu: jeden u jižní stěny d. 140 cm a hl. 20 cm a druhý v JZ rohu o d. 120 cm a hl. 10 cm. Třetí žlábek u západní stěny směřoval V–Z o d. 100 cm a hl. 18 cm. Základní rozměry hrobu: 550×330 cm a hl. od povrchu 140 až 145 cm. Před výzkumem byl hrob rozdělen na 4 sektory A, B, C, D a každý sektor odkrýván samostatně po mechanických vrstvách 1 až 9, jednotlivé vrstvy byly různě silné od 10 cm do 20 cm. Kamenný zával se zřítil do hrobové komory postupně, jak se lámaly jednotlivé trámy, a proto při začátní půdorysu kryt netvořil souvislou vrstvu kamenů, ale jednotlivé kameny se staly součástí hrobového zásypu. Většina nálezů byla umístěna na dně, ve středu jižní poloviny těsně pod vrstvou zbytků dřeva. V JZ rohu stály 2 zásobnice a vedle 6 misek, amfora, hrneček a talíř. Vedle zásobnice č. 2 se nacházel shluk hlíny a dřeva a na něm br. knoflíky a br. udidla. Vrstva 5 hl. 55 cm se našly br. knoflíky č. 1 až 18; vrstva 6 hl. 70 cm knoflíky č. 19–28; vrstva 6–7 hl. 70–80 cm knoflíky č. 29–40, železné udidlo č. 41; vrstva 8 hl. 80 cm bronzové udidlo č. 42 (pod udidlem č. 41). Velké knoflíky v počtu 7 (č. 8, 9, 13, 20, 21, 22, 27). Malé knoflíky celkem 34 s čísly mimo výše uvedených velkých knoflíků a 2 udidel, část ostří železného nože a železný kroužek nebo přezka. Výplň hrobu se skládala ze dvou vrstev: horní šedočerná hlína a spodní černohnědá, podloží bylo šterkopískové. Lidské nebo zvířecí kosti se nedochovaly. Na dně ve středu severní poloviny hrobu jsem pozoroval stopy „dlouhých kostí“, které mohly být zbytkem kostry (?). Hroby 2 a 3/98 byly od hrobu 8/99 vzdáleny 30 m (obr. 11–13).

Popis nálezů z hrobu 3/98, č. př. 186/98 (tab. II–III)

1. Miska se zaobleným lomem stěny, p. vně hnědočerný, měla tuhovaný pás pod okrajem, uvnitř červenohnědý, v. 7, Ø 23 cm.
2. Miska se zaobleným lomem stěny, p. cele černý leštěný, v. 8 cm, Ø 27 cm.
3. Miska rozevřená se zaobleným lomem stěny, p. tuhovaný ořelý, uvnitř na tuhovaném podkladě zdobené šesticípou hvězdici se šrafováním mezi cípy, v. 6,4 cm, Ø 19 cm.
4. Široká amforovitá mísa s uchem při okraji, na horní polovině vně 3 vodorovné široké a hluboké kanelury, p. cele cihlově červený, v. 8 cm, Ø 24 cm.
5. Miska se zaobleným lomem stěny, p. cele tuhovaný, ořelý, v. 7,5 cm, Ø 25 cm.
6. Široká amfora zaoblená, hrdlo odsazené, vně tuhované, p. jinak cihlově žlutý, v. 8,5 cm, Ø 27 cm.
7. Velký kuželovitý talíř s přehnutým okrajem, p. vně červený, uvnitř tuhovaný a zdobený geometrickou výzdobou (čáry na tuhovaném podkladě), v. 3 cm, Ø 27 cm.
8. Koflík – hrneček s páskovým uchem jdoucím na okraj, p. cele tuhovaný, v. 10,5 cm.

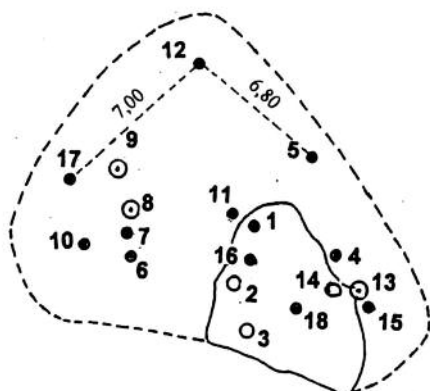

Obr. 11. Račiněves. Hrob 3/98: 1 – rekonstrukce kamenného závalu, vrstva 1–3;
2 – rekonstrukce kamenného závalu, vrstva 4–6

Obr. 12. Račíněves. Hrob 3/98: 1 – rekonstrukce kamenného závalu, vrstva 7–9; 2 – půdorys s nálezy a profily

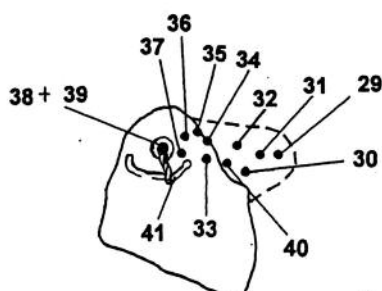
Fáze I - IV (0 až -70 cm)

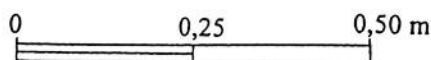
Fáze Va (-70 cm)

Fáze VI +VII (-70 až -80 cm)

Fáze VIII (-70 až -80 cm)

velké knoflíky

malý kroužek

malé knoflíky

udidlo

Obr. 13. Račiněves. Hrob 3/98: detail umístění bronzových knoflíků a udidel

9. Miska se zaobleným lomem stěny, p. vně pod okrajem nese tuhovaný pás, spodní část červenohnědá, p. uvnitř tuhovaný a zdobený šesticípou hvězdíci, v. 6,5 cm, Ø 25 cm.

10. Malý koflíček, rekonstruovaný s převýšeným, zčásti odlomeným, patrně zahroceným uchem, p. cele tuhovaný, v. 4–4,5 cm.

11. Baňatá vysoká silnostěnná zásobnice, s odsazeným podhrdlím, s nižším rozšířeným hrdlem, p. vně na hrdle tuhovaný, jinak cele šedočerný, v. 70 cm, Ø 55 cm.

12. Baňatá silnostěnná zásobnice o něco nižší, p. vně na hrdle také tuhovaný, jinak černohnědý, v. 50 cm, Ø 30 cm.

13. Rekonstrukce misky se zaobleným lomem stěny, spodek chybí, p. cele tuhovaný, otřelý, Ø 25 cm.

14. Rekonstrukce malé mističky baňaté, p. tuhovaný otřelý, v. 7 cm, Ø 8,5 cm.

15. Železný kroužek – přezka, Ø 4,8 cm, rozpadla se.

16. Dvojčlánkové tordované br. udidlo kroužky, d. 1. článku 6,8 cm, d. 2. článku 13,6 cm, Ø kroužku 4,5 cm (původně č. 41).

17. Dvojčlánkové tordované br. udidlo kroužky, d. 1. článku 7 cm d. 2. článku 14 cm, Ø kroužku 4,5 cm (původně č. 42)

18. Sedm velkých bronzových knoflíků ukončených zahrocených poutkem, Ø 2,5–3 cm.

19. Třicet čtyř malých bronzových knoflíků (pukliček), po vyzvednutí se většinou rozpadly na drobné zlomky, Ø 1 cm (Koutecký 2000).

20. Část ostří železného nože, zd. 4,8 cm, silně korodovaný, rozpadl se.

Datování: HC3, mladší fáze středního období k. bylanské.

Výzkum roku 1999 proběhl od 8. 7. do 23. 7. Bylo prozkoumáno 8 sídlištních objektů a dva hroby. Síla ornice činila 50 cm a pod ní stejně jako v roce 1998 10 cm silná vrstva oblázků nasedala na štěrkopískové podloží.

Popis sídlištních objektů z r. 1999 (obr. 16)

Jáma 1/99: velká nepravidelně oválná jáma, šikmé stěny byly mísovité ukončené dnem, rozm. 310×70–110–160 cm, hl. 20 a 60 cm.

Jáma 2/99: měla okrouhlý půdorys, stěny šikmé, dno mísovité, Ø 80 cm, hl. 35 cm.

Jáma 3/99: měla slabě oválný půdorys, šikmé stěny splývaly s mísovitým dnem, rozm. 98×80 cm, hl. 20 cm.

Jáma 4/99: měla pravidelně okrouhlý půdorys, šikmé stěny a mísovité dno, Ø 66 cm, hl. 20 cm.

Jáma 5/99: pravidelně oválného půdorysu, stěny splývající se zahroceným dnem, rozm. 80×50 cm, hl. 20 cm.

Jáma 6/99: měla nepravidelně oválný půdorys, stěny šikmé, dno ploché, byla prokopaná z jedné poloviny, rozm. 180×105, hl. 20 a 48 cm.

Jáma 7/99: téměř okrouhlá, půdorys se šikmými stěnami byl mísovité ukončený, Ø 60 cm, hl. 26 cm.

Jáma 10/99: dvojjáma nepravidelně oválná; hlubší o rozm. 116×90 cm, hl. 46 cm; mělčí o rozm. 120×100 cm, hl. 20 cm. Výplň všech sídlištních objektů tvořila šedočerná jílovitá hlína, bez nálezů.

Popis hrobů

Žárový hrob č. 8, č. př. 70/99, zachoval se spodek urny (amfory) se spálenými kostmi uložené v jamce, která měla nepravidelně oválný půdorys o Ø 50 cm a hl. 25 cm. Mezi kostmi byl objeven zlomek br. náramku (obr. 16).

Datování: kultura bylanská.

Žárový hrob č. 9, kamenný zával byl zjištěn na úrovni podloží. Složení kamenů bylo stejné jako u jiných komorových hrobů, obsah 1 m³. Po odstranění tří vrstev kamenů se ukázala hrobová komora ve tvaru obdélníku se zaoblenými rohy. Ve vrstvě 1 blíže SZ rohu byl shluk uhlíků. Ve vrstvě 2 v SV rohu část vodorovného trámu. Rozměry 290×200 cm, hloubka od povrchu 100 cm, orientace delšími stěnami JV–SZ. Při odkrývání výplně hrobu se v šedočerné hlíně objevily jednotlivé střepy a velké množství uhlíků. Po začátní půdorysu (na dně zbytek kamenného závalu) se ve všech rozích objevily kúlové jamky: JV roh Ø 30 cm a hl. 20 cm, JZ roh Ø 25 cm a hl. 20 cm, SV roh o Ø 30 cm a hl. 20 cm a SZ roh o Ø 25 cm a hl. 30 cm. Komora měla svislé stěny a ploché rovné dno. Za základ nosné konstrukce krytu sloužily kúly v rozích, které nesly dřevěný kryt z klád (kus trámu byl při odkryvu nalezen u misky č. 10). Kryt hrobu byl přikryt trámy ve směru delších stěn (obr. 14; 15) Nálezy, hlavně keramika, byly rozloženy na dně (Koutecký 2000).

Rozložení nálezů: Základ výbavy hrobu tvořilo 15 nádob, z toho 1 zásobnice. Žárový pohřeb byl uložen vedle nádoby č. 10, kostí na hromádce. Mezi spálenými kostmi se našel železný nůž a části br. náramku. Rozložení milodarů bylo následující. V JV rohu byly uloženy části amforovité zásobnice č. 1, v zásobnici se našel koflíček č. 14. Většina nádob byla rozložena u jižní stěny: amfora č. 2, široká amfora č. 3, malá amfora č. 4 a koflík č. 5; vedle se našla černě malovaná miska s ostrým lomem č. 6, velká mísa č. 7 a koflík č. 8; ve středu jámy blíže západní stěny se podařilo zachytit větší kus dřevěného trámu a vedle miska č. 10, hromádka spálených kostí, žel. nůž č. 9 a ½ bronzového náramku č. 15. Blíže SZ rohu ležely zlomky amfory č. 12a, blíže SV rohu zlomky dvou misek č. 11 a 12, špatně vypálené střepy misky č. 13 a zlomky jiné nádoby, patrně hrnce č. 16. (obr. 15:2).

Popis nálezů z hrobu 9/99, č. př. 71/99-1–27 (tab. IV; VA)

1. Amforovitá zásobnice středně velká, podhrdlí zúžené, hrdlo vně tuhované, jinak povrch žlutohnědý, v. 43 cm.

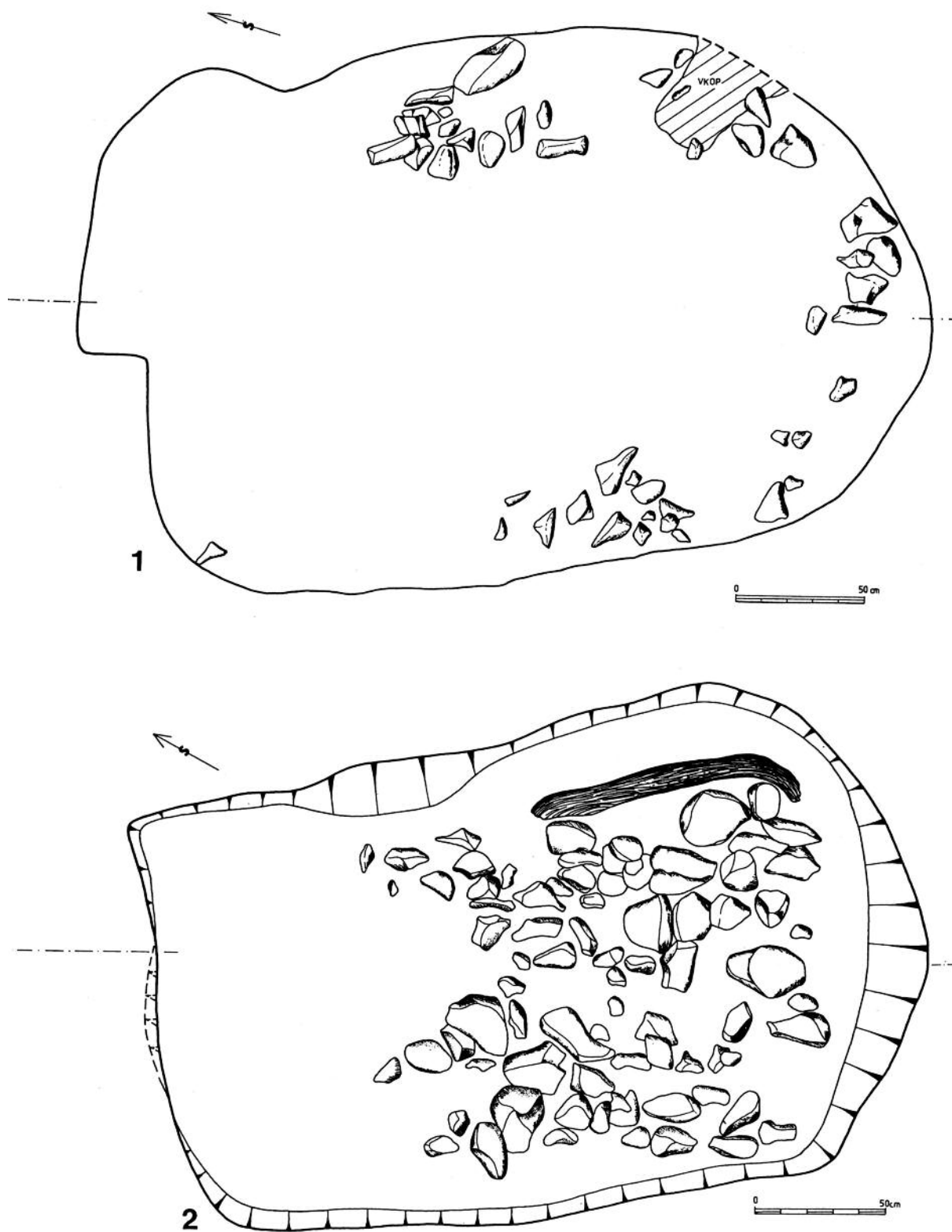
2. Velká baňatá amfora s vyšším zúženým hrdlem, povrch tuhovaný otřelý, na podhrdlí zdobený šrafovanými trojúhelníky, rv. (rekonstruovaná výška) 20 cm.

3. Baňatá a široká amfora (terina), hrdlo nízké odsazené, p. nese červený nátěr; na podhrdlí černá malba v podobě zavěšených trojúhelníků s řadou puntíků, v. 18 cm, Ø 26 cm.

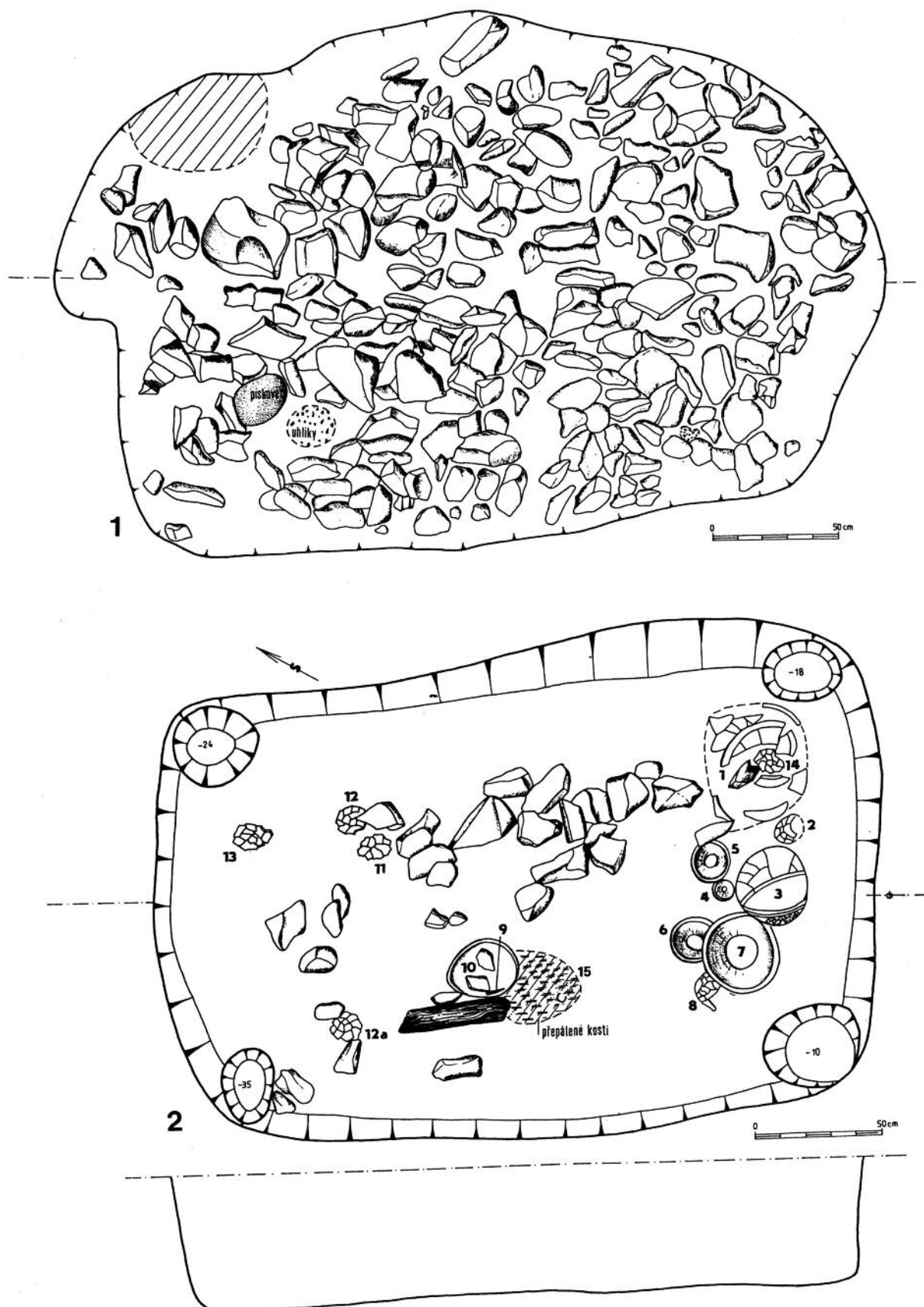
4. Malá širší amfora, p. tuhovaný, uvnitř hnědočerný, v. 6,5 cm, Ø 10,5 cm.

5. Zaoblený koflík s převýšeným páskovým zahroceným uchem, zčásti doplněným, p. tuhovaný otřelý, červenohnědý, v. 7 cm a Ø 15,5 cm.

6. Miska s ostrým lomem, p. žlutý, zdobený vně na hrdle černě malovanými trojúhelníky a řadou puntíků pod okrajem, uvnitř černě malované trojúhelníky, v. 6 cm, Ø 16,5 cm.

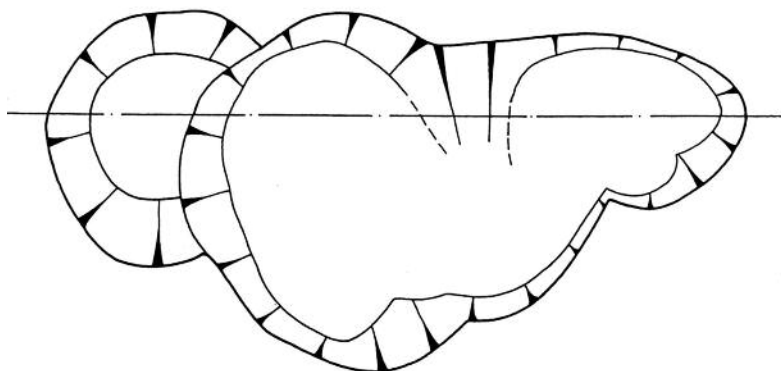

Obr. 14. Račiněves. Hrob 9/99: kamenný zával, povrch a vrstva 2

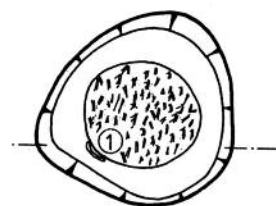

Obr. 15. Račiněves. Hrob 9/99: kamenný zával, vrstva 1 a hrobová jáma po začištění s nálezy a žárovým pohřbem

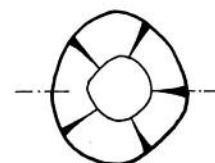
OBJ. 1 / 99

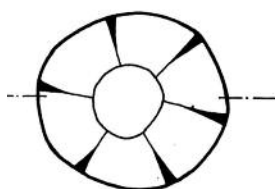
OBJ. 8 / 99

① BRONZ. NÁRAMEK
/FRG/

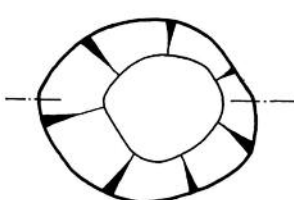
OBJ. 7 / 99

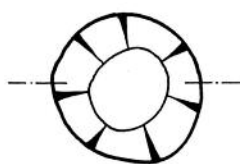
OBJ. 2 / 99

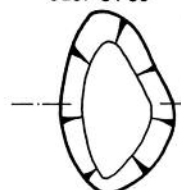
OBJ. 3 / 99

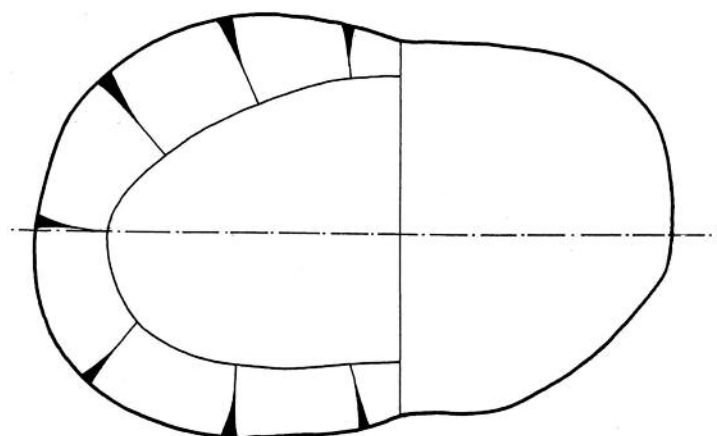
OBJ. 4 / 99

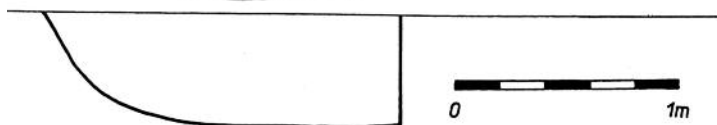
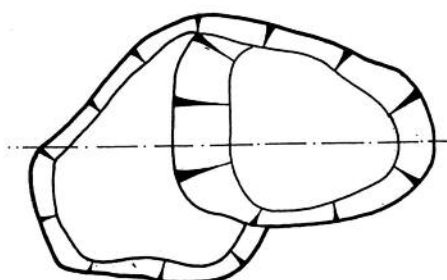
OBJ. 5 / 99

OBJ. 10 / 99

OBJ. 6 / 99

Obr. 16. Račiněves. Hrob 8/99 a sídlištní objekty 1–7, 10/99

7. Veliká mísa s ostrým lomem a šikmou výdutí, v. 7,5 cm, Ø 31 cm.
 8. Zaoblený koflík s převýšeným páskovým zahroceným uchem, p. cele tuhovaný, zčásti otřelý, v. 8,5 cm, Ø 16,5 cm.
 9. Ostří žel. nože s ulom. střípkou, zd. 8,5 cm.
 10. Mísa se zaobleným lomem stěny, p. tuhovaný a oprýskaný, vnitřní výzdoba šrafovaná, nečitelná, v. 5 cm, Ø 24 cm.
 11. Miska se zaobleným lomem stěny, ve střepích, 1. zl. ode dna.
 12. Profil hrdla amfory s podhrdlím.
 - 12a. Profil hrdla amforky ve střepích (9 ks), p. tuhovaný.
 13. Tenkostěnná mistička se zaoblenou stěnou, profil horní třetiny ve střepích, p. červenohnědý.
 14. Tenkostěnná zaoblená mistička ve střepích (7 ks), bez kresby.
 15. Asi 1/3 br. náramku, zd. 5,8 cm.
 16. Vejčitý hrnek s plnou plastickou páskou, zachoval se profil horní třetiny a část dna, p. červenohnědý.
 17. Miska se zalomenou stěnou, ve zlomcích, profil horní třetiny a část ode dna, p. červenohnědý s otřelým tuhováním (73 zl).
 18. Asi 1/2 pískovcového brousku s otvorem, zd. 7,4 cm.
 19. Rekonstrukce vyšší baňaté amforky, p. světle hnědý se stopami tuhování, rv. 11,0 cm.
 20. Zaoblená miska ve střepích, zachoval se profil horní třetiny. Součástí hrobu byly také spálené kosti žárového pohřbu a uhlíky.
- Datování:** HC2, starší fáze středního období k. bylanské.

Výzkum v roce 2000 proběhl od 13. 4. do 1. 11. 2000. Na jaře 2000 nás vedoucí provozu pískovny L. Cechner upozornil na další nálezy, které jsme během dubna až října prozkoumali.

Hrob č. 1/2000, č. př. 237/2000, byl pokrytý rovněž kamenným závalem složeným z lomových kamenů, nad jámou byla ornice 60 cm silná a hl. od povrchu byla 90 cm, orientace S–J, rozm. 170×90 cm. Hrob měl obdélníkový půdorys, stěny šikmé a dno zprohýbané. Výplň hnědá se zlomky pravěkých střepů. Jediným nálezem na dně hrobu byla dlouhá kost dolní končetiny a velký kámen (*obr. 17*) Podle antropologického určení patří kosti dospělému jedinci.

Datování: kultura bylanská.

Hrob č. 2/2000, pod 50 cm silnou ornici se objevil kamenný zával jako u jiných hrobů. Po sejmutí dvou vrstev kamenů se rýsovala obdélníková hrobová jáma se šikmými stěnami a plochým dnem. Rozměry 160×130 cm a hl. od povrchu činila 70 cm, orientace SV–JZ. V SV rohu se zachovala jediná kúlová jamka o Ø 20 cm a hl. 15 cm, ostatní jamky v rozích byly asi zničeny hlubokou skryvkou. Na dně v SZ části byly 2 misky ve střepích, další střepy koflíku se objevily ve výplni a poslední mezi kamenným závalem. V misce č. 4 ležel br. náramek a zl. br. drátku (*obr. 17; 18*) Hrob obsahoval jen nespálené zvířecí kosti. Lidské kosti nejspíše zetlely.

Popis nálezů z hrobu 2/2000, č. př. 238/2000 (*tab. VB:1–7*)

1. Bronzový náramek s kuličkovitými konci, jeden odlomený, rozm. 4,6×3,5 cm.
2. Bronzový náramek podobný jako č. 1, 2 části, rozm. 4,7×3,8 cm.
3. Amforovitá miska, hrdlo odsazené, výduť splývá se dnem, Ø 21,5 cm, v. 5 cm.
4. Rozevřená miska se zaobleným lomem Ø 31 cm, v. 5,5 cm.
5. Spodek nádoby, zv. 6,6 cm.
6. Zl. br. drátu, zd. 3,8 cm; 7 zl. železného nože zd. 5 cm.
7. Koflík s převýšeným zahroceným uchem, v. 7,5 cm.

Datování: HC2, starší fáze středního období k. bylanské.

Jáma č. 3/2000, měla oválný půdorys částečně rozšířený, prokopána z jedné poloviny. Rozměry 240×200 a hl. od povrchu asi 70–80 cm. Bez nálezů (*obr. 18*).

Jámový hrob č. 4/2000, obsahoval žárový pohřeb, v amfoře č. 16 byly uloženy spálené kosti. Nad hrobem byla 50 cm silná ornice s podbrázdím a pod ní souvislá vrstva kamenů, sejmuty 2 vrstvy. Pod vrstvou kamenů se rýsovala téměř čtvercová jáma o rozm. 205×190 cm a zasahovala 38 cm do pískového podloží, orientace S–J. Po odkrytí výplně hnědé hlíny na dně byly skoro po celé ploše rozloženy nádoby v počtu 22. Blíže východní stěny stály 3 amforovitě zásobnice a vedle amfora–urna se spálenými kostmi č. 16. U urny ležela pinzeta č. 23 a v zásobnici č. 2 dva zl. železné nože č. 24 (*obr. 19; 20*). Podle antropologického určení patří kosti dospělému jedinci ve věku asi 22 let.

Datování: HC2, starší fáze středního období k. bylanské.

Popis nálezů z hrobu 4/2000, č. př. 245/2000–1–28 (*tab. VI–VIII*)

1. Široký nízký, baňatý hrnek, hrdlo svíslé, odsazené od výdutě, na podhrdlí 4× trojice šikmých rýžek, v. 11,6 cm, Ø 15,6 cm.

2. Široký baňatý hrnek se zúženou horní částí s naznačeným hrdlem, na podhrdlí zdobený skupinami šikmých rýžek, v. 15,5 cm, Ø 17 cm.
3. Amforovitá zásobnice s baňatou výdutí a s vyšším vyhnutým hrdlem a vytaženým okrajem, v. 32,5 cm.
4. Rekonstrukce velké baňaté amfory (teriny), hrdlo odsazené zúžené, okraj vyhnutý, největší výduť v horní třetině, rv. 30 cm, uvnitř spálené kosti žárového pohřbu.
5. Rekonstrukce vyššího hrnce bez hrdla, p. cihlově červený, rv. 14,3 cm.
6. Amforovitá zásobnice rovněž baňatá, tvarově shodná jako č. 3, v. 36,3 cm.
7. Velká amforovitá zásobnice tvarově shodná jako předchozí, v. 40,5 cm.
8. Velký kuželovitý talíř s vyhrnutým okrajem, v. 4,5 cm, Ø 24,5 cm.
9. Plochý talíř se slabě vyhnutým okrajem, v. 4,0 cm, Ø 22,5 cm.
10. Spodek výdutě nádoby asi amfory, zv. 8 cm.
11. Amforovitá miska, neodsazená výduť hrdla splývá se zúženým okrajem. Na výduti a na hrdle skupina černě maľovaných čar, v. 3,7 cm, Ø 14,7 cm.
12. Malý koflík se slabě prohnutými stěnami a ulomeným, původně převýšeným uchem, v. 3,5 cm, Ø 9 cm, byl uložen v zásobnici č. 3.
13. Koflík tvarem i velikostí shodný s č. 12, ucho ulomeno, v. 3,3 cm, Ø 8,3 cm.
14. Menší amforovitá miska, výduť splývá se dnem, horní část zúžená, hrdlo neodsazené, v. 3,7 cm, Ø 13 cm.
15. Koflík nízký s ostře prohnutými stěnami a převýšeným, částečně ulomeným páskovým uchem, v. 3,2 cm, Ø 9 cm.
16. Velký kuželovitý talíř (rek.) s ven vyhnutým okrajem, p. uvnitř tuhovaný a zdobený rýhovanými trojúhelníky, vně p. tmavě hnědý, v. 3,8 cm, Ø 25 cm.
17. Rekonstrukce rozevřené talířové misky, p. uvnitř tuhovaný, vně tmavě hnědý, rv. 6,2 cm, Ø 24,8 cm.
18. Miska se zaobleným lomem stěny, v. 7,4 cm, Ø 26,5 cm.
19. Rekonstrukce rozšířené misky, dno chybí, p. uvnitř tuhovaný, vně hnědý, rv. 8 cm, Ø 26,5 cm.
20. Rozevřená miska se zaobleným lomem stěny, v. 6,4 cm, Ø 29 cm.
21. Dva okrajové zlomky talířových misek, p. hnědý, a zl. okraje amfory, p. cihlově žlutý.
22. Zlomek ostří železného nože, zd. 5,5 cm.
23. Rekonstrukce vyššího hrnce bez hrdla, p. cihlově červený, podobného jako č. 2, rv. 13 cm.
24. Malá mistička s esovitě prohnutými stěnami (rek.), p. tuhovaný, vně hnědý, rv. 4 cm a rek. Ø 8,7 cm.
25. Polovina bronzové pinzety s očkem, d. 8,2 cm.
26. Amforovitá miska, hrdlo odsazené a zúžené, má na okraji oválný pupek, výduť splývá s rovným dnem, v. 4 cm, Ø 16 cm.
27. Amforovitá miska, výduť zploštělá, hrdlo zúžené, neodsazené od výduti, dno slabě rovné. Miska je zdobená šikmou kanelurou ve formě zavěšených trojúhelníků, v. 5 cm, Ø 15,5 cm.
28. Zlomky nádoby s vysokým hrdlem.
29. Zlomky blíže neurčené nádoby. Bez kresby.

Datování: HC2, starší fáze středního období k. bylanské.

Výzkum 2001 proběhl od 14. 5. do 24. 5. Prozkoumali jsme 2 objekty a registrovali stopy po objektech na úrovni ornice a podloží, zničených patrně hlubokou orbou.

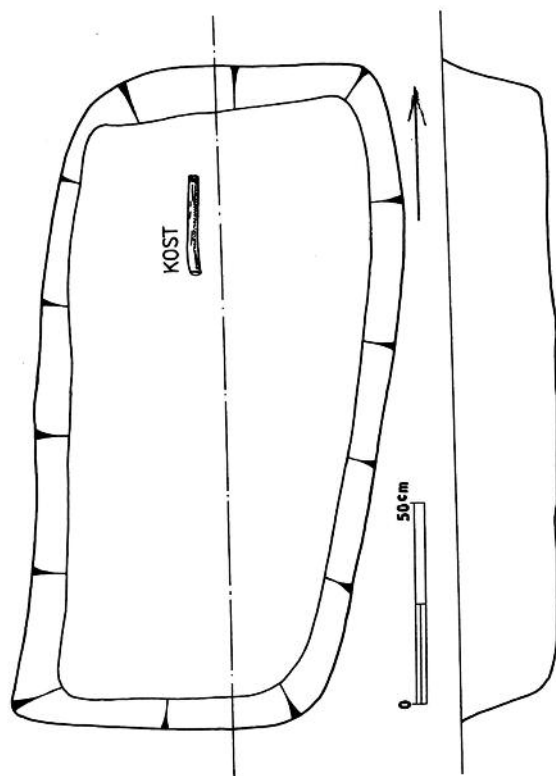
Hrob 1/2001, zachovala se jen spodní část hrobové jámy oválného (původně obdélníkového) půdorysu. Rozměry 150×110 cm, hl. 10 až 30 cm zahlobený do podloží, orientace SZ–JV. Na dně se zachovaly části tří nádob, br. nákrčník, tři náramky, prsten a zl. žel. nože. Snad šlo o dětský hrob. Výplň černá uhlíkatá. Doklady pohřbu nezjištěny, asi stráveny (*obr. 21*). Tento hrob byl ztotožněn s Böhmovou mohylou 1/33.

Popis nálezů z hrobu 1/2001, č. př. 246/2001 (*tab. IX*)

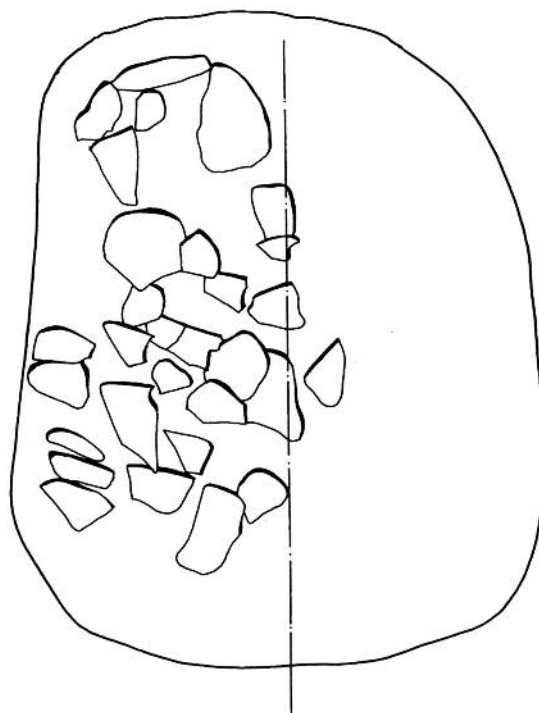
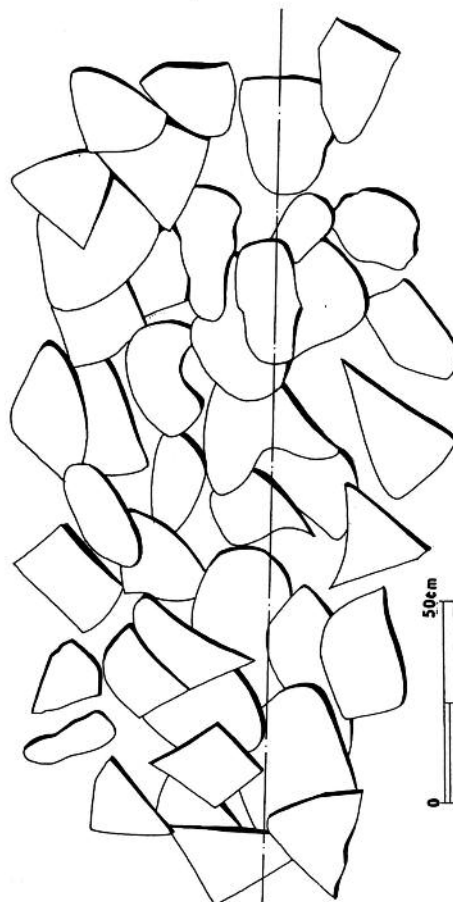
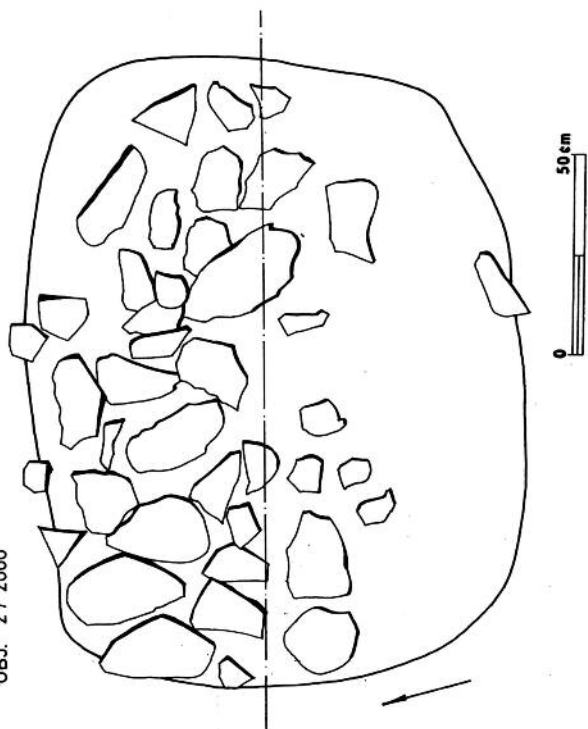
1. Malý rekonstruovaný koflík s převýšeným uchem, v. 4 cm.
2. Malá amforovitá zásobnička s vyhnutým okrajem a širokým dnem, p. šedý, v. 12 cm.
3. Rek. horní poloviny rozevřené misky, Ø 16 cm.
4. Br. nákrčník ukončený dvěma háčky, rozlomený na dvě poloviny, rek. rozm. 12,5×12 cm.
5. Br. náramek ukončený kuličkovitými konci byl zdobený skupinami příčných rýh, rozm. 5,7×5,1 cm.
6. Menší br. náramek s pečetiřkovými konci, rozm. 4,4×4 cm.
7. Br. náramek jako č. 6, ale menších rozměrů s oválnými konci, rozm. 3,8×3,4 cm. Položky 5–8 mají okrouhlý průřez.
8. Br. prsten o Ø 2,2 cm.
9. Dva kostěné zl., jeden o d. 2,5 cm.
10. Zl. ostří silně korodovaného žel. nože, zd. 5,5 cm.

Datování: HC2

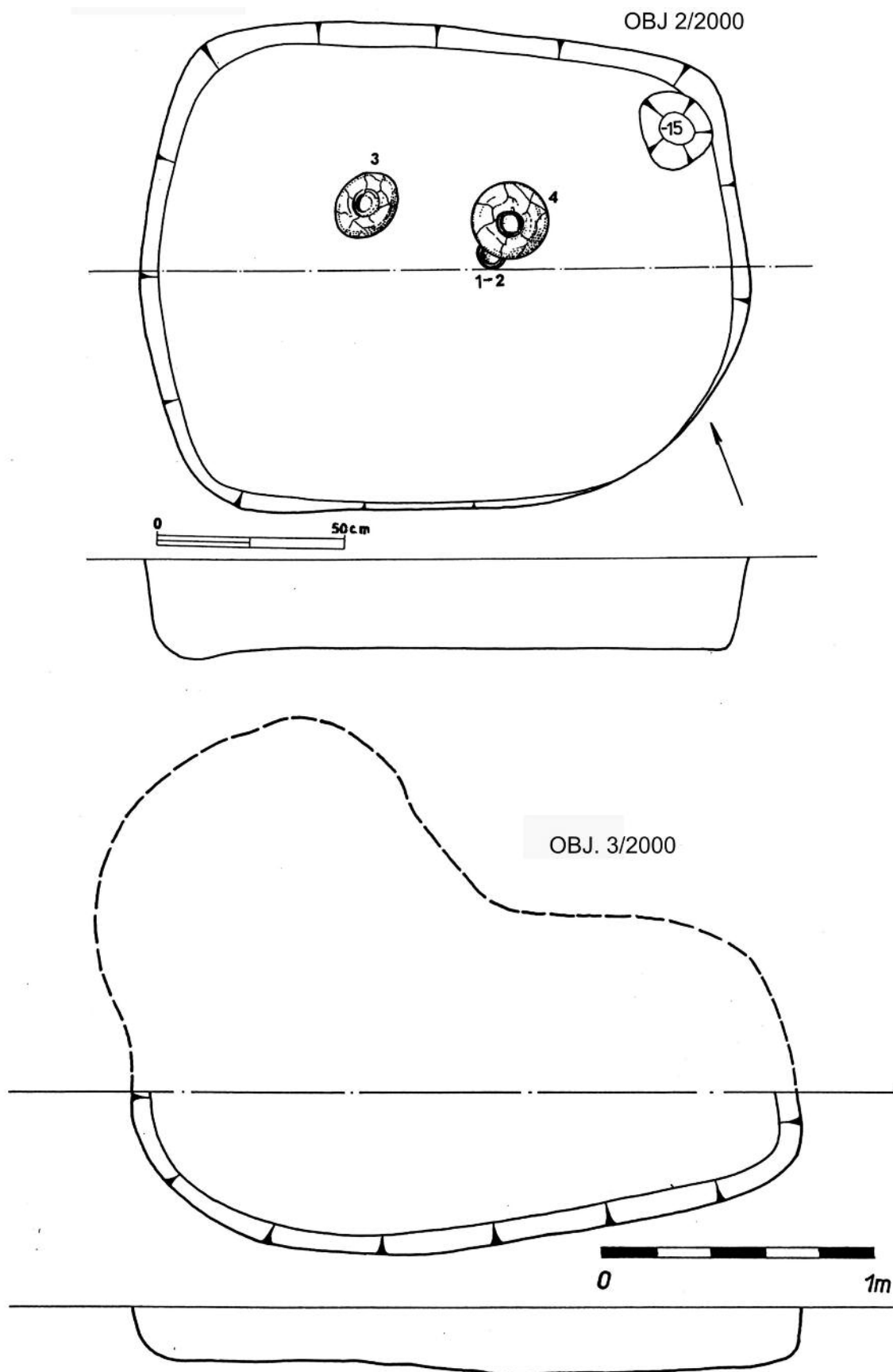
OBJ. 1 / 2000

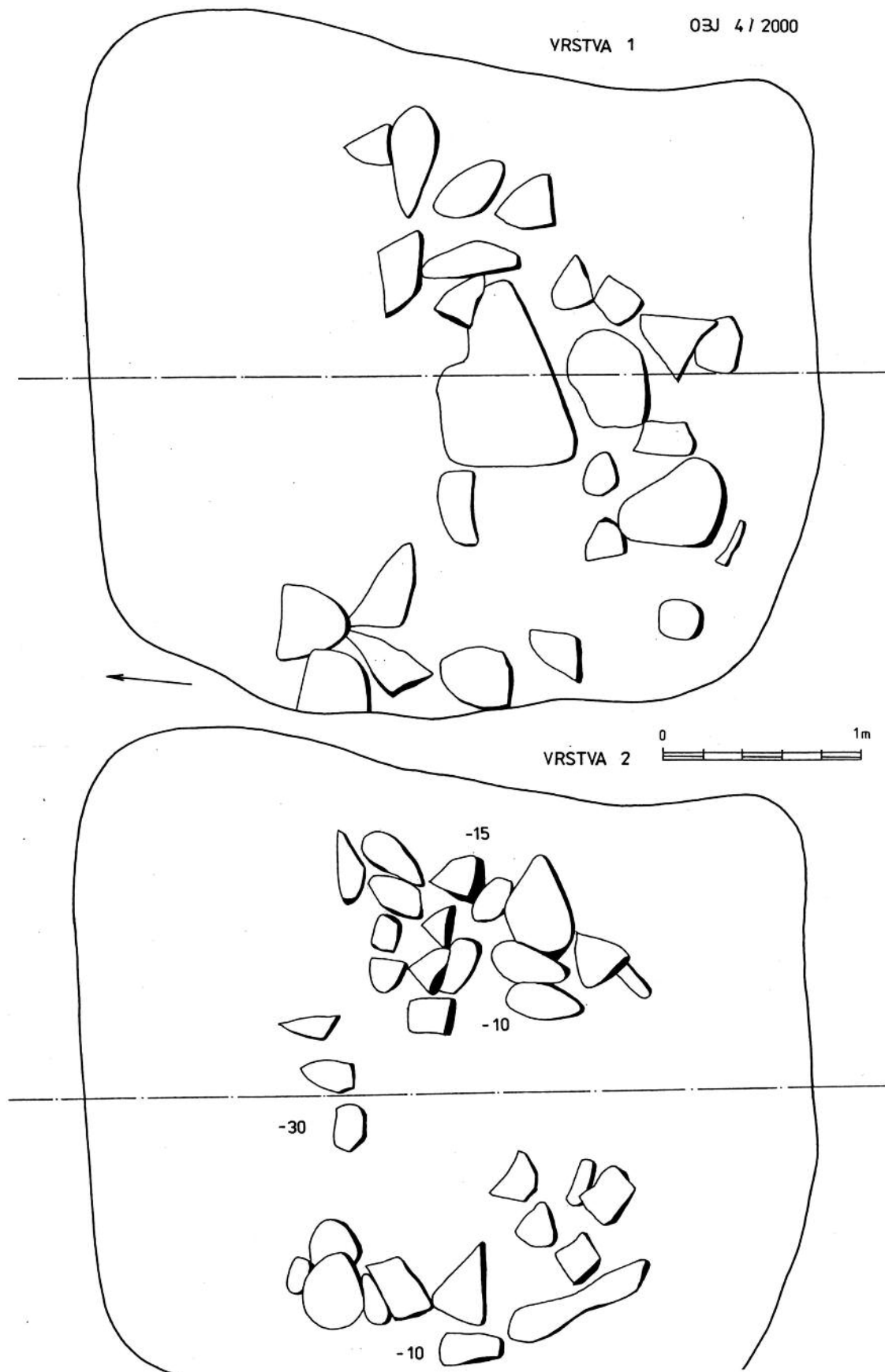
OBJ. 2 / 2000

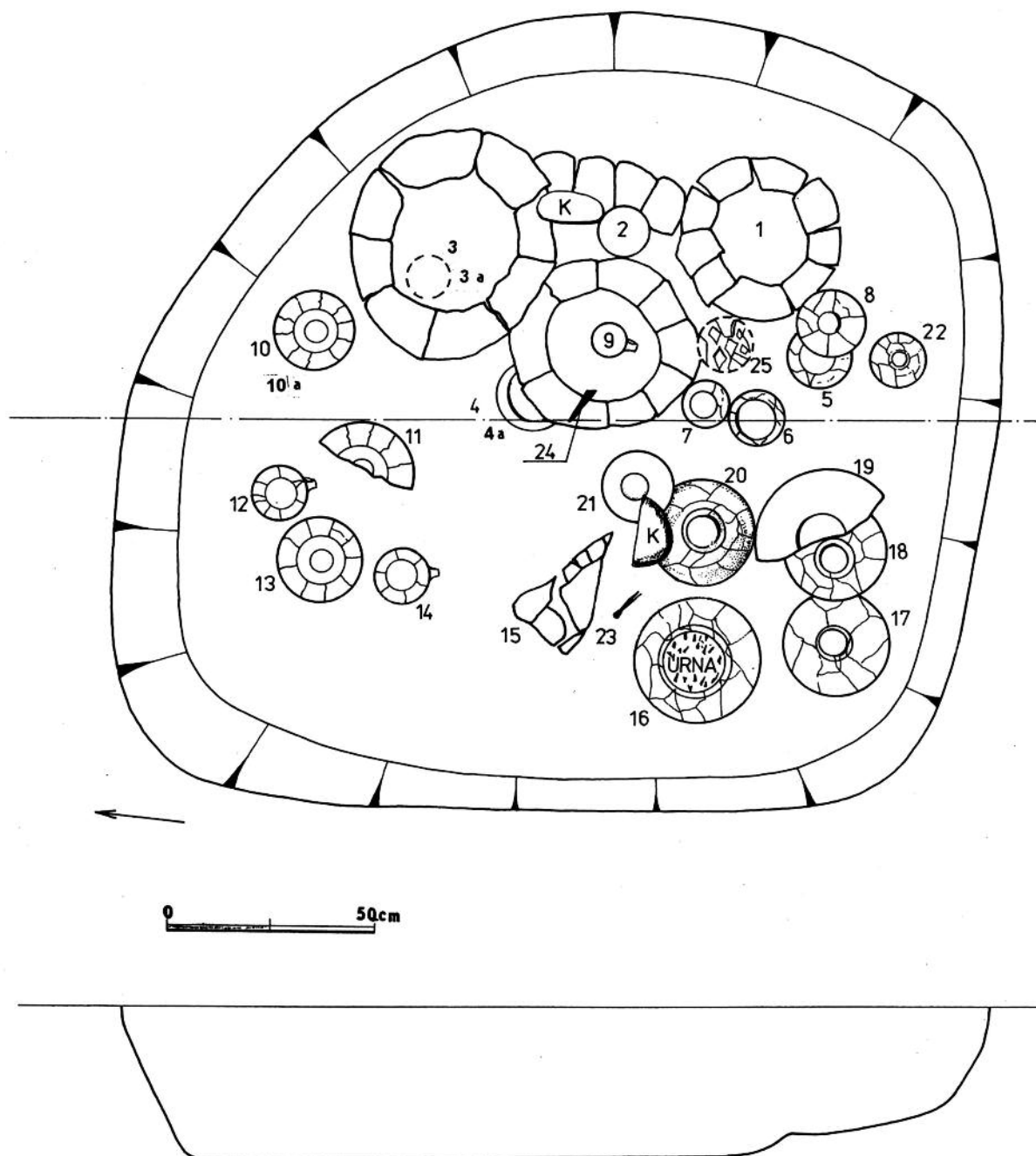
Obr. 17. Račiněves. Hrob 1/2000: kamenný zával a půdorys po odkryvu; hrob 2/2000: kamenný zával, vrstva 1 a 2

Obr. 18. Račiněves. Hrob 2/2000: půdorys s nálezy po odkryvu; jáma 3/2000: půdorys a profil

Obr. 19. Račiněves. Hrob 4/2000: kamenný zával, vrstva 1–2

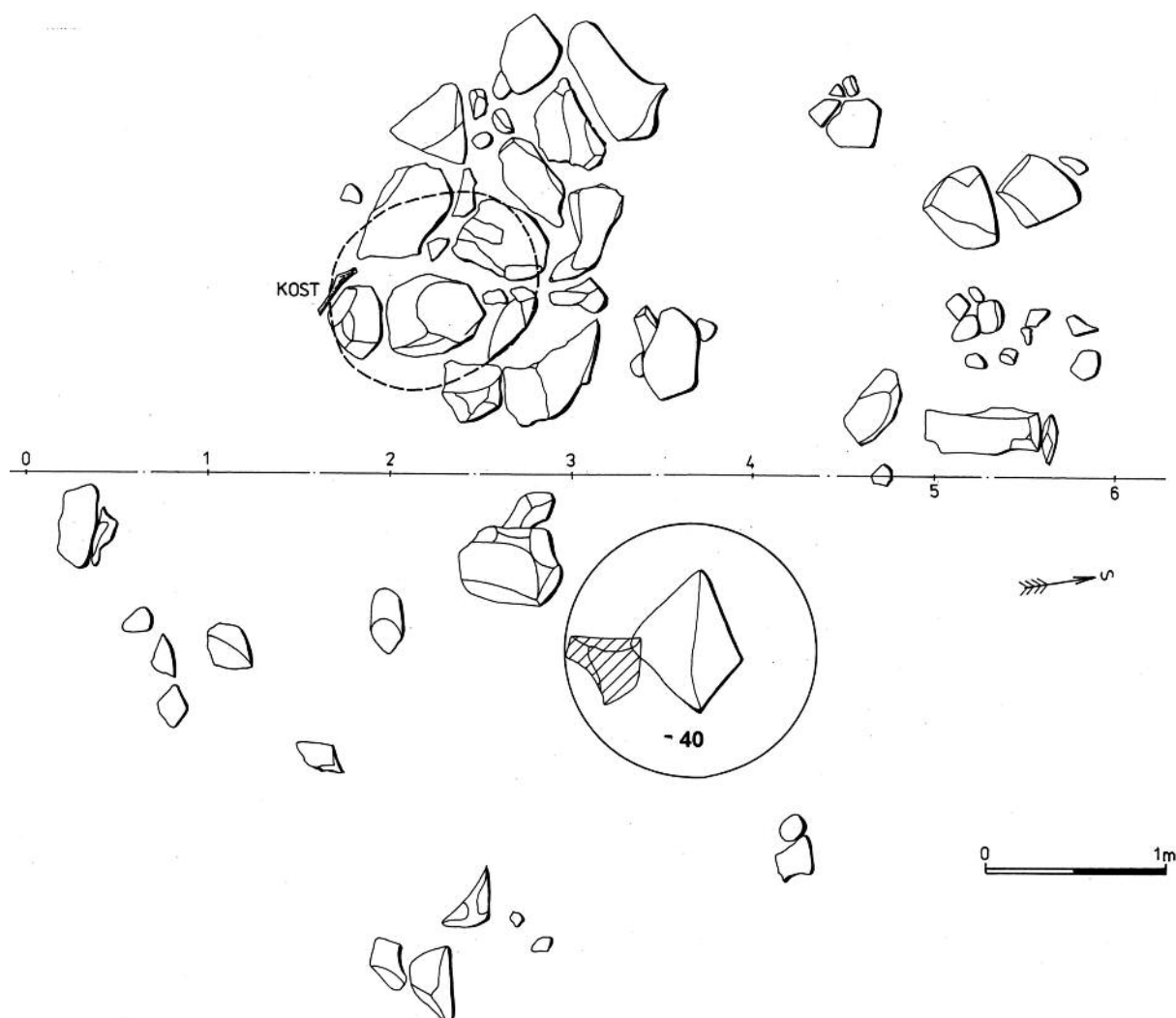
Obr. 20. Račiněves. Hrob 4/2000: půdorys s nálezy a profil

Hrob č. 2/2001, zničený. Na základě upozornění L. Cechnera z konce května, že při skrývce se opět objevily velké kameny, jsme pokračovali v záchranném výzkumu. Začištění roztroušených kamenů v sekundární poloze na ploše o průměru 600 cm, skupina kamenů v JV části plochy zůstala v původní poloze, souvisí s kamenným závalem zničeného hrobu, původně uloženého na úrovni podloží. V sekundární poloze se našly dlouhé kosti dolních končetin a střepy tří nádob. Podle rozházených kamenů byl hrob v minulosti zřejmě vyloupen. Ve středu rozházených kamenů se objevila jáma o \varnothing 210 cm a hl. 56 cm od skryté úrovně (obr. 21).

Popis nálezů z hrobu 2/2001, č. př. 247/01:

1. Střepy zásobnice, p. červenohnědý, 7 ks, bez kresby.
2. Zl. baňaté amfory s červeným nátěrem na povrchu, 2 ks, bez kresby.

Datování: kultura bylanská.

Obr. 21. Račiněves. Hrob 2/2001: plán zničeného hrobu s kamenným závalem

Další objekty byly objeveny po dvouleté přestávce v roce **2005**, výzkum proběhl od 10. 5. do 26. 7. 2005. Během uvedené doby jsme prozkoumali 5 objektů (*obr. 22*).

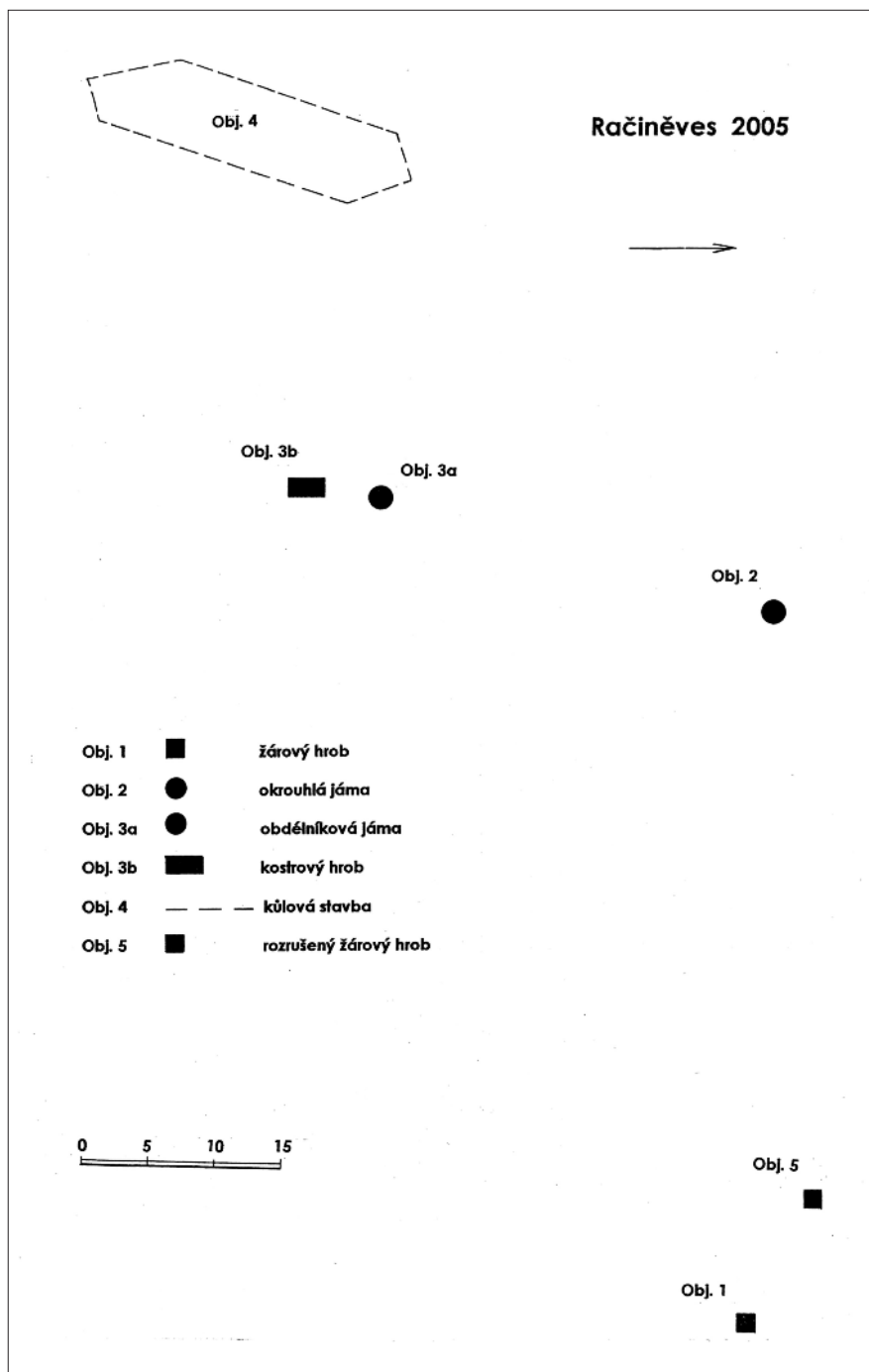
Žárový hrob č. 1/2005, č. př. 168/05. Spálené kosti v urně posazené do okrouhlé jamky o \varnothing 50 cm a hl. 18 cm. Za urnu sloužila amforovitá bylanská nádoba, měla vysoké hrdlo a nízkou výduť, v. 9 cm a \varnothing 18,7 cm (*tab. X:5*).

Datování: kultura bylanská.

Nepravidelně okrouhlá jáma č. 2/2005, č. př. 169/05 s výklenkem, měla šikmé stěny a dno mísovitě ukončené, \varnothing 180 cm a hl. 60 až 90 cm. Černá výplň nahoře byla silně promíšená s pískem a obsahovala několik drobných „pravěkých“ střepů (*obr. 23:4*).

Velká obdélníková hrobová jáma č. 3A/2005, č. př. 170/05, orientovaná S–J. Byl to asi vyloupený šňůrový hrob. Jáma měla šikmé stěny, které splývaly se dnem, ve dně byla navíc ještě malá jamka o rozm. 20×15 cm a hl. 10 cm. Rozměry 330×280 a zachovalá hloubka 90 cm. Výplň černá písčítá obsahovala silnostěnné žlábkované ucho šňůrové amfory, rozm. 9×8,5 cm. V západní polovině objektu dva zlomky patrně z výdutě amfory, zdobené žlábků (*tab. X:1,2,4; obr. 23:2*). Stopy po kostech nezjištěny.

Datování: kultura se šňůrovou keramikou.

Obr. 22. Plán výzkumu v roce 2005

Hrob 3B/2005, č. př. 171/05 (tab. X:3,6; XIV:1-3; obr. 23:4)

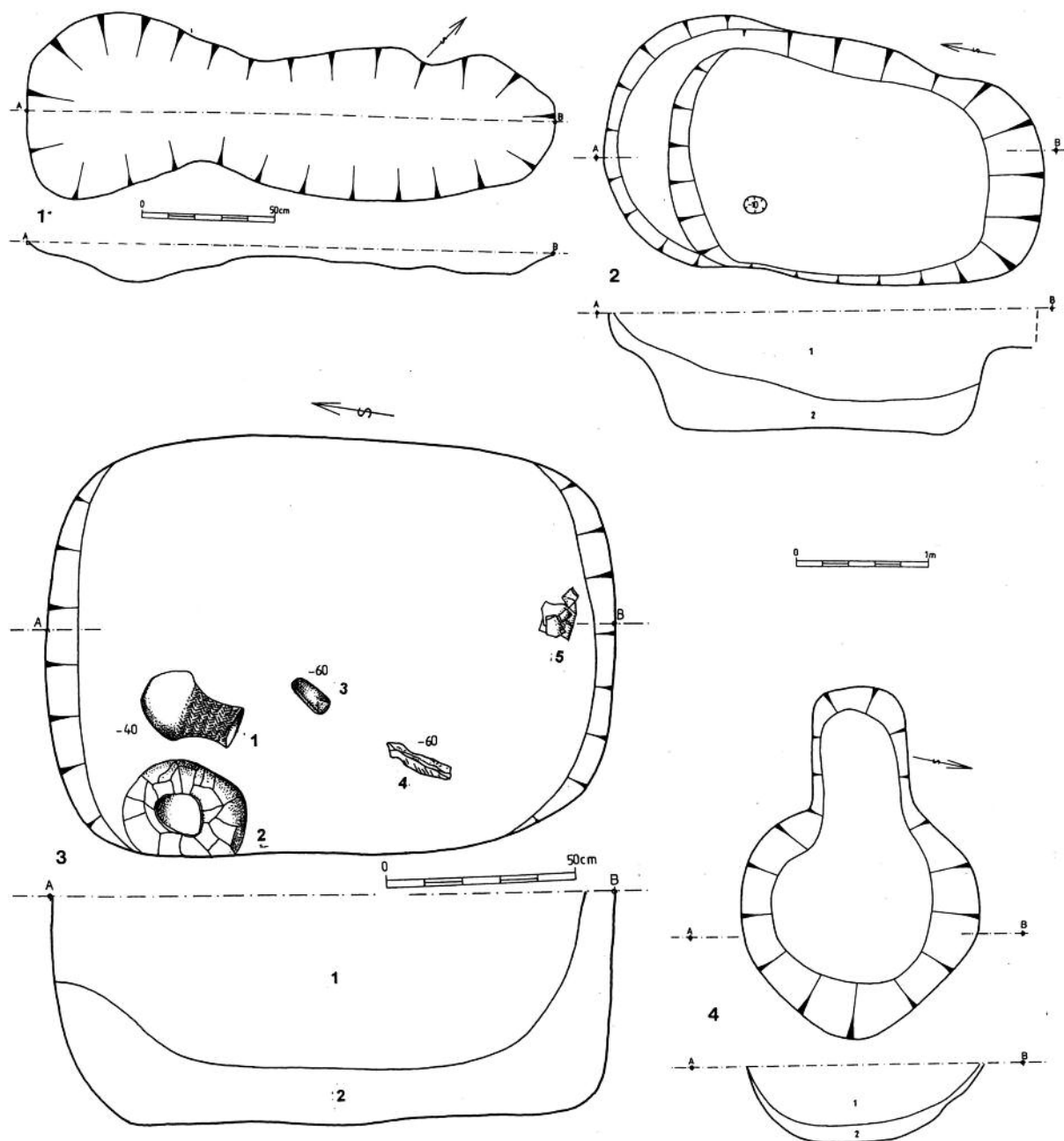
Po začitění se objevila obdélníková jáma se zaoblenými rohy, stěny svislé, dno zprohýbané. Rozměry 150×110 cm, hl. 60 cm, byla orientována S-J. Na dně v SZ rohu byly části šňůrové amfory a vedle šňůrový pohár. Asi ve středu západní poloviny ležela sekerka a blíže západní stěny pazourkový nůž. Výplň jednotná, písčítá černá hlína. Stopy po kostech nezjištěny.

Datování: kultura se šňůrovou keramikou.

Popis nálezů z hrobu 3B/2005 (tab. XVI:1-3)

1. Šňůrový pohár s vyšším hrdlem, zdobeným rytým větévkovým ornamentem, p. žlutý, v. 21,5 cm.

2. Baňatá amfora bez hrdla (rek.) má na výduti plastickou pásku s důlky, nad ní zbytky ryté výzdoby, materiál červený drolivý, rv. 23 cm.

Obr. 23. Račiněves. 1 – hrob 5/2005; 2 – jáma 3A/2005; 3 – hrob 3B/2005; 4 – jáma 2/2005

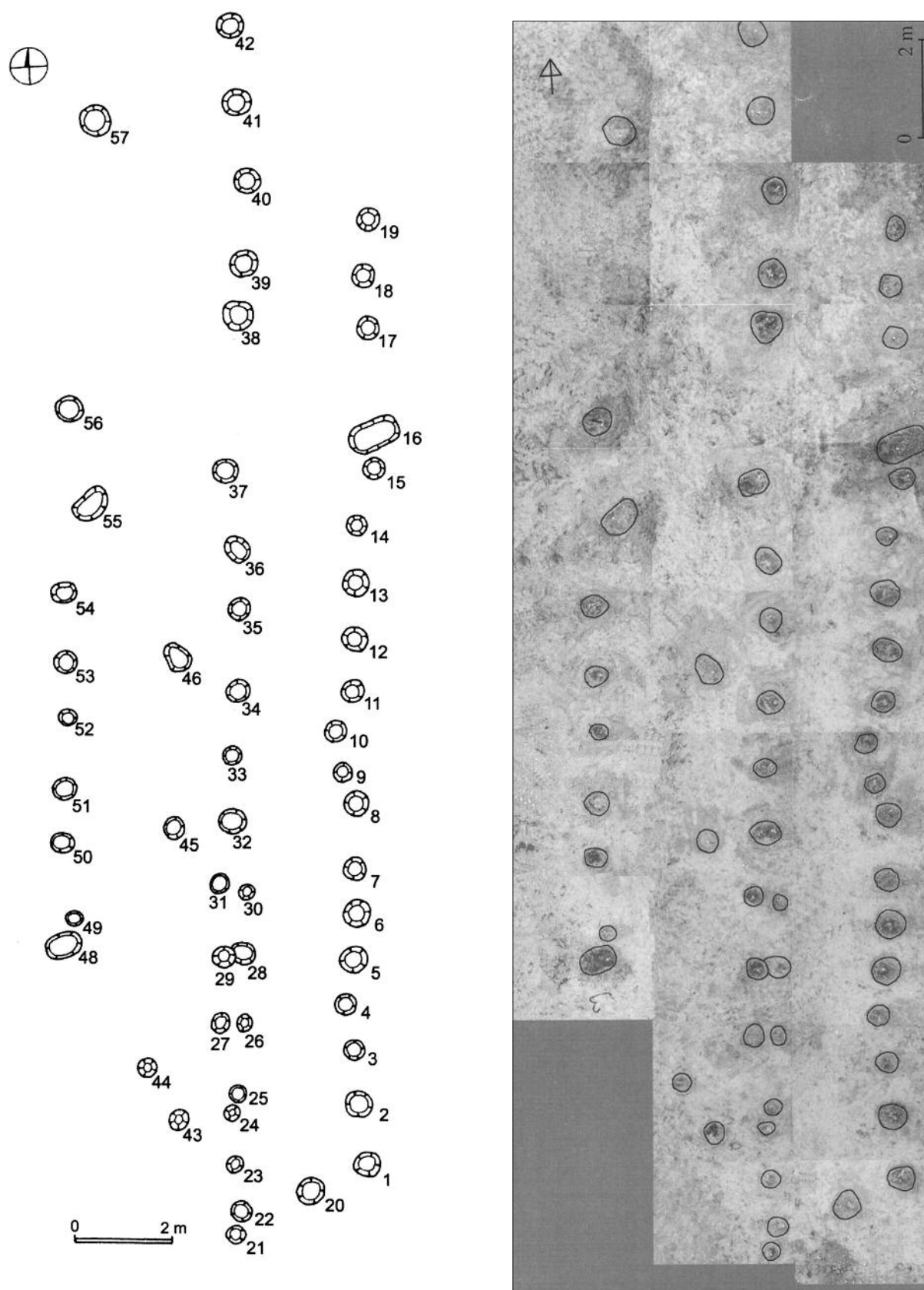
3. Baňatá amfora se dvěma uchy (rek.), zdobené okraje řadou důlků, u ucha zbytky otisků dvou řad kroucené šňůry. Materiál žlutý, drolivý, rv. 32,5 cm.

4. Štípaný kamenný nůž, d. 10,8 cm

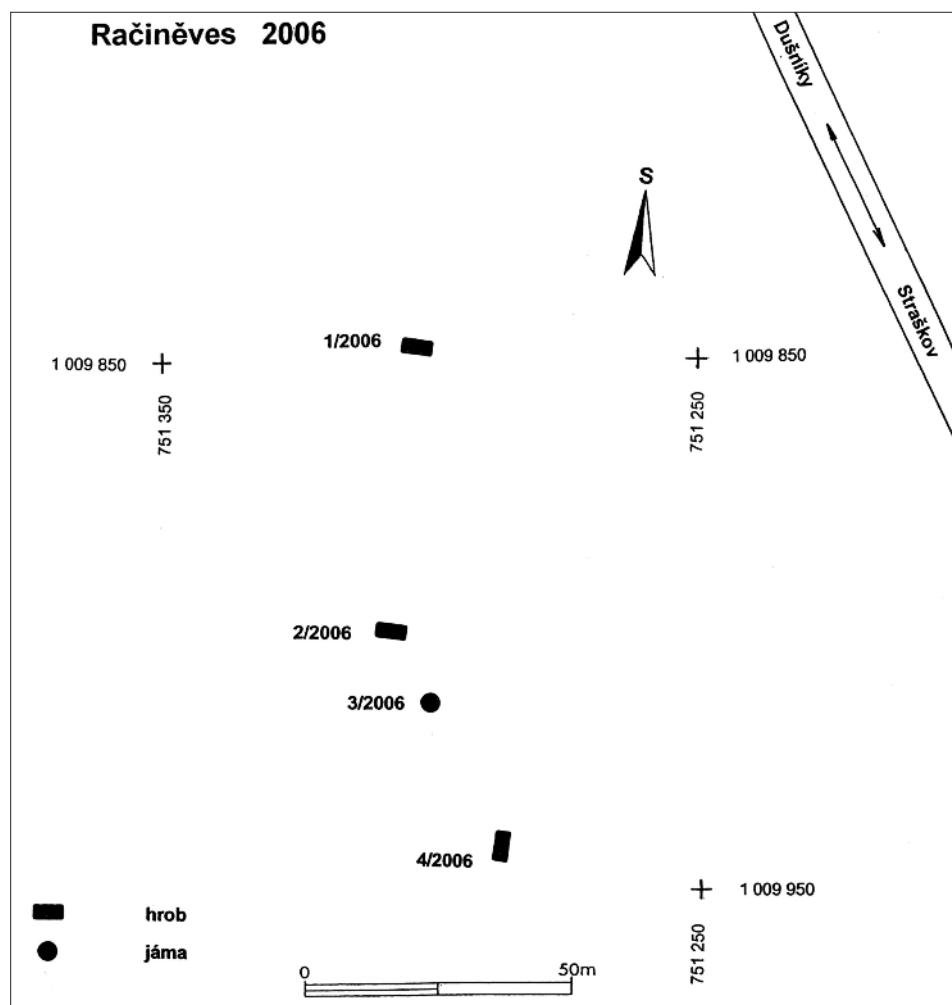
5. Malá symetrická kamenná sekerka, d. 8,3 cm.

Popsaný typ hrobu podle drolivého materiálu a výzdoby poháru větévkovým ornamentem patří mezi hroby nejstarší kultury se šňůrovou keramikou (*Buchvaldek – Koutecký 1970*). Hroby 3A a 3B: kosti ani stopy po nich nebyly zjištěny.

Kúlová stavba č. 4/2005 složená ze tří pravidelných řad kúlových jamek zapaštěných do podloží, 4 jamky byly umístěny mezi 2. a 3. řadou. Některé jamky ve střední řadě byly zdvojeny. Tato kúlová stavba měla celkem 57 zachovalých jamek, v severní části byly některé jamky určitě zničeny skrývkou (nestejná délka kúlových řad). Rozměry kúlové stavby 27×7 m, orientace V–Z, bez náleží, nedatováno (*obr. 24*).

Obr. 24. Račiněves. Plán kůlové stavby 4/2005

Obr. 25. Račiněves. Plán výzkumu v roce 2006

Zbytek žárového hrobu č. 5/2005, č. př. 172/05. Podle zprávy roudnického muzea se na skryté ploše poblíž žárového hrobu č. 1 zachoval zbytek hrobu oválného půdorysu s rozdrčenými střepy a spálenými kostmi orientovaný SV–JZ. Místo nálezu jsem dodatečně prohlédl, zdá se, že střepy a kosti byly uloženy v sekundární poloze. Objekt byl oválného půdorysu, stěny splývaly s mísovitým dnem. Zachovalé rozměry 200×58–70 cm a hl. 20–30 cm. Drobné keramické zlomky můžeme podmíněně zařadit do doby bronzové (obr. 23:1).

Datování: asi k. knovízská.

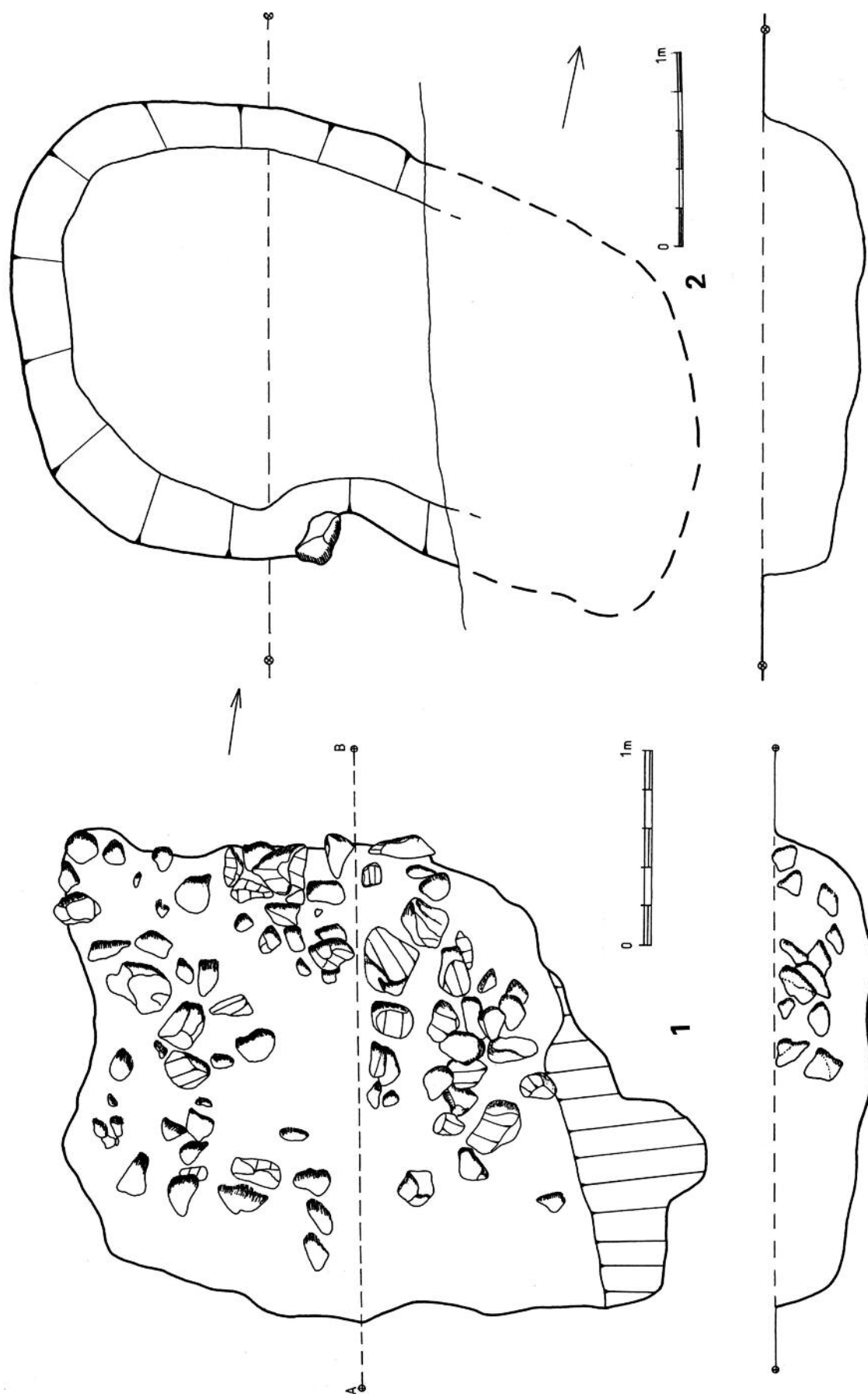
Výzkum v roce 2006 proběhl ve dvou etapách: 25. 3.–14. 4. a 26. 6.–7. 8. 2006. Během záchranných prací byly odkryty 2 bylanské hroby, jeden hrob eneolitický (KNP) a blíže neurčená jáma (obr. 25).

Hrob č. 1/2006, č. př. 78/06, na skryté ploše se objevil kamenný zával v podobě obdélníkového půdorysu (z 1/3 byl ale zával zničen buldozerem a dostal podobu čtverce), orientovaný V–Z. Zachovalé rozměry 200×200 a hl. 50 cm od skryté úrovně. Před rozebráním závalu ho M. Půlpán rozdělil na dvě poloviny. Každá byla odkrývána zvlášť, samostatně na 4 vrstvy. Kamenný zával sahal až ke dnu a kameny ležely volně, tj. v sekundární poloze. V hlíně, často promíšené s pískem, jsme našli dva bylanské keramické zlomky a kus porcelánového hrnečku. Takové hrnečky se zobrazeným složitým dekorem se vyráběly v 1. polovině 20. století. Hrob byl tedy vykopán již dříve, nejspíše v roce 1933, a lze jej spojit s Böhmovou mohylou č. 5. Tento poznatek nám pomohl zařadit „mohyly“ z roku 1933 mezi prozkoumané hroby z let 1998–2006 (obr. 26).

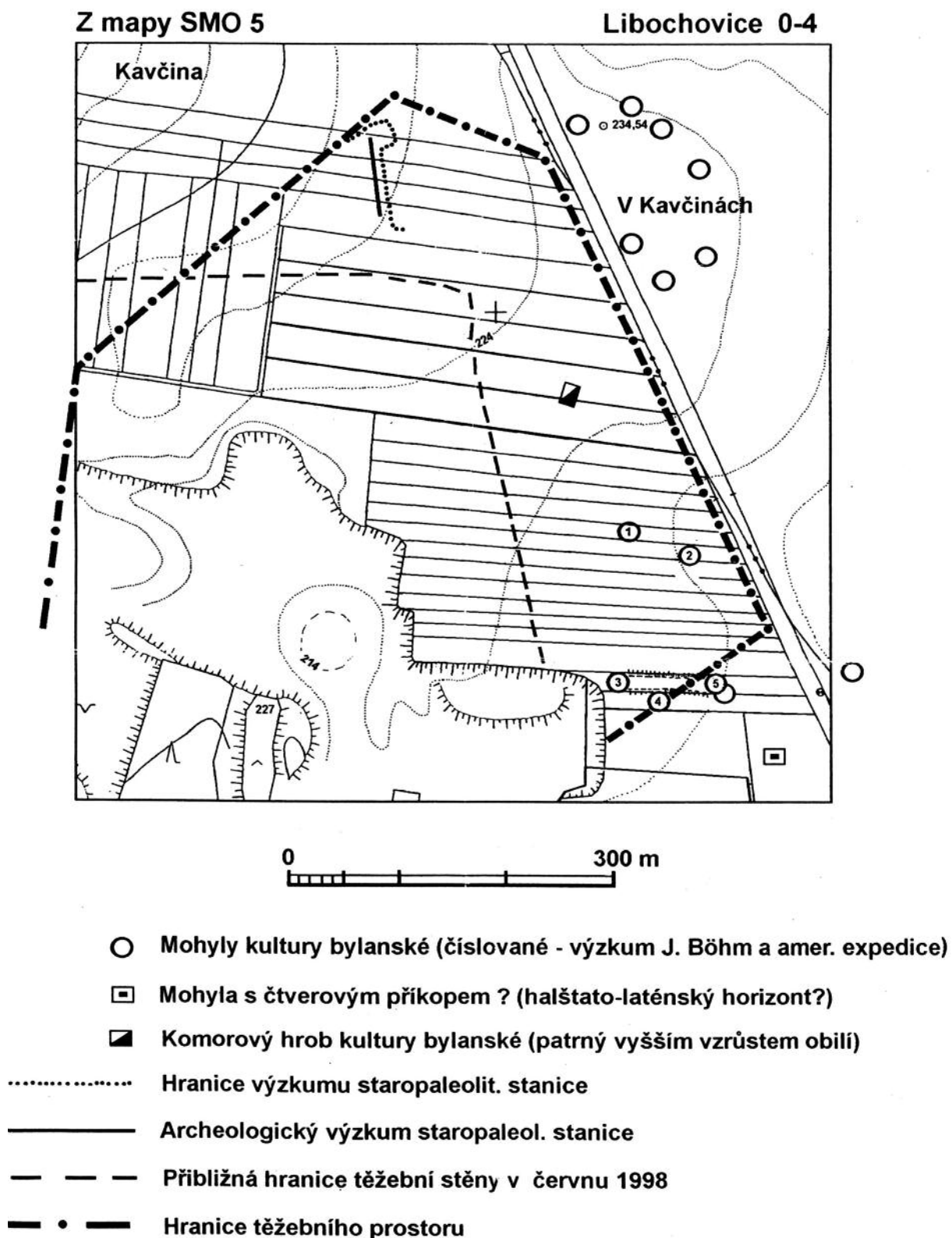
Datování: kultura bylanská.

Popis nálezů z hrobu 1/2006; č. př. 78/06 (tab. XVA:1–3)

1. Profil hrdla s podhrdlím amforovitě misky.
2. Zlomek výdutě jiné nádoby.
3. Rekonstrukce pohárku z 20. století, zdobený porcelán, zv. 8,3 cm.

Obr. 26. Račíněves. Hrob 1/2006: 1 – rekonstrukce kamenného závalu; 2 – hrob po odkrytí

Obr. 27. Račiněves. Letecká prospekce, výzkum J. Böhma 1933, rekonstrukce naleziště (J. Fridrich) v roce 1998

Hrob č. 2/2006, č. př. 79/06, měl při začištění kamenného závalu obdélníkový půdorys se zaoblenými rohy, orientován byl delšími stěnami V–Z, rozměry 460×190–210, hl. 60 cm. Kamenný zával obsáhl 2 m³. Před odkryvem byl rozdělen na 4 sektory, každý sektor byl zkoumán samostatně, vždy sejmuty 4 vrstvy. Při snímání kamenů se ukázalo, že při zřícení dřevěného krytu se kameny sesuly do středu a vytvořily jakýsi žlab. Zbytky dřevěného krytu byly nalezeny na dně na několika místech. Po prozkoumání všech sektorů byly na dně zjištěny nálezy: 20 nádob, 2 rozpadlá železná udidla, železný nůž, 3 bronzové kroužky a 2 železné kroužky. Rozložení milodarů: ve středu na dně byly uloženy 4 nádoby, zbytek nádob, včetně kovových předmětů, byl uložen v poslední čtvrtině u jižní stěny, 2 zásobnice stály v JV rohu a udidla s kroužky v JZ rohu. Hrob byl zapuštěn do pískového podloží (*obr. 28–31*). Nádob podle typu: č. 1 amforovitá miska (3×), č. 2 kuželovitý talíř (2×), č. 3 plochý talíř, č. 4 misky (7×), č. 5 amforovitá zásobnice (2×), č. 6 široká amfora (2×), č. 7 koflík (2×).

Popis nálezů z hrobu č. 2/2006, č. př. 79/06-1–27 (tab. XI:1–11; XII:12–17; XIII:18–26, XVII:4). Původní čísla nálezů na plánu jsou uvedena v závorkách.

1. Malá amforovitá místička, hrdlo odsazené, p. vně tuhovaný, uvnitř šedý, Ø 8 cm, v. 3,5 cm (24).
2. Menší miska se zaobleným lomem stěny, p. tuhovaný a uvnitř zdobený šesticípou vyleštěnou hvězdici s vyleštěnými šrafovanými poli, Ø 17 cm, v. 3 cm (6).
3. Malá amforovitá miska, kde výduť splývá se dnem, hrdlo nízké a slabě naznačené, p. tuhovaný, uvnitř šedožlutý, Ø 13,4 cm, v. 3,3 cm (8).
4. Rekonstrukce velkého koflíku s ulomeným převýšeným uchem, hrdlo vysoké, oddělené od výdutě. Na hrdle výzdoba: řada rytých jedlových větévek, p. tuhovaný, Ø 17 cm, v. 8,5 cm (19).
5. Nádoba na rozhraní mezi širokou amforou a amforovitou miskou s omfalem ve dně, hrdlo odsazené, p. vně tuhovaný a zdobený pásem šikmých „rýh“ v podobě vpichů, zachoval se šrafovaný trojúhelník, Ø 20,5 cm, v. 6,5 cm (13).
6. Miska zaoblená nízká, p. tuhovaný, uvnitř zdobený osmicípou hvězdici a šrafovanými vzory mezi cípy, Ø 17 cm, v. 3,0 cm (15).
7. Rozevřená nízká miska, p. tuhovaný, vně otřelý, uvnitř zdobený šesticípou hvězdici, uvnitř s vyleštěnými pásy vlásečnic a mezi cípy s šikmým rýhováním, Ø 16 cm, v. 2,8 cm (14).
8. Plochý kuželovitý talířek, p. tuhovaný, uvnitř šedožlutý, Ø 25 cm, v. 2,3 cm (3).
9. Miska rozevřená nízká, p. tuhovaný, otřelý uvnitř stopy vyleštěné výzdoby, Ø 13 cm, v. 2,7 cm (18).
10. Velká miska se zaobleným lomem stěny, p. červenohnědý s otřelým tuhováním, Ø 27 cm, v. 8 cm (16).
11. Rozevřený koflík s rek. převýšeným uchem, p. hnědý, v. 3 cm (17).
12. Velký kuželovitý talíř, p. vně hnědočerný, uvnitř tuhovaný a zdobený šrafovanými trojúhelníky, Ø 48 cm, v. 8,5 cm (2).
13. Velká mísa se zaobleným lomem stěny, p. vně tuhovaný, uvnitř zdobený šesticípou hvězdici se šrafovanými poli mezi cípy, Ø 27 cm, v. 7 cm (9).
14. Široká amfora s odsazeným zúženým hrdlem, p. cihlově žlutý, Ø 22 cm, v. 14 cm (12).
15. Veliká zaoblená mísa se zaobleným lomem stěny, p. tuhovaný a uvnitř zdobený sedmicípou hvězdici a mezi cípy vyleštěnými pásy, Ø 29 cm, v. 5,5 cm (7).
16. Veliká zaoblená amforovitá zásobnice, hrdlo nízké vyhnuté, p. červenohnědý, v. 52 cm (10).
17. Veliká a vysoká amforovitá zásobnice s vysokým hrdlem, p. červenohnědý, v. 70 cm (11).
18. Zaoblená amforovitá miska, hrdlo zúžené nízké, pod hrdlem zdobená šesti skupinami krátkých šikmých rýžek, p. tuhovaný, uvnitř šedý, Ø 19 cm, v. 7 cm (1).
19. Miska se zaobleným lomem stěny, p. tuhovaný uvnitř šedožlutý, Ø 25 cm, v. 7 cm (5).
20. Dvojdílné udidlo, silně korodované, zd. 8 cm a 7 cm (26).
21. Dvě části silně zkorodovaného dvojdílného železného udidla, d. 9 cm a 7,5 cm (21).
22. Bronzový kroužek s kosočtvercovým průřezem, Ø 3 cm (25).
23. Dva rek. žel. kroužky, Ø 12,2 cm a 12,5 cm (27).
24. Rek. tří částí ostří želez. nože, silně korodovaných, rd asi 18 cm (22).
25. Bronzový kroužek s kosočtvercovým průřezem, Ø 3,3 cm (20).
26. Bronzový kroužek s kosočtvercovým průřezem, Ø 3,3 cm (23).

Datování: HC3, mladší fáze středního období k. bylanské.

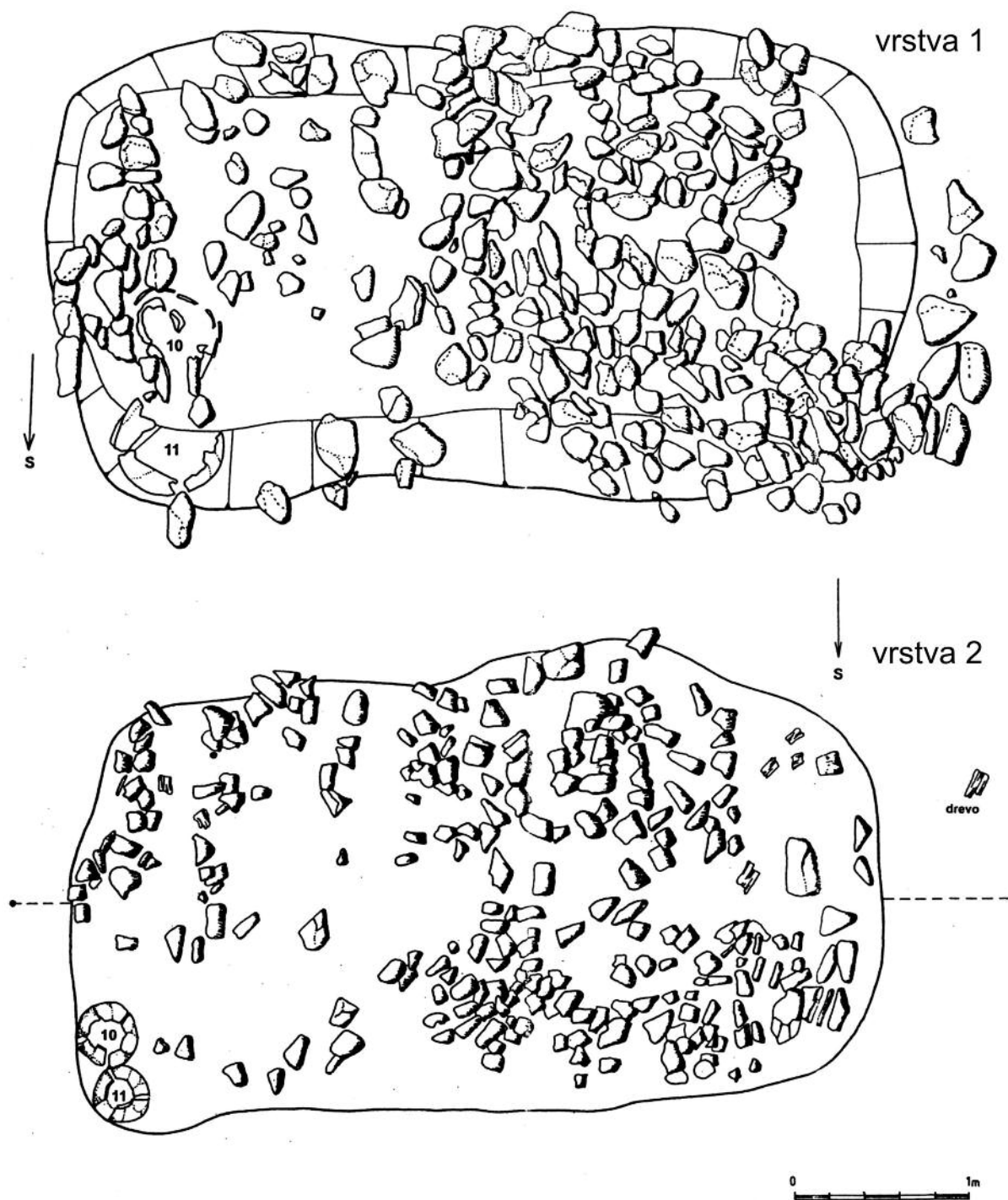
Jáma č. 3/2006 měla oválný půdorys, stěny šikmé a slabě zahrocené dno. Rozměry 180×160 cm a hloubka od skryté úrovně 100 cm, orientace S–J. Ve výplni bylo nalezeno několik keramických zlomků, které nelze blíže datovat. Vedle se nacházela kúlová jamka o Ø 40 cm a hl. 30 cm, bez nálezů (*obr. 34:2*).

Objekt 4/2006 byl zjištěn po skrývce jako skupina kamenů, promíšená se střepey. Na jednom místě bylo zjištěno „hnízdo“ střepey z jedné nádoby. Kamenný zával po začištění zabíral plochu 90×60 cm. Po sejmutí dvou vrstev kamenů se objevila jáma oválného půdorysu 210×110 cm. Byla zahloubená do podloží 30 až 40 cm. Ve výplni zjištěny

další keramické zlomky. Podle nálezu, i když nebyly zjištěny lidské kosti, jde o eneolitický hrob, kultury nálevkovitých pohárů (Zápotocký 2002; obr. 33).

Popis nálezů, č. př. 80/06 (tab. XVB:1–3)

1. Rek. poháru, hrdlo vyhnuté, p. světle šedohnědý, zv. 22 cm.
2. Rek. vysokého poháru, hrdlo rovněž vyhnuté, p. světle šedohnědý, rv. 38,5 cm.
3. Dva zlomky nádob, jeden ze spodku výdutě a druhý z podhrdlí.
4. Zlomky stěn různých nádob, bez kresby.

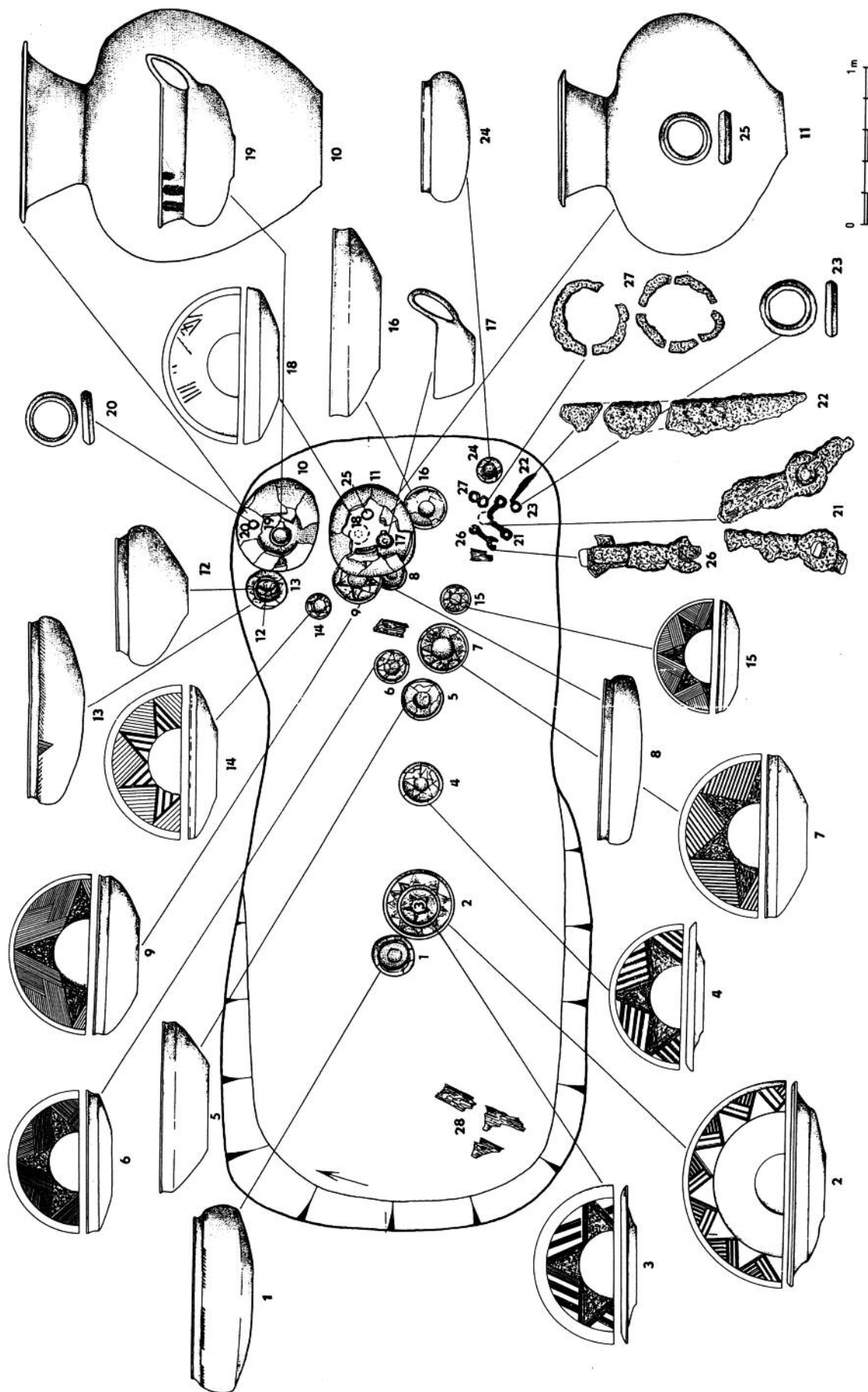
Obr. 28. Račiněves. Hrob 2/2006: kamenný zával, vrstvy 1 a 2

Obr. 29. Račiněves. Hrob 2/2006: kamenný zával

Obr. 30. Račíněves. Hrob 2/2006: půdorys hrobu s nálezy

Obr. 31. Račiněves. Hrob 2/2006: 1–19, 24 nádoby; 20, 23, 25 bronzové kroužky; 21, 26 železná udlá; 22 železný nůž; 27 dva železné kroužky; 28 zlomky dřeva

8. ZHODNOCENÍ POHŘEBIŠTĚ JAKO CELKU

Rekonstrukce nálezové situace výzkumů 1933–2006 byla provedena srovnáním katastrální mapy Libochovice 0-4 a SMO 5. Současně jsme přibližně ztotožnili mohylu zaměřenou letecky na výběžku kat. Račiněves vpravo za silnicí Straškov–Dušníky s výzkumem J. Böhma v roce 1933.¹

Pohřebiště se rozkládá na mírné vyvýšenině vlevo od silnice Straškov–Dušníky na katastru Račiněvsi. Prozkoumaná plocha měří 560×150 m, tedy přibližně 8 ha. Hodnotit z hlediska terénní situace můžeme jen hroby námi zkoumané a částečně také hroby pod mohylami z roku 1933. Podařilo se ztotožnit hrob 1/2006 s hrobem pod mohylou 5/33 a Píčovým hrobem III; hrob č. 1/2006 se nám tedy zdařilo vykopat potřetí. Hrob 2/2001 byl ztotožněn s hrobem 1/33 a hrob 3/33 s Píčovou mohylou II. Rozsah pohřebiště: souřadnice na severním konci činí 242 od Z a 325 od J; jižní konec činil v roce 2006 247 od Z a 312 od J (koordináty měřeny z mapy ZM 1:25 000 12-112 Nová Ves). Nadmořská výška se pohybuje od 221 m na severu do 224 m na jihu. Část pohřebiště byla zničena stavbou silnice Praha–Roudnice. Další část mohylového pohřebiště se nachází vpravo od silnice v místě označeném na mapách místním názvem „V Kavčinách“, kde se zatím rýsují stopy nejméně 7–8 míst s mohylami (*obr. 27*). Některé mohyly byly dříve zničeny příliš hlubokou skrývkou.

Zařazení hrobů do kombinačních skupin podle velikosti a výbavy (*Koutecký 1968*)

Hrob 1/11: Píč, komorový hrob s vozem, jhem a postrojem, I-1

Hrob 2/11: Píč, komorový hrob s vozem a koňským postrojem, I-1

Hrob 3/11: Píč ?

Hrob 1/13: Stocký, jámový chudý, II-3

Hrob 2/13: Stocký, jámový chudý, II-2–3

Hrob 3/13: Stocký, jámový chudý, II-2–3

Hrob 1/33: Böhm, komorový, dříve zkoumaný, asi I-2

Hrob 3/33: Böhm, komorový, dříve zkoumaný, asi I-2

Hrob 5/33: Böhm, komorový, dříve zkoumaný, asi I-2

Hrob 2/98: žárový jamkový, III-1

Hrob 3/98: komorový s koňským postrojem, I-2

Hrob 8/99: žárový jamkový, III-1

Hrob 9/99: srubový–komorový, žárový, II-1

Hrob 2/2000: jámový s keramikou a kovy, spodek, II-2–3

Hrob 4/2000: jámový s bohatou keramikou a kovy, II-1

Hrob 1/2001: jámový s keramikou a kovy, zbytek, II-1

Hrob 2/2001: zničený

Hrob 1/2005: jamkový žárový, III-1

Hrob 1/2006: komorový, kopaný 3×, I-2

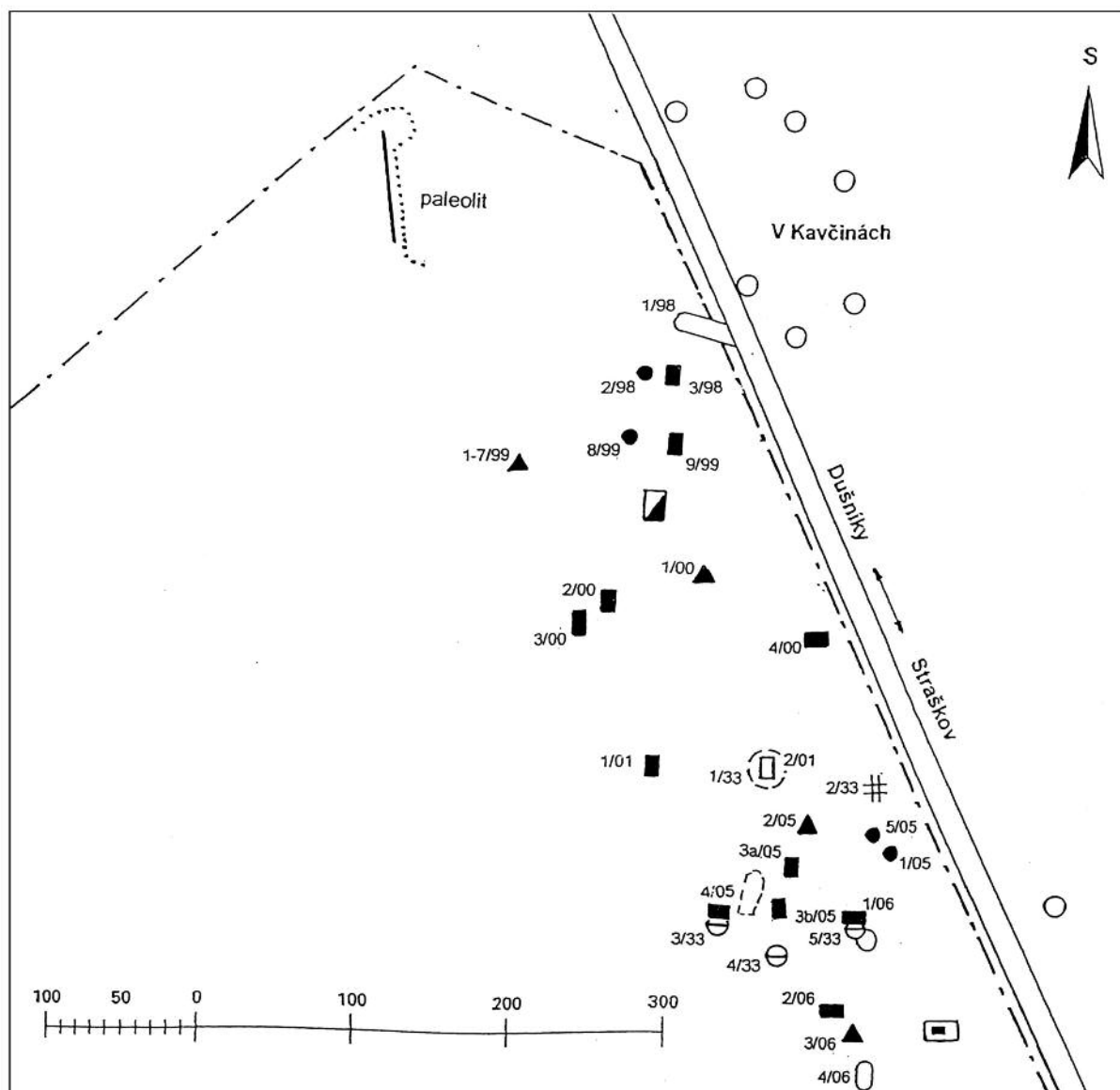
Hrob 2/2006: komorový s koňským postrojem, I-2

Plocha hrobů po začistění půdorysu byla velice rozdílná, protože se ve třech případech zachovaly jen spodky (1/2001, 2/2001, 1/2006). Hroby s koňskými postroji: hrob 3/98 měl plochu 17,5 m² a hrob 2/2006 jen 9,6 m². Hroby skupiny II měly plochu 2,5 m²; hroby 2/2000, 4/2000 a 9/99 měly plochu 5,9 m².

Orientace velkých komorových a jámových hrobů

Ve třech oblastech rozšíření kultury bylanské v Čechách jsou velké hroby komorové i jámové, ojediněle skříňkové, s obdélníkovým a téměř čtvercovým půdorysem, na více než 90 % pohřebišť orientované delšími stěnami ve směru S–J. Odlišnou orientaci měly hroby ve Vikleticích: V–Z. V Račiněvsi jsou jednak hroby orientované S–J (hrob 3/98 a 9/99), ale většina byla orientována V–Z (3 a 5/33; patrně také hroby Píčovy; hroby 1 a 2/2006 a 4/2006). Další způsob orientace je SV–JZ (hroby 2/2000, 1/33 a 2/2001). Kromě Vikletic a Račiněvsi mají orientaci V–Z většinou starší nálezy, kde zjištění nemusí být přesné: Lhotka n. L. (*Stocký 1930*), Dobříčany (*Koutecký 2003*), Líchovy (*Koutecký 1993*), Praha-Braník, Praha-Bubeneč (*Fridrichová – Koutecký – Slabina 1996*, *obr. 14, 34*). Obecně není jasné, čím se příslušníci kultury bylanské řídili při pohřebních obřadech, zda ročním obdobím či spíše regionálně.

¹ Bez geodetů Havelky a Šályho a leteckých snímků Gojdy a Smrže by nebylo možné provést rekonstrukci pohřebiště. Také rekonstrukce J. Fridricha s vynesemím mohyl kopaných J. Böhem mi pomohla začlenit nové i staré nálezy z let 1933–2006.

1. Mohyly kultury bylanské	○	9. Žárový hrob	●
2. Mohyly kultury bylanské - výzkum J. Böhm	⊖	10. Obdélníkový hrob	■
3. Mohyla s čtvercovým příkopem	◻	11. Jáma	▲
4. Komorový hrob kultury bylanské	◼	12. Oválný hrob	◌
5. Hranice výzkumu staropaleolitické stanice	⋯	13. Zničený hrob	◻
6. Archeologický výzkum staropaleolit. stanice	—	14. Mohyla	○
7. Hranice těžebního prostoru	- - -	15. Kúlová obdél. stavba	⌊
8. Obdélníková stavba se žlaby	▭	16. Sonda	#

Obr. 32. Račiněves. Plán výzkumů 1933–2006

Konstrukce komorových a jámových hrobů

V současné době obecně platí, že nad velkými hroby byly navrženy mohyly z kamene a hlíny. Některé velké hroby byly u základů omezeny žlaby pro odvodnění. Ve Rvenicích byly žlaby okolo mohyly naplněny kameny (Koutecký 2003). Někdy byly mohylové násypy na vrcholech označeny znelcovými sloupky, jako náhřada stél (Koutecký – Smrž 1991). Průměr mohyl se pohybuje okolo 18 až 21 m, ojediněle i 27 m: Poláky, hrob 2 (Koutecký – Smrž 1991, obr. 27).

Podle letecké fotografie byly v okolí hrobů 1/2000 a 2/2006 viditelné okrouhlé žlaby. Po skrývce ornice již nebyly patrné.

Konstrukce komor se vyskytla ve dvojím provedení. Oba hroby s koňským postojem (3/98 a 2/2006) na dně neměly žádné stopy po konstrukci. Dochovaly se jen zářezy klád z podélných a příčných trámů tvořících kryt hrobových komor. Druhý případ konstrukce komory byl zjištěn pouze v jednom případě (9/99): ve všech rozích se zachovaly jamky po kůlech, které nepochybně tvořily základny stěn srubové konstrukce. Na pohřebišti v Polákách máme 5 stejných případů (Koutecký – Smrž 1991, obr. 12, 14, 30; Koutecký 1993, Abb. 26, 30). Všechny hroby, nad nimiž byla provedena skrývka na úroveň podloží, někdy se zachovalým kamenným závalem, se podařilo úplně nebo zčásti zachránit. V souvislosti s kamenným závalem se musím zmínit o dvou způsobech destrukce. První způsob: kryt se postupně sesedal, po směru delších stran, kde zával vytvořil jakýsi žlab, z dřevěného krytu se zachovaly jen drobné zlomky (hrob 2/2006). V jiném případě (Rvenice) došlo k příčnému prolomení klád ve středu (Koutecký 2003). Druhý způsob destrukce byl zjištěn u hrobu 2/98, kde pravděpodobně došlo k lámání jednotlivých klád a kameny z krytu postupně padaly do komory a staly se součástí výplně (obr. 12). Na obr. 7 je ve vysvětlivkách; č. 4 je J. Fridrichem uvedeno jako komorový hrob a pod č. 3 údajně mohyla se čtvercovým příkopem. Byly při skrývce zničeny beze stopy.

Pohřební ritus

Vedle malých jamkových žárových hrobů sk. III (2/98, 8/99, 1/2005) se spálenými kostmi na hromádce nebo v urně, máme velké komorové i jámové hroby s kostrovými, žárovými i birituálními pohřby. Známé případy, kde hlavní pohřeb ve středu hrobu v natažené nebo slabě pokrčené poloze (většinou starší muž) má v rohu další pohřeb „v sedě“ nebo uložené spálené kosti na hromádce. Kostry v Račiněvsi se nám nedochovaly. Stocký zmiňuje rourkovou kost (snad část kosti nohy?). V roce 1998 jsem pozoroval u hrobu 3 stopy po kostech (?). Také J. Böhm se nezmiňuje o kostech v hrobech z roku 1933. Je dobře známo, že zachovalost nespálených kostí závisí na propustnosti podloží. V Račiněvsi tvořily podloží písky a šterkopísky s velkou propustností vody, která podpořila rychlý rozpad kostí. Pouze pohřby se spálenými kostmi se dobře zachovaly.

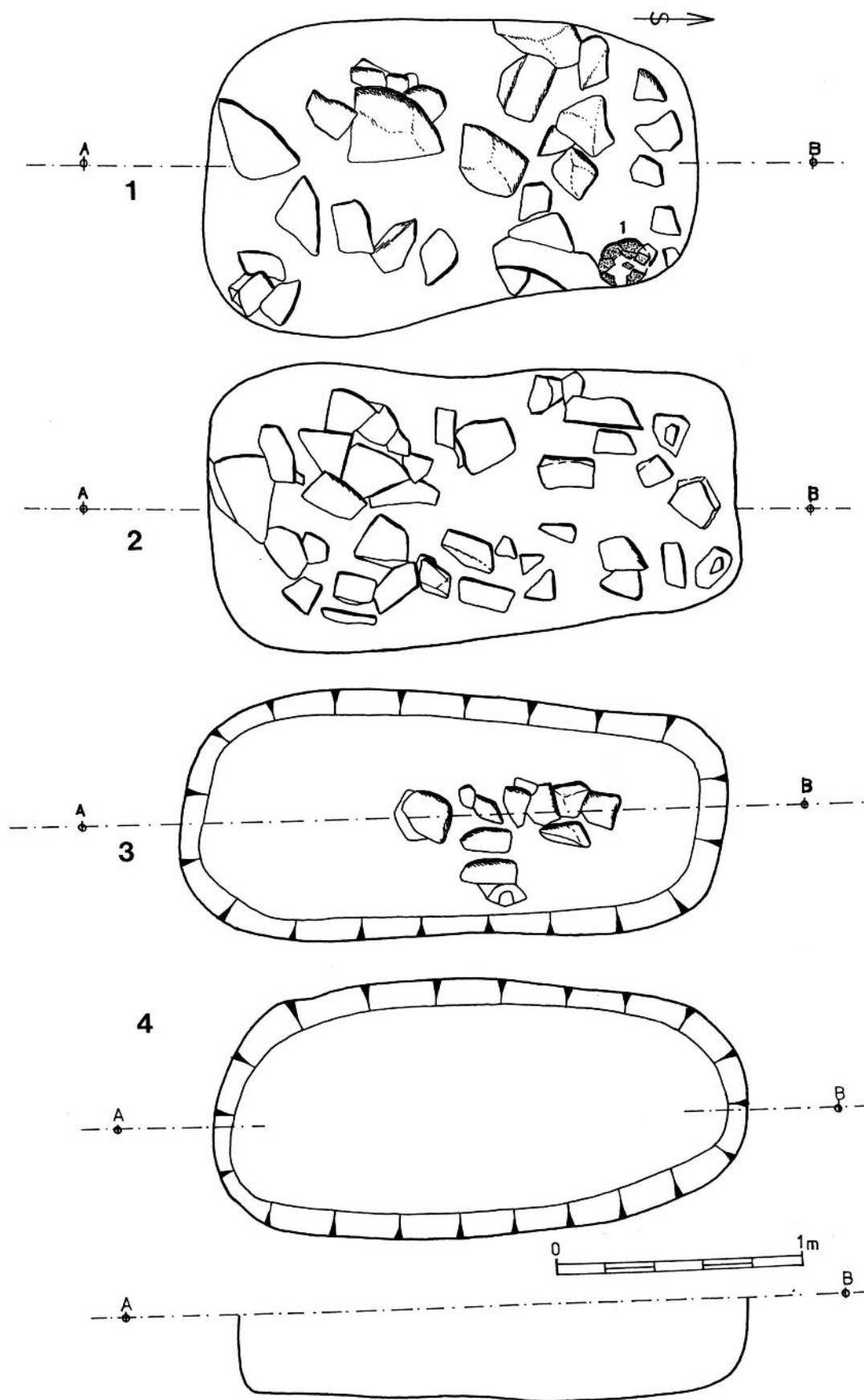
Zhodnocení nálezů

1. Kovové předměty

V žádném hrobě, včetně těch nejstarších z roku 1911, nebyly nalezeny zbraně. Jediným nástrojem denní potřeby byl železný nůž, zachovaný většinou ve zlomcích v šesti hrobech. Součásti vozů se našly ve dvou hrobech odkrytých J. L. Píčem v roce 1911, v hrobě 1/1911 bylo navíc dřevěné jeho pobité bronzovým plechem, v obou se našly obruče kol, v hrobě 2 se údajně rozpadly, v obou byly nalezeny součásti koňského postroje: udidla a patrně i bronzové knoflíky. Dva hroby s koňským postojem pocházejí z našeho výzkumu: hrob 3/98 a 2/2006. Jediným toaletním předmětem byla polovina pinzety v hrobě 4/2000. V hrobech z Račiněvsi byly časté ozdoby: náramky s kuličkovými nebo pečetičkovými konci. Mají dlouhé trvání (Koutecký – Fridrichová 1980). Dva náramky pocházejí z hrobu 2/2000, další z hrobu 1/2001 (tab. VB; IX), poslední kus má oválné konce (tab. IX:7). Soubor kovových předmětů doplňují bronzové kroužky a návlečky na řemení. Výše uvedené předměty se vyskytují v průběhu celého vývoje kultury bylanské, a tudíž nejsou vhodné k podrobnému časovému určení, k tomu je vhodná pouze keramika.

2. Keramická výbava

1. Základní keramické tvary v Račiněvsi jsou obdobné jako na ostatních pohřebištích: nejpočetněji jsou zastoupeny misky se zaobleným nebo zalomeným lomem stěny, nezdobené, někdy s vnitřní rytou nebo vyřezanou výzdobou na tuhovaném podkladě. Dále rozevřené a nakonec ploché misky malých rozměrů.

Obr. 33. Račiněves. Hrob 4/2006: profil a půdorysy se třemi vrstvami kamenů, tvořících kamenný zával

V Račiněvsi: zalomené (*tab. I:1–2,5,9,13; VB:4; VII:18,20; IV:10; Vokolek 2004*, tab. 168:1; 167:8). Misky zaoblené (*tab. IV:7; Vokolek 2004*, tab. 167:12; 168:2,4). Misky ploché malé (*tab. XI:9*) jsou v Račiněvsi vzácné, Vokolek (2004) je ale uvádí (*tab. 168:5; 169:4*). Rovněž poměrně vzácné jsou talířovité misky (*tab. VII:17,19*). Předlohy těchto misek jsou štítarské a s vyhnutým okrajem.

2. Talíře se vyskytují ve dvou variantách: velké s kuželovitým profilem (*tab. VI:16; XII:12; XVB:4*). Analogie: Poláky (*Koutecký – Smrž 1991*, obr. 3:7; 10:17; 5:9); Záhoří (*Koutecký 2003*, obr. 18:20; 19:22; 20:32). Druhou variantou jsou menší ploché talíře (*tab. XI:8; II:7*). Analogie: Poláky (*Koutecký – Smrž 1991*, obr. 23B:5; *Koutecký 1993*, Abb. 10:3).

3. Koflíky s převýšenými uchy (*tab. IV:5,8; IX:1*) jsou běžné. Koflíky se zahrocenými uchy (*tab. II:10; VII:7*) patří k mladším (HC3). Ojedinele se vyskytují koflíky s vyšším odsazeným hrdlem (*tab. XI:4*). Jsou časté na Kolínsku, např. v Hradenině hrob 24 (*Dvořák 1938*, obr. 29–30). Obdoby se zahrocenými uchy: Záhoří (*Koutecký 2003*, obr. 18:19); Poláky (*Koutecký 1993*, Abb. 24B:2b).

4. Amforovité zásobnice se vyskytují na lokalitě ve dvou formách, tvar štíhlý s vysokým podhrdlím a hrdlem (*tab. IV:1*) je méně častý. Tvar baňatý vysoký i nižší je velice častý (*tab. I:2; II:11; III:12; VI:6–7; XII:16–17*). Uvádět obdoby nemá význam, protože se vyskytují v celém průběhu vývoje bylanské kultury.

5. Amforovitých tvarů se v bylanských hrobech vyskytuje celá řada.

5a. Amfora klasických tvarů: výduf baňatá, hrdlo odsazené, zúžení a kraj vyhnutý (*tab. V:2,19*), jsou baňatější, běžné na Kolínsku např. v Plaňanech (*Dvořák 1938*, obr. 50); Poláky (*Koutecký 1993*, Abb. 26:1, 27:1)

5b. Velká široká amfora (*tab. I:1,5; II:6; XI:5*) je běžná hlavně ve středním období, např. Poláky (*Koutecký – Smrž 1991*, obr. 23:4; *Koutecký 1993*, Abb. 3:4; 5:4).

5c. Baňatá amfora s výduti v horní třetině má okraj vyhnutý, hrdlo zúžené, někdy uváděná jako terina, naše případy jsou trochu odlišné (*tab. IV:3; XII:14; Vokolek 2004*, tab. 169:2). Poněkud vyvinutější forma má chronologický význam, patří mezi nejmladší (HD1). Přesné analogie: Slatina spolu s br. talíři (*Koutecký 2003*, Abb. 2:6).

5d. Amforovité misky mají několik variant, vedle zaoblených s naznačeným hrdélkem a někdy splývajícím dnem až ke tvaru s ostře odděleným hrdélkem a odsazeným nebo splývajícím dnem (*tab. VB:3; VII:11,14; VIII:26–27; XIII:18; XI:1,3,5*). Analogie ze SZ Čech: Záhoří (*Koutecký 2003*, obr. 21:48,50); Poláky (*Koutecký 1993*, Abb. 26c:9; *Koutecký 1991*, obr. 3:7–8; 4:10,14).

6. Hrnce z bylanských hrobů jsou shodné s hrnci ze sídlištních objektů. V našem souboru se objevil hrnek s plastickou páskou (*tab. I:3; VIII:23*), stejné jsou z pražské oblasti (*Fridrichová – Koutecký – Slabina 1999*, Abb. 33:1). Široké hrnce, hrdlo odsazené, pod hrdlem zdobené skupinou šikmých čar (*tab. VI:1–2*). Obdoba pochází z Poláků (*Koutecký – Smrž 1991*, obr. 15:7b) nebo z Prahy-Střešovic (*Fridrichová – Koutecký – Slabina 1999*, Abb. 20:10).

Zbývá ještě uvést zvláštní amforovitý tvar hluboké mísy z hrobu 1/2005, v kultuře bylanské zatím ojedinelý (*tab. X:5*). Povrch bylanských nádob z hrobů je převážně vyhlazený, jindy leštěný, misky s vnitřní výzdobou bývají potuhované. Hrnce mají hrubý povrch jako sídlištní keramika (*Sedláček 1980*).

Výzdoba keramiky

Výzdoba na keramice, kromě misek uvnitř, se objevuje většinou na vnějších stranách nádob, na hrdle a podhrdlí výdutě. Technika výzdoby: rytá, vleštovaná a malovaná tuhou nebo černou lesklou barvou. Nejčastější výzdobné prvky: trojúhelníky, řada důlků nebo puntíků a plastická páska, žlábků a žebra (*Koutecký 2001*). Malované trojúhelníky černou barvou (*tab. I:1*), někdy doplněnou řadou puntíků, uvnitř dvojí čarou provedené trojúhelníky (*tab. IV:3*).

Na esovité misce na okraji černou barvou malované trojúhelníky (*tab. IV:6*). Ryté trojúhelníky na amforách (*tab. VA:2*), na hrncích skupiny šikmých rýh (*tab. VI:2*). Ojedinelá je rytá výzdoba na hrdle koflíku v podobě jedlové větévky (*tab. XI:4*). Zvláštním druhem výzdoby nebo úpravy povrchu jsou vodorovné žlábků (kanelura) na výduti amforovité misky, zatím v SZ Čechách ojedinelá, jinak se vyskytuje v Hradenině (nepublikováno). Černou malbou malované nádoby jsou charakteristické pro střední období HC2–HC3 (*Koutecký 2001*). Výzdoba uvnitř misek se na bylanské keramice uplatňuje v podobě čtyř- až dvanácticípé hvězdice, vyleštěné nebo ryté, s šrafurou mezi cípy. V Račiněvsi byly zastoupeny pěti- až osmicípé hvězdice.

Hvězdice pěticipá: *Vokolek 2004*, tab. 167:1;168:12; 169:1. Hvězdice šesticipá: *tab. I:7; XI:2; XII:13; Vokolek 2004*, tab. 168:5. Hvězdice sedmicípá: *tab. II:3; XII:15; Vokolek 2004*, tab. 168:4. Hvězdice osmicípá: *tab. II:9; XI:6–7*.

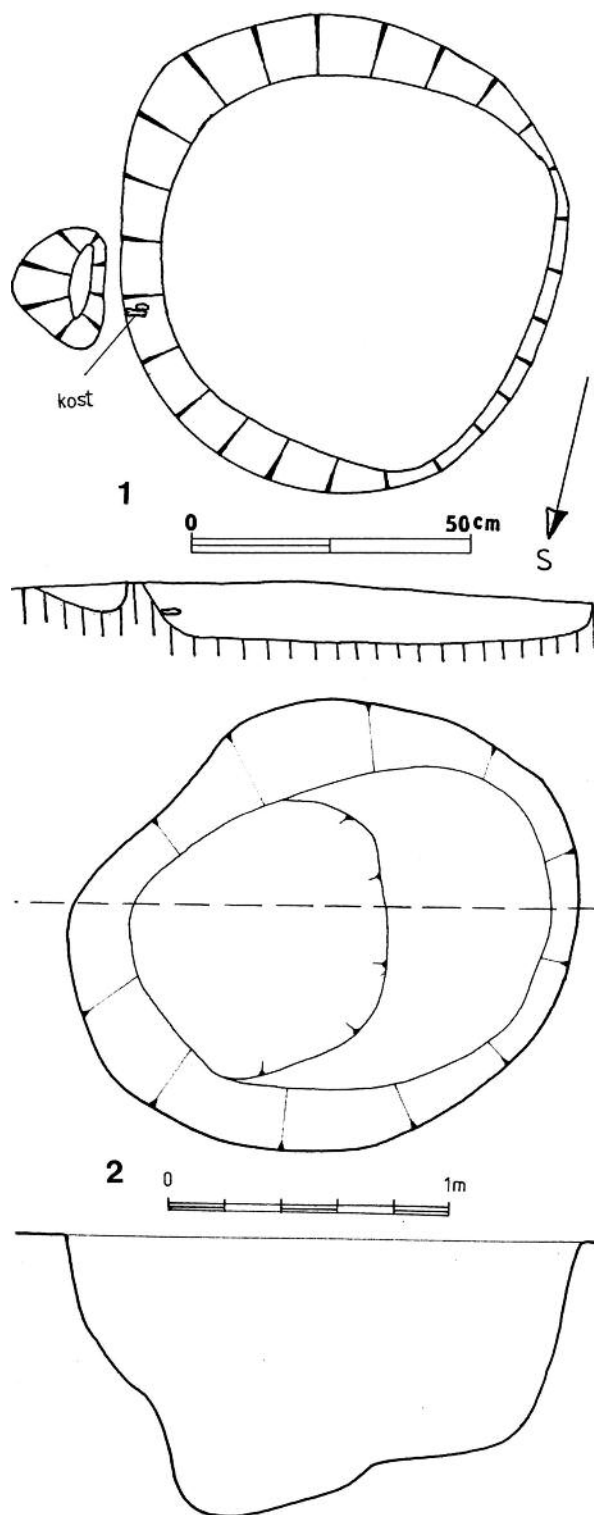
Analogie z pražské oblasti (*Fridrichová – Koutecký – Slabina 1997; 1999*). Výzdoba uvnitř talířů plochých a kuželovitých se uplatňuje na vnitřních stěnách v podobě šrafovaných nebo obrysových trojúhelníků (*tab. II:7; VII:16; XII:12; XVII:4*). Jeden plochý talíř je zdobený jako miska šesticipou hvězdici a šrafovaním mezi cípy na tuhovaném podkladě (*tab. XII:8*). Talíře kuželovité nebo ploché mají předlohu v kultuře štítarské.

Chronologie pohřebiště

Chronologii bylanské kultury jsem v hrubých rysech vypracoval na základě keramiky pro připravovaný nový přehled pravěkých dějin Čech. Mezi časově citlivé tvary patří amforovité nádoby. Na prvním místě je amfora-terina s výdutí v horní třetině, podle důležitosti pro zařazení následuje amforovitá miska. Od nevýrazných tvarů s neodsazeným hrdlem a zaoblenou výdutí směřuje k tvarům s ostrou profilací a odsazeným hrdlem, někdy s výdutí splývající se dnem. Podobný typologický vývoj prodělala také tzv. široká amfora. Důležité pro vývoj jsou koflíky. Nejstarší typy mají nízká okrouhlá ucha jen slabě vyhnutá nad okraj. Další vývojovou variantou jsou koflíky s vysoko vytaženými uchy (HC2–3). Vývoj pokračuje tvary s převýšenými a slabě zahrocenými uchy (HC3) a končí tvary s nízkými i hrotitými uchy (HD1), které nemáme v Račiněvsí zastoupeny. Na pohřebišti v Račiněvsí je zastoupeno jen střední období kultury bylanské. Do staršího středního období HC2 patří hroby 9/99, 1/2001, 2/2000 a 4/2000. Do mladšího středního období HC3 pouze hroby s koňským postrojem 3/98, 2/2006 a některé nálezy z roku 1911. Ostatní nelze z různých důvodů přesněji časově zařadit (zničené hroby 8/99, 2/98, 2/2001 nebo i dříve prozkoumaný 1/2005).

Sociální struktura obyvatel kultury bylanské

Pravěká společnost ve střední Evropě prodělávala ve starší době železné zásadní změny. V patriarchální rodové společnosti dochází k postupnému rozpadu rodových vztahů. Před více než 30 lety jsem nastínil, podle výsledků studia hrobů, sociální strukturu obyvatel kultury bylanské (*Koutecký 1968*) a v podstatě není třeba na ní mnoho měnit. Podle nových výzkumů by se nositelé kultury bylanské a také kultury horákovské měli dělit na dvě vrstvy: vládnoucí (pohřby na vozech) a ovládanou, tj. náčelníci a ostatní lid (*Podborský 1980; 2002*). Takové rozdělení se mi zdá příliš jednoduché. Vrstva náčelníků se podle mého soudu musela dělit nejméně na dvě skupiny: na

Obr. 34. Račiněves. 1 – hrob 2/98; 2 – jáma 3/2006

náčelníky a jejich osobní služebníky (jezdce nebo družiníky). Také lid se dělil na další skupiny: svobodné občaníky, lidi závislé a otroky. Příklad: kostrové pohřby v komorových hrobkách patří většinou mužům-náčelníkům. Příklad složitějšího hrobu: kostrový pohřeb muže v natažené poloze ve středu komory a v rohu vedlejší pohřeb, kostra „vsedě“ nebo spálené kosti na hromádce. Příklad Rvenice 1963: dva kostrové pohřby na symbolických vozech a přídavný pohřeb žárový s kostmi na hromádce (Koutecký 1966, 14); dva pohřby náčelníků a jeden podřízený. Je to doba, kdy se patriarchální neměnný společenský řád mění v „neřád“. Je to doba velkých změn, nepokojů, válek, kdy si silní jedinci usurpovali moc a získávali si jednotlivce mimo rodovou společnost (vydědění, tuláci apod.).

Na pohřebišti v Račiněvsi musíme pracovat s neúplnými počty hrobů a většinou s neúplnými hrobovými celky. Vlivem zemědělské kultivace bylo mnoho hrobů zahlučených do ornice (až 80 cm silná) zničeno, zejména malé žárové hroby kombinační skupiny III. Výzkumem byly zjištěny a prozkoumány jen hroby zahlučené do podloží, tj. nejhlubší a nejbohatší, patřící vedoucí společenské vrstvě. Hrob s vozem a postrojem včetně jha patří vůdci-náčelníku. Nejméně dva hroby s koňskými postroji patří jezdcům, kombinační skupiny I-2. Hroby vybavené keramikou a osobními šperky patří svobodným jedincům kombinační skupiny II-1/2. Hroby bez výbavy nabyly nalezeny. Samostatné malé žárové hroby (skupina III) mohou náležet příslušníkům staršího obyvatelstva štitarské tradice.

PŘÍLOHA: ANTROPOLOGICKÉ ZPRACOVÁNÍ MATERIÁLU Z RAČINĚVSI-PÍSKOVNY Z ROKU 2000

Jana Kuljavceva Hlavová

K posouzení byl dodán materiál ze tří objektů, v objektech 1/2000 a 4/2000 byly nalezeny lidské kosti, v objektu 2/2000 byly přítomny pouze kosti zvířecí.

Objekt 1/2000

Dochovaly se značně fragmentární kosti se silnou povrchovou erozí. Identifikovat bylo možné pouze silně erodovanou levostrannou hlezenní kost malých rozměrů. Ostatní materiál představovalo 12 drobných zlomků neurčitelných dlouhých kostí končetin s relativně malou tloušťkou stěny. Pouze na jednom z fragmentů byly rozeznány stopy ožehu.

Stupeň spálení (Herrmann 1977; Wahl 1981; týž 1982) byl určen jako IV (dokonalý až křídovitý)–V (křídovitý), fragment je mléčně bílý, sytě bílý i na lomu s parabolicky probíhajícími puklinami, od 750 °C. Podle velikosti (Wahl 1982) spadá fragment do skupiny malých (do 25 mm). Podle velikosti talu lze věk jedince odhadnout jako nedospělý (bez bližšího určení). Pohlaví není možné určit. Stavba spíše gracilní.

Objekt 2/2000

Objekt obsahoval pouze zvířecí kosti, a to nedospělého jedince (nepřirostlé epifýzy). Kostí nebyly spáleny.

Objekt 4/2000

Dochovaly se velmi fragmentární spálené kosti dospělého jedince spíše gracilní stavby. Stupeň spálení (Herrmann 1977; Wahl 1981; týž 1982) byl určen jako IV (dokonalý až křídovitý)–V (křídovitý), fragmenty jsou mléčně bílé, většinou sytě bílé i na lomu s parabolicky probíhajícími puklinami, od 650 °C. Velikost fragmentů (Wahl 1982) a jejich zastoupení představuje následující tabulka.

Velikostní zastoupení spálených zlomků

Kategorie	Velikostní rozlišení	Počet
Velmi malá	do 15 mm	279
Malá	16 – 25 mm	248
Střední	26 – 35 mm	60
Velká	36 – 45 mm	13
Obzvláště velká	nad 46 mm	7
Suma		607 ks

Věk bylo možné na základě plně přirostlé hlavičky Mt a báze *phalanx proximalis hallucis* stanovit jako dospělý (resp. vyšší 22 let bez bližšího určení). Pohlaví neurčeno. Na *lamina externa* parietální či čelní kosti se nachází již prakticky zhojená změna, může se jednat buď o pozůstatek traumatu, či jen atypického švu.

LITERATURA

- Buchvaldek, M. – Koutecký, D. 1970:* Vikletice. Ein schnurkeramisches Gräberfeld. *Praehistorica* 3. Praha.
- Fridrichová, M. – Koutecký, D. – Slabina, M. 1996:* Die Gräberfelder der Bylaner Kultur in Praha, *Památky archeologické* 87, 104–178.
- Fridrichová, M. – Koutecký, D. – Slabina, M. 1997:* Die Gräberfelder der Bylaner Kultur in Praha, Teil II, *Památky archeologické* 87, 5–64.
- Fridrichová, M. – Koutecký, D. – Slabina, M. 1999:* Die Gräberfelder der Bylaner Kultur in Praha, Teil III, *Památky archeologické* 89, 319–396.
- Herrmann, B. 1977:* On Histological Investigations of Cremated Human Remains, *Journal of Human Evolution* 6, 101–103.
- Koutecký, D. 1966:* Bylanský knížecí hrob ze Rvenic u Postoloprta, *Archeologické rozhledy* 18, 12–16, 21.
- Koutecký, D. 1968:* Velké hroby, jejich rekonstrukce, pohřební ritus a sociální struktura obyvatelstva bylanské kultury, *Památky archeologické* 59, 400–487.
- Koutecký, D. 1993:* Das Bylaner Gräberfeld in Poláky, Kr. Chomutov, Teil II, *Památky archeologické* 84, 5–55.
- Koutecký, D. 2000:* Bylanské pohřebiště v Račiněvsí. Výzkum 1999 a starší nálezy. In: *Sborník Miroslavu Buchvaldkovi*. Most, 127–232.
- Koutecký, D. 2001a:* Bylanské pohřebiště v Račiněvsí, okr. Litoměřice, *Pravěk* NR 10, 449–456.
- Koutecký, D. 2001b:* Das Verzierrungssystem der Byllaner bemalten Keramik der Hallstattzeit. In: *Sztuka epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej*. Wrocław, 307–323.
- Koutecký, D. 2003:* Skříňový hrob bylanské kultury z Dobříčana u Žatce, okr. Louny, Ústecký kraj. In: *Sedmdesát neustupných let*. Plzeň, 83–91.
- Koutecký, D. 2003a:* Příspěvky k době halštatské v severozápadních Čechách. Most.
- Koutecký, D. – Fridrichová, M. 1980:* Bylanský kostrový hrob z Prahy-Suchdola, *Archeologické rozhledy* 32, 501–511.
- Koutecký, D. – Smrž, Z. 1991:* Pohřebiště bylanské kultury v Polákách, okr. Chomutov, I. díl, *Památky archeologické* 82, 166–230.
- Neustupný, E. – Smrž, Z. 1989:* Čachovice – pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou, *Památky archeologické* 80, 282–393.
- Pleinerová, I. 1980:* Kultovní objekty z pozdní doby kamenné v Březně u Loun, *Památky archeologické* 71, 10–52.
- Podborský, V. 1980:* Kulturní a sociální proměny jižní Moravy v době halštatské. In: *Rola oddziaływań kręgu halstattskiego w rozwoju społeczeństw epoki żelaza w Polsce zachodniej na tle środkowoeuropejskim*. Wrocław, 47–57.
- Podborský, V. 2002:* Výpověď bohatých hrobů horákovské kultury. In: *Sborník Drahomíru Kouteckému*. Most, 167–176.
- Sedláček, Z. 1980:* Záchraný výzkum v Cerhenicích v roce 1973 (část 2), *Archeologické rozhledy* 32, 146–166.
- Stocký, A. 1930:* Studie o hallstattské kultuře v Čechách II, *Památky archeologické* 37, 1928–1930, 47–53.
- Vokolek, V. 1993:* Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové.
- Vokolek, V. 2004:* Katalog staré sbírky Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea. *Fontes archaeologici Pragenses* 30. Pragae.
- Vokolek, V. 2007:* Katalog staré sbírky Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea III. Nálezy do roku 1913. *Fontes archaeologici Pragenses* 33. Pragae.
- Wahl, J. 1981:* Beobachtungen zur Verbrennung menschlicher Leichname (Über die Vergleichbarkeit moderner Kremationen mit prähistorischen Leichenbränden), *Archäologisches Korrespondenzblatt* 11, 271–279.
- Wahl, J. 1982:* Leichenbranduntersuchungen. Ein Überblick über die Bearbeitungs- und Aussagemöglichkeiten von Brandgräbern, *Prähistorische Zeitschrift* 57, 2–215.
- Zápotocký, M. 1964:* Bylanské kostrové hroby na dolním Poohří, *Památky archeologické* 55, 156–177.
- Zápotocký, M. 2002:* K sídelním a pohřebním areálům kultury nálevkovitých pohárů v SZ Čechách: Vikletice, okr. Chomutov. In: *Sborník Drahomíru Kouteckému*. Most, 281–295.

DAS GRÄBERFELD DER BYLANER KULTUR UND ANDERE FUNDE IN RAČINĚVES (BEZ. LITOMĚŘICE, REGION ÚSTECKÝ KRAJ)

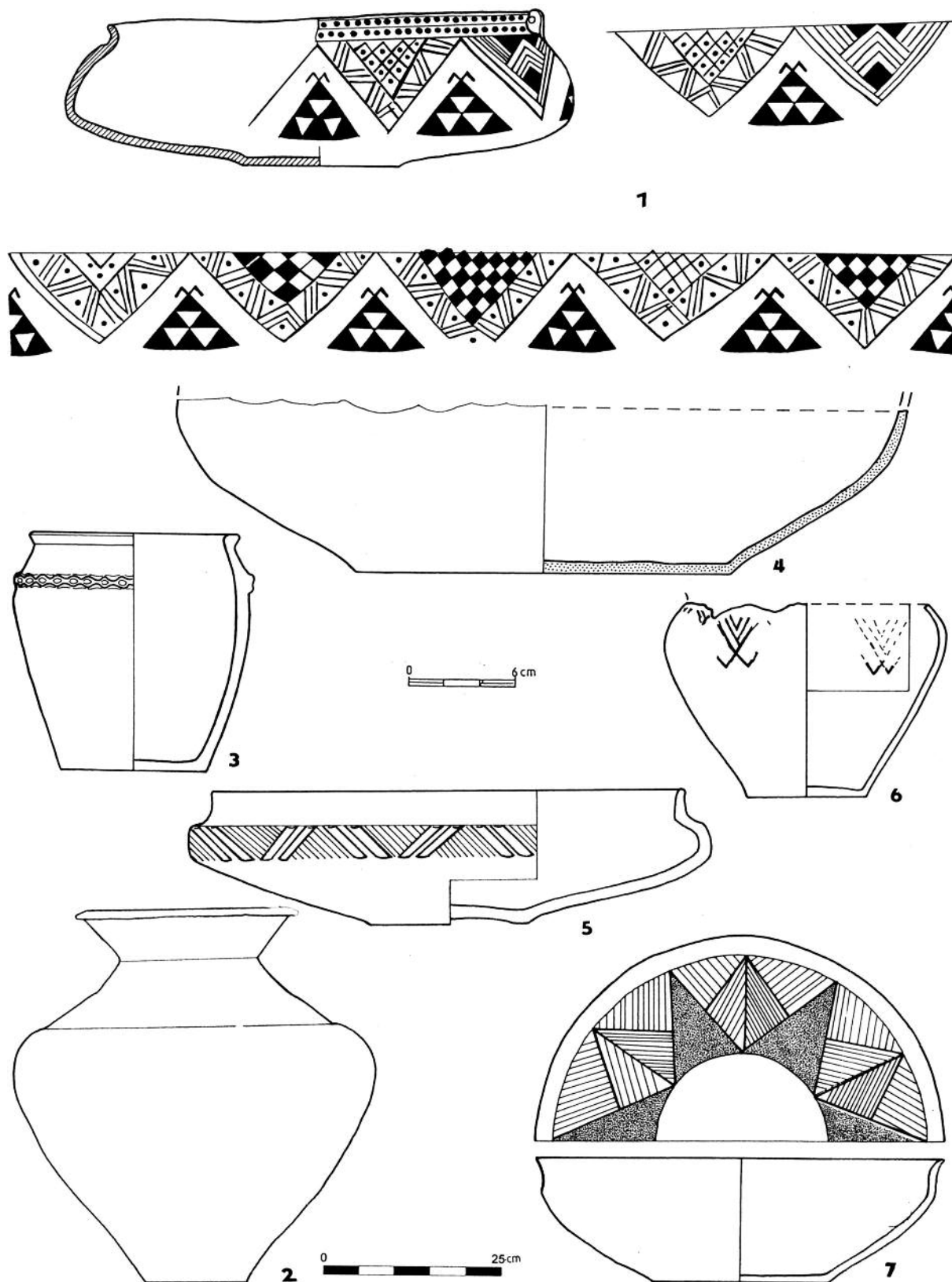
Ältere Untersuchungen. Die ersten beglaubigten Funde stammen aus dem Jahre 1911, als J. L. Píč drei Gräber erfasste. Bei einer erneuten Untersuchung (K. Buchtela, A. Stocký) im Jahre 1913 wurden drei arm ausgestattete Gräber aufgedeckt. Von einem wurde ein Bronzezaum geborgen. Eine Kontrolluntersuchung am Fundort realisierte J. Böhm unter Beteiligung einer amerikanischen Studentenexpedition. Laut dem Autor des Fundberichtes erfolgten an fünf Stellen Aushubarbeiten, wobei zwei negativ waren und die anderen die Anwesenheit von Hügelgräbern und sekundären Funden (zerstreute Steine in der Verschüttung, frische Brüche auf den Scherben) nachgewiesen haben. In den Gräbern unter den Grabhügeln Nr. 1 und 5 befand sich eine große Menge von der Keramik. Im Grab Nr. 3 war der einzige Metallfund – ein Bronzeknopf.

Die Untersuchung in den Jahren 1998-2006. Zu den chronologisch ältesten Objekten gehört ein rechteckiges Hüttenhaus (1/98, ähnliche Gestalt wie beim Bau in Plotišť), welches durch eine Rinne (ohne Funde) begrenzt wurde. In beiden Fällen (Račiněves, Plotišť) handelt es sich vermutlich um eine Kultstätte – einen Kultbau des Äneolithikums (KNP?). Weiter können ein nicht datierter Bau mit drei Pfahlreihen (Obj. 4/2005) und zwei Gräber der Schnurkeramik (3A und 3B) als die ältesten Objekte angesehen werden.

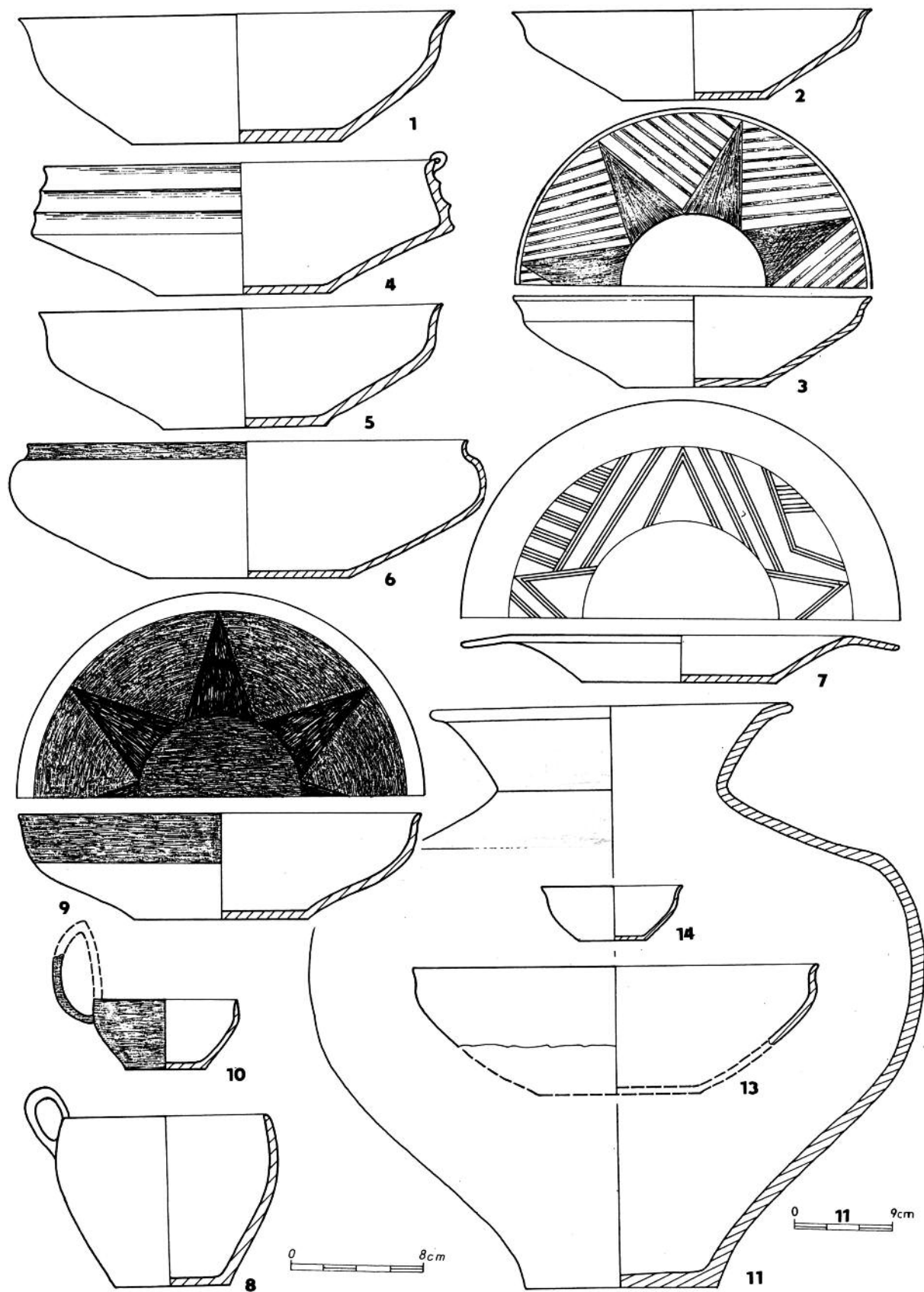
Das Gräberfeld der Bylaner Kultur erbrachte alle Gräbertypen, welche auf Gräberfeldern dieser Kultur auftreten. Es existiert hier eine riesige Disproportion zwischen den Kammer- und (tiefen) Grubengräbern auf der einen und den flachen Grübchengräbern auf der zweiten Seite. Die großen Gräber repräsentieren ein Grab mit Wagen und Joch (Píč 1/1911), zwei Gräber mit Pferdegeschirr (3/98, 2/2006) sowie offenbar auch die Gräber 1, 3 und 5/33. Eine weitere Gräbergruppe bilden kleinere Gräber mit Metall und Keramik (1/2000, 1/2001, 2/2001, 1/2006) und wieder offenbar auch Gräber 1–3/1913. Unter den Grubengräbern aus Račiněves nimmt das Grab 9/99 mit Brandbestattung (einschließlich der Keramik, des Messers, des Schleifsteins, einer Hälfte des Armbands) und Pfählen in den Ecken, die von einer gezimmerten Konstruktion zeugen, eine Sonderstellung ein.

Gesamtauswertung des Gräberfeldes. Über die großen Gräber wurden die Grabhügel meistens erhoben. Sie waren an der Basis durch die Umfangsrinnen begrenzt. Die Gräbergruben hatten häufig einen rechteckigen Grundriss und wurden mit Holzblöcken geschlossen. Die Decke wurde oben mit Bruchsteinen belastet. Die großen Gräber mit rechteckigem Grundriss (3/98, 9/99) hatten N–S-orientierte Längsseiten. Fast alle Bylaner Gräber hatten O–W-Orientierung. Die Skelette blieben wegen der großen Durchlässigkeit des Wassers in der Schottersohle meist nicht erhalten. Die Eisenreifen aus Rädern und das mit dem Bronzeblech beschlagene Holzjoch (Grab 1/1911) stehen heute nicht mehr zur Verfügung. Aus der Toilettengarnitur blieben bis zur Gegenwart nur die Hälfte einer Bronzepinzette und Bronzearmbänder mit kugelförmigen oder petschaftartigen Enden erhalten (Ha C–LT A). Die ausführliche Chronologie kann auf Grund der Keramik (vor allem Amphorenschüsseln – abgerundete Formen, Formen mit in den Boden übergehenden Wänden) durchgeführt werden. Breite Amphoren – Terrinen mit Bauch im oberen Drittel gehören zu den jüngsten Formen (Ha C3–Ha D1). Das Einglätzmuster – Sterne mit mehreren Zipfeln – auf den Innenseiten von den Schüsseln ist typisch. Die Chronologie des Gräberfeldes ist daher folgend: Ha C2 (9/99, 2, 4/2000, 1/2001), Ha C3 (3/98, 2/2006), Bylaner Kultur (2/98, 8/99, 2/2001, 1/2005, 1/2006). Unter dem Gesichtspunkt der Sozialstruktur können wir die großen Kammer- und Grubengräber der oberen und teilweise auch mittleren Gesellschaftsschicht zuordnen. Das Grab mit dem Wagen gehörte dem Herrscher-Häuptling; die Gräber mit dem Pferdegeschirr (3/98, 2/2006) waren für die Reiter (*equites*) bestimmt. Kleinere Gräber mit Keramik und Schmuck wies der Autor freien Mitgliedern der Gemeinschaft zu. Die flachen Grübchenbrandgräber können vermutlich in die jüngere Bronzezeit (Štítary-Tradition) datiert werden.

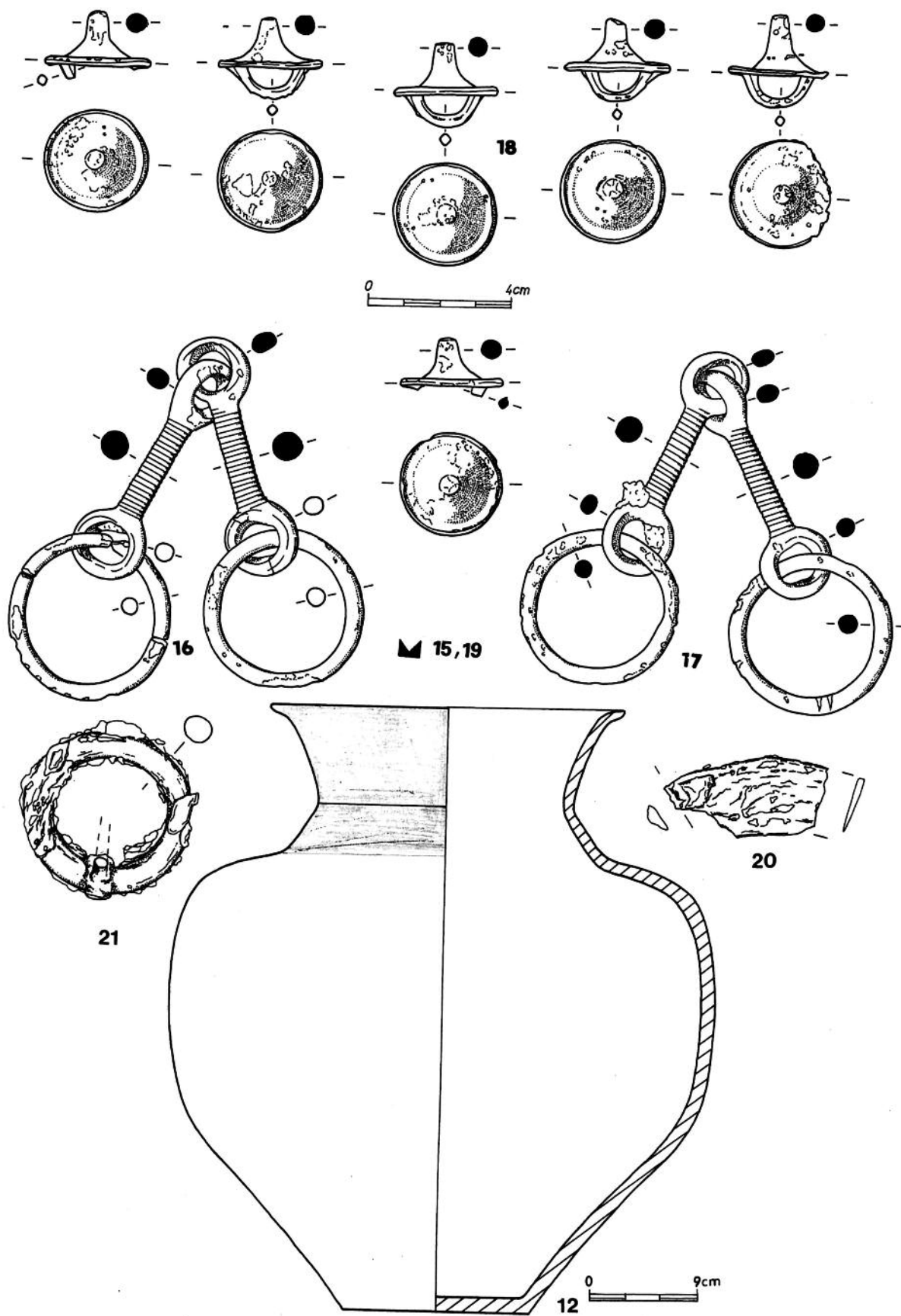
Wichtig ist die Rekonstruktion des Gräberfeldes, und zwar die Verbindung von älteren Aufdeckungen mit neu untersuchten Gräbern. Das von J. Böhm untersuchte Hügelgrab 1/33 wurde mit Grab 2/2001 gleichgesetzt. Das Hügelgrab 5/33 wurde als das Grab 1/2006 und das Grab III von Píč bezeichnet. Das Hügelgrab 3/33 kann offensichtlich mit dem Hügelgrab II von Píč vereinigt werden. Bei der Aufdeckung wurden sowohl sekundär deponierte Steine als auch das Fragment eines Porzellantopfes aus der 1. Hälfte des 20. Jhdts. unter den Funden entdeckt.

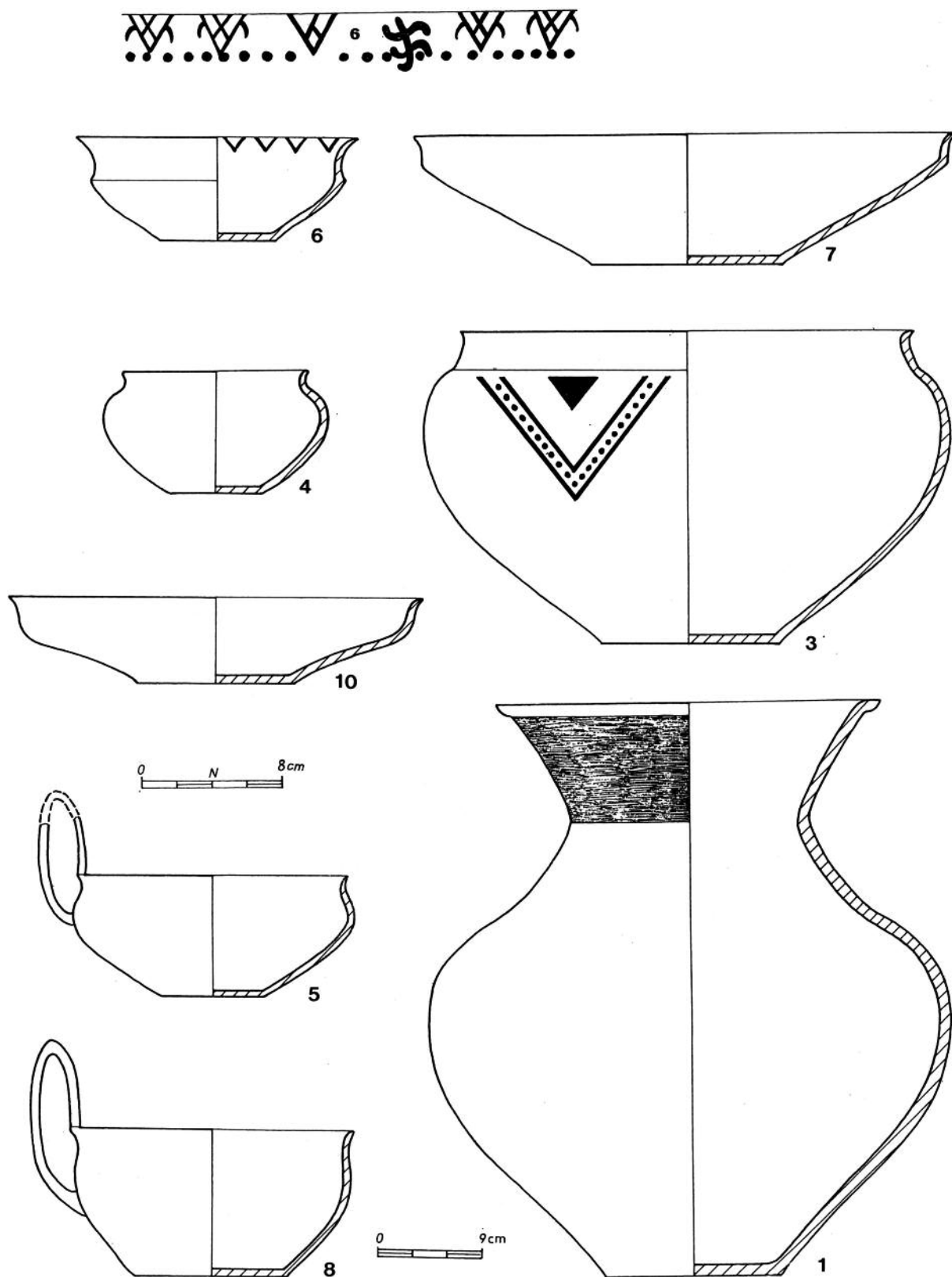
Tab. I. Račiněves. Nálezy z roku 1911: 1–7 keramika

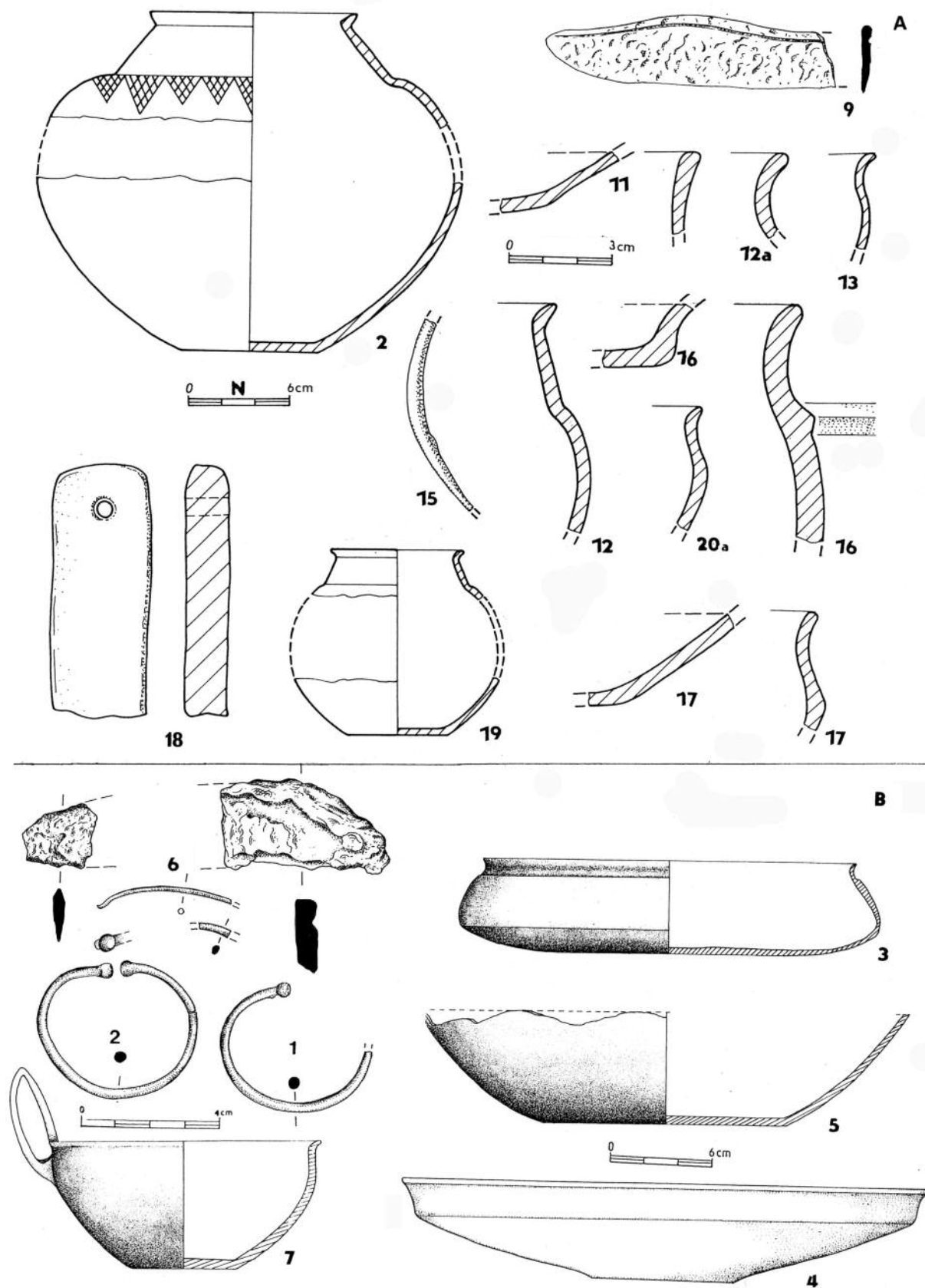
Tab. II. Račiněves. Hrob 3/1998: nádoby č. 1–11, 13–14

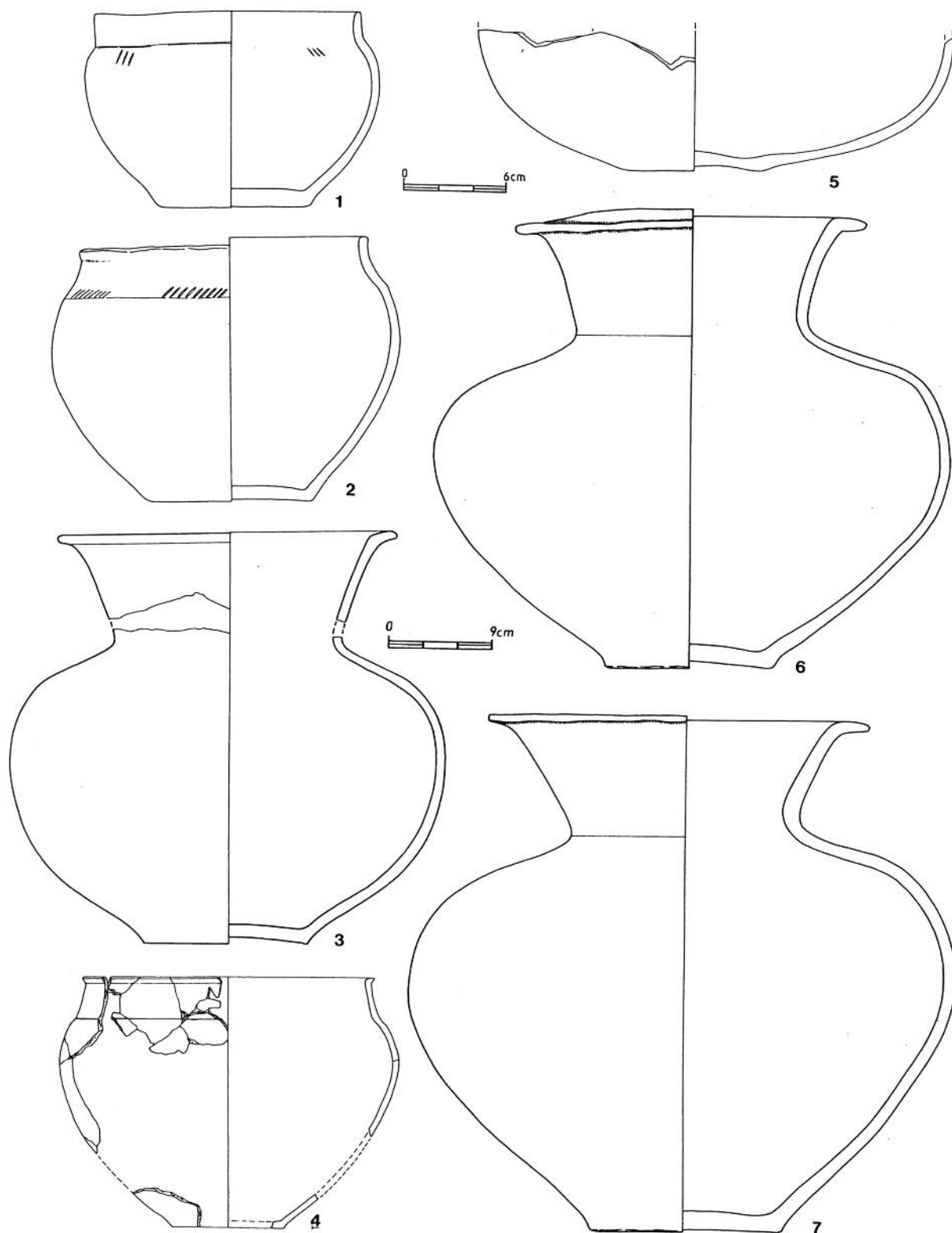
Tab. III. Račiněves. Hrob 3/1998: nádoba č. 12, br. udidla č. 16–17, br. knoflíky č. 18, žel. nůž č. 20, železná přezka č. 21, bez kresby č. 15, 19

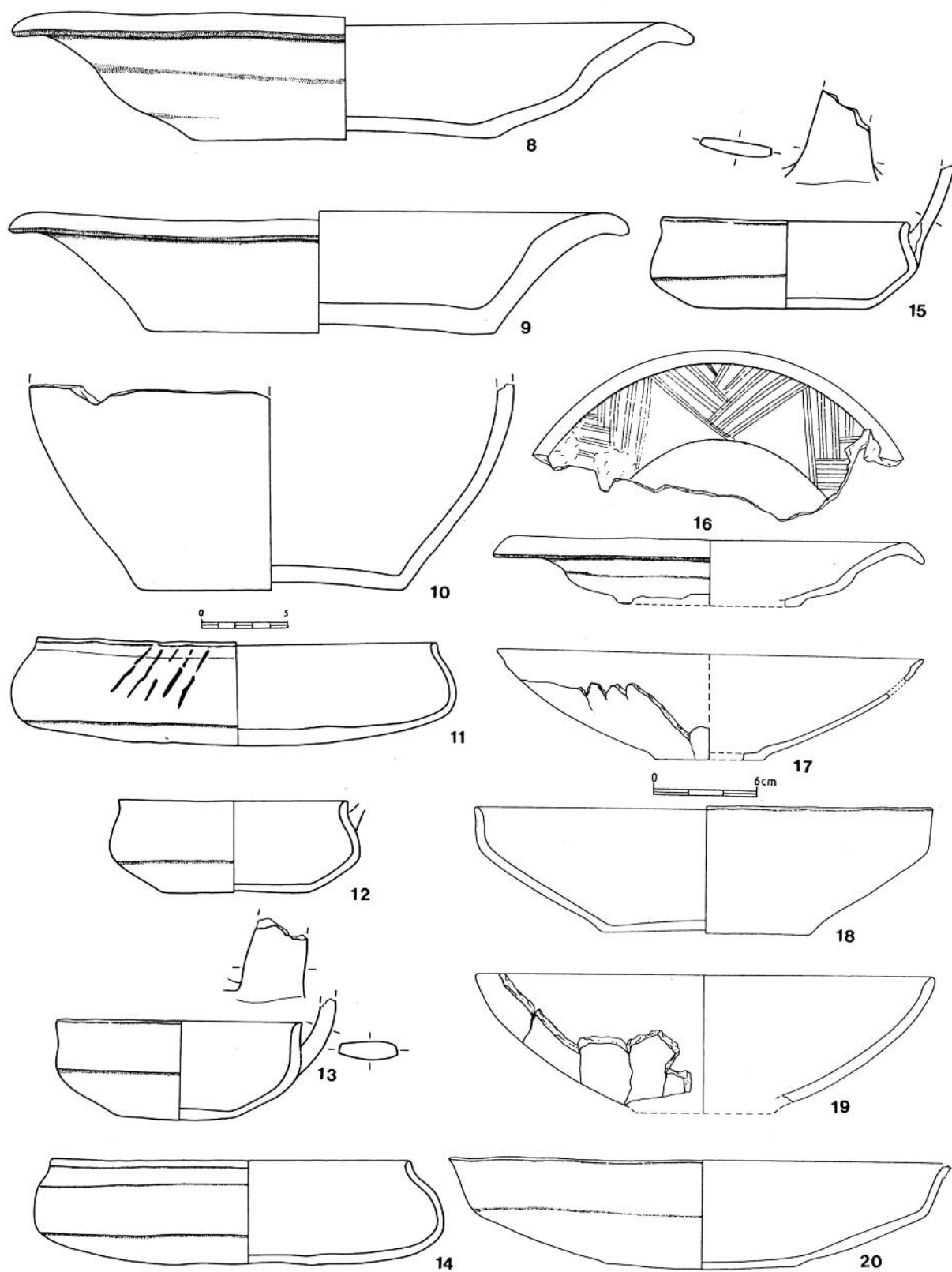
Tab. IV. Račiněves. Hrob 9/1999: keramika č. 1, 3–8, 10

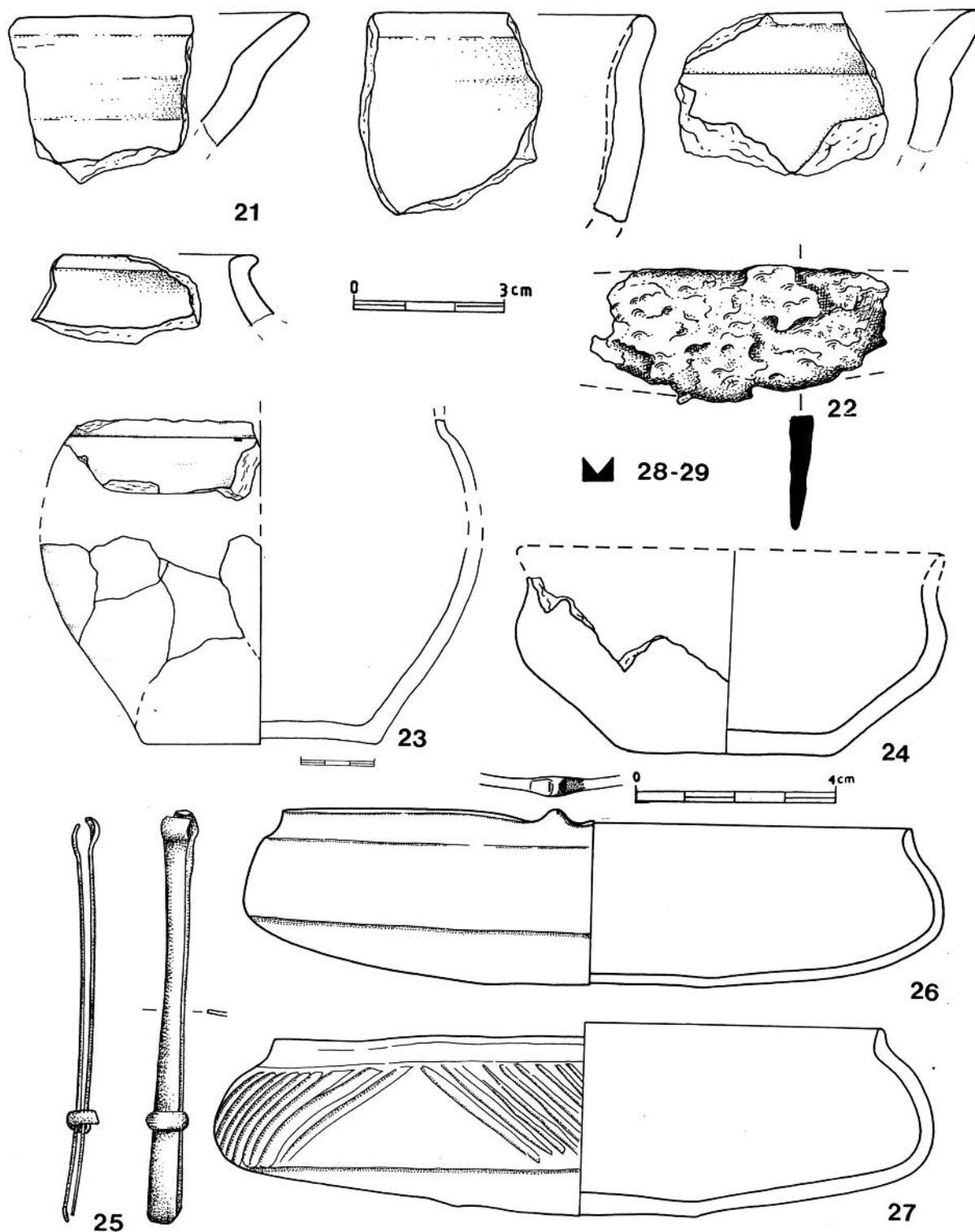
Tab. V. A. Račiněves. Hrob 9/1999: keramika č. 2, 11–13, 16–17, 19–20, železný nůž č. 9, část br. náramku č. 15, brousek č. 18; č. 14 bez kresby. **B.** Hrob 2/2000: keramika č. 3–5, 7, br. náramky č. 1–2, zlomek železného nože č. 6

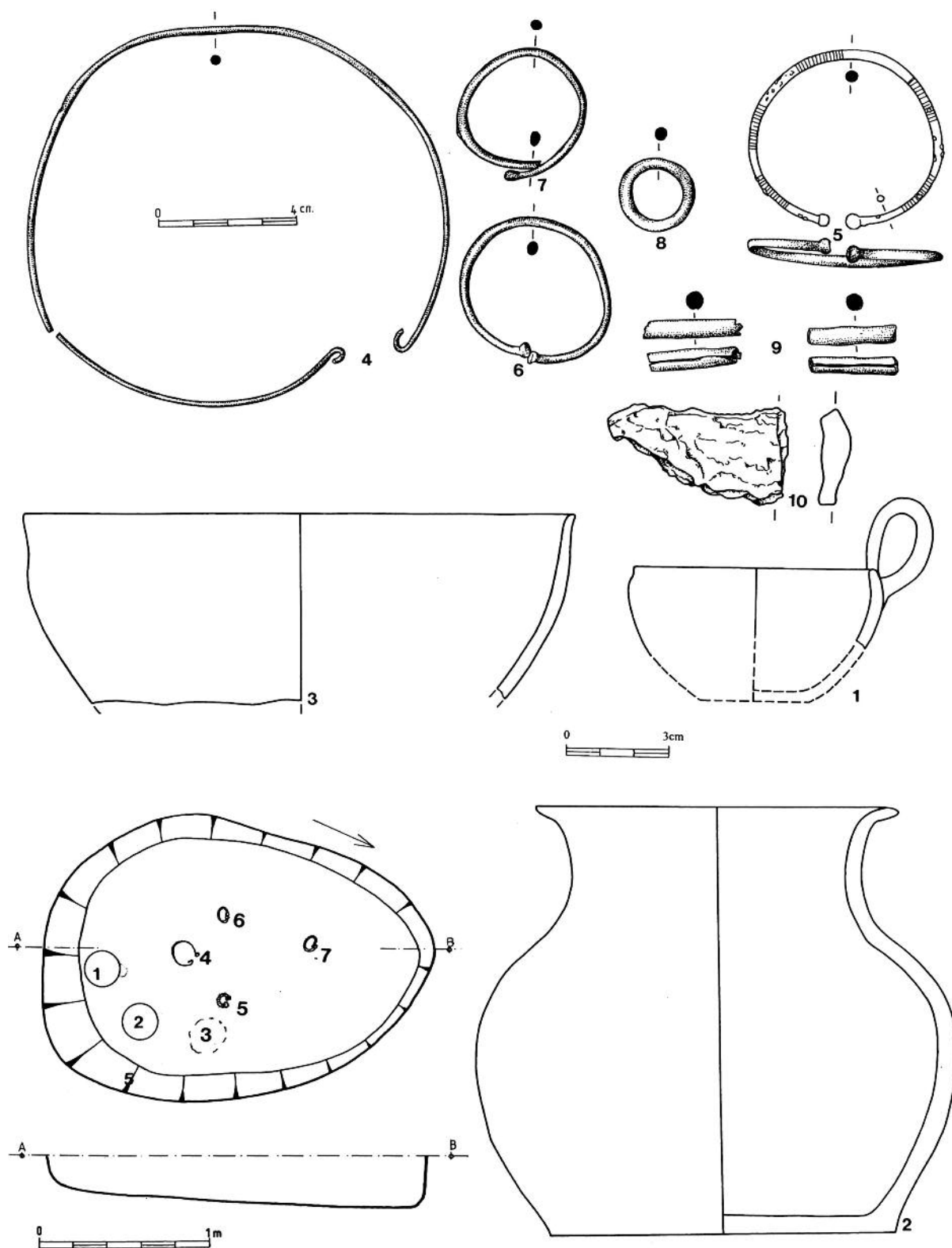
Tab. VI. Račiněves. Hrob 4/2000: keramika č. 1–7

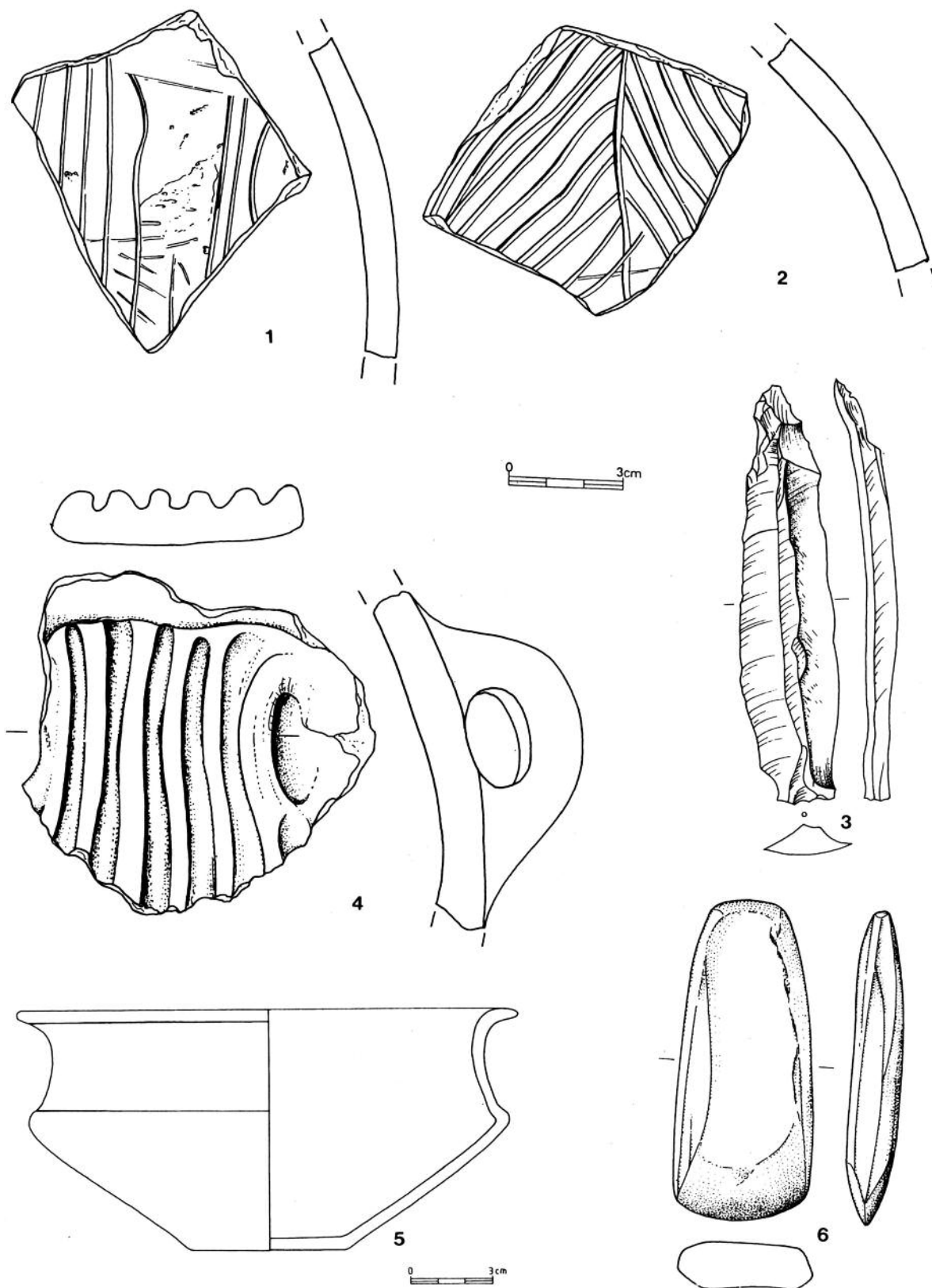
Tab. VII. Račíněves. Hrob 4/2000: keramika č. 8–20

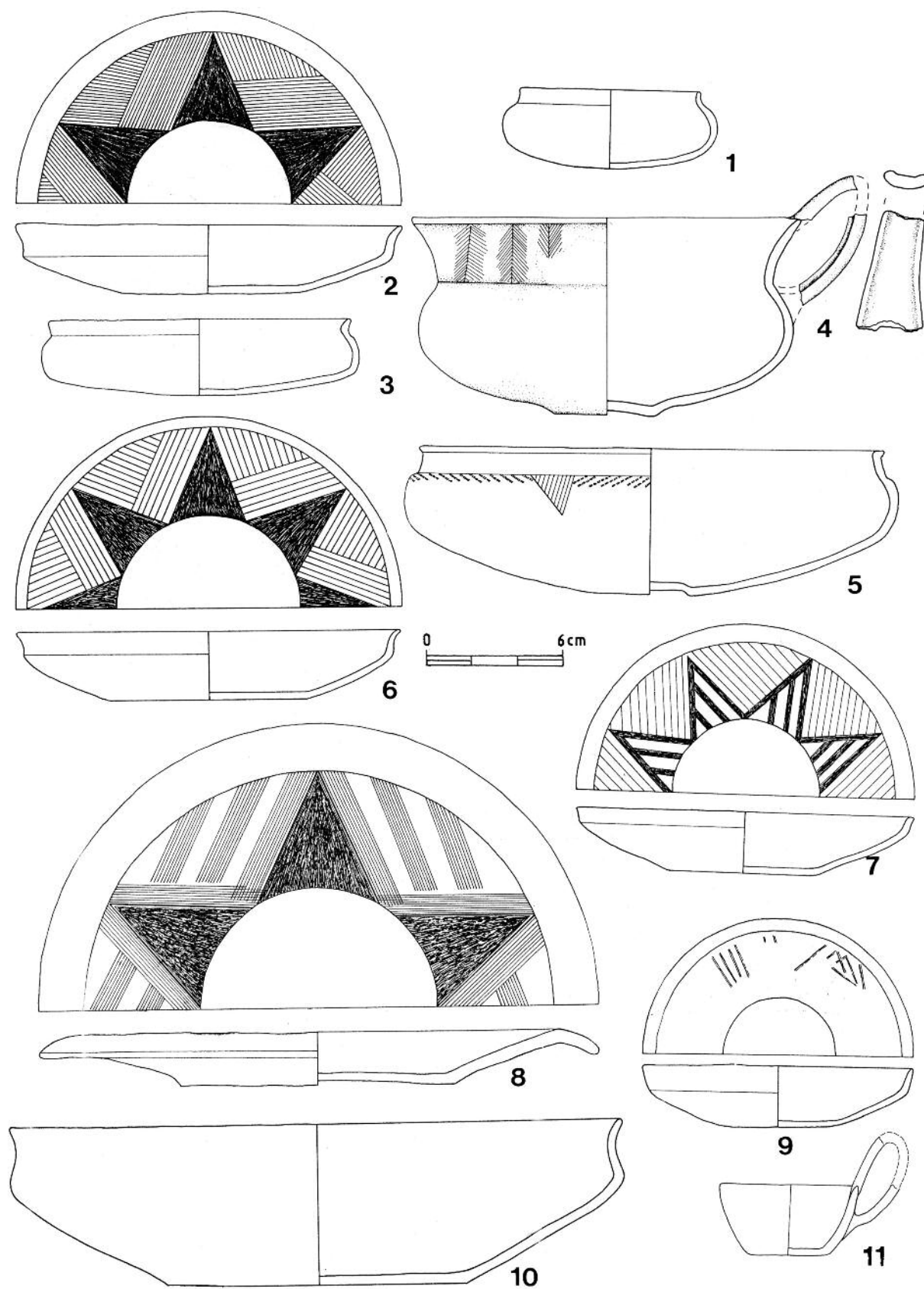
Tab. VIII. Račiněves. Hrob 4/2000: keramika č. 21, 23–24, 26–27, zlomek žel. nože č. 22, br. pinzeta č. 25

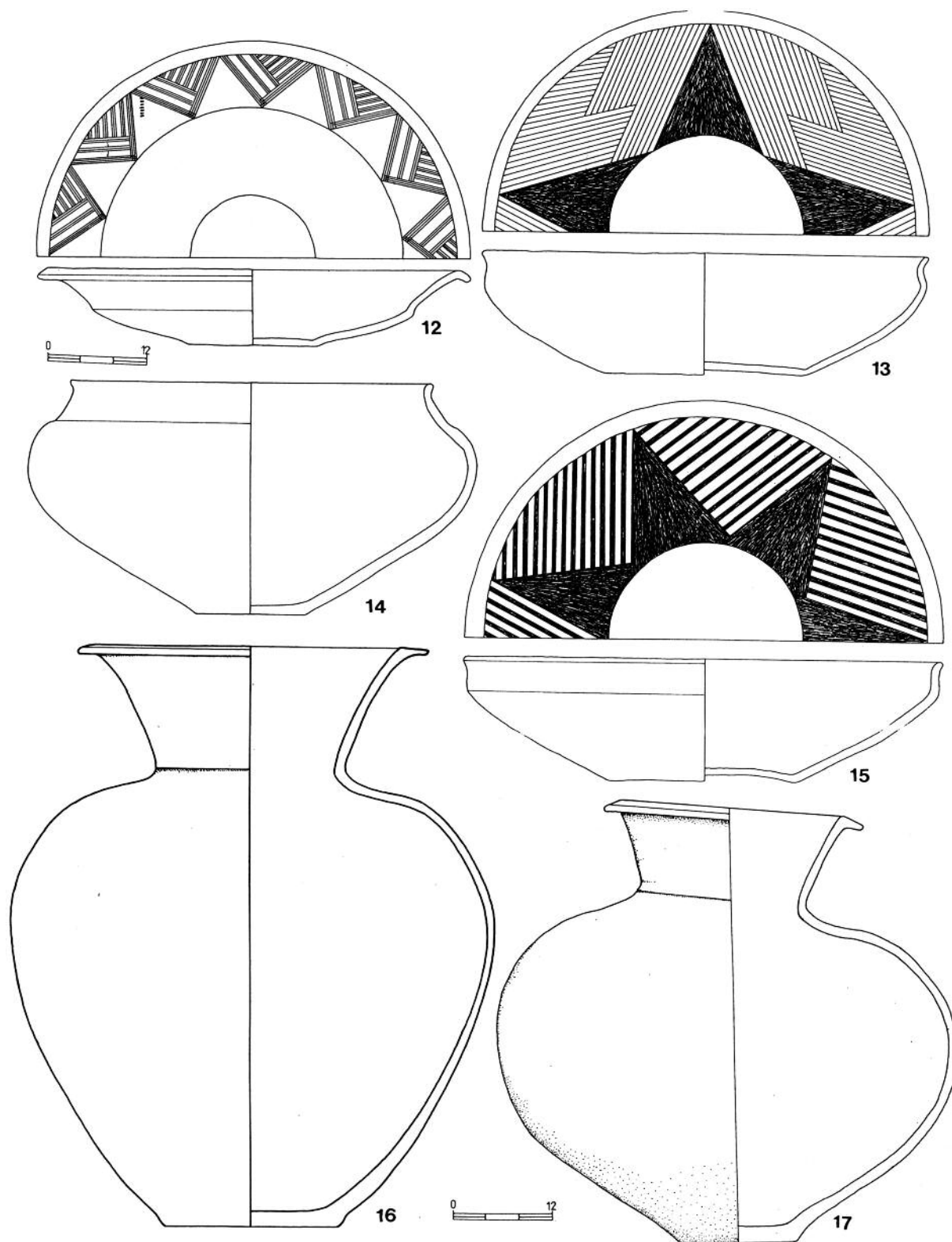
Tab. IX. Račiněves. Hrob 1/2001: půdorys a profil s nálezy, keramika č. 1–3, bronzy č. 4–9, část žel. nože č. 10

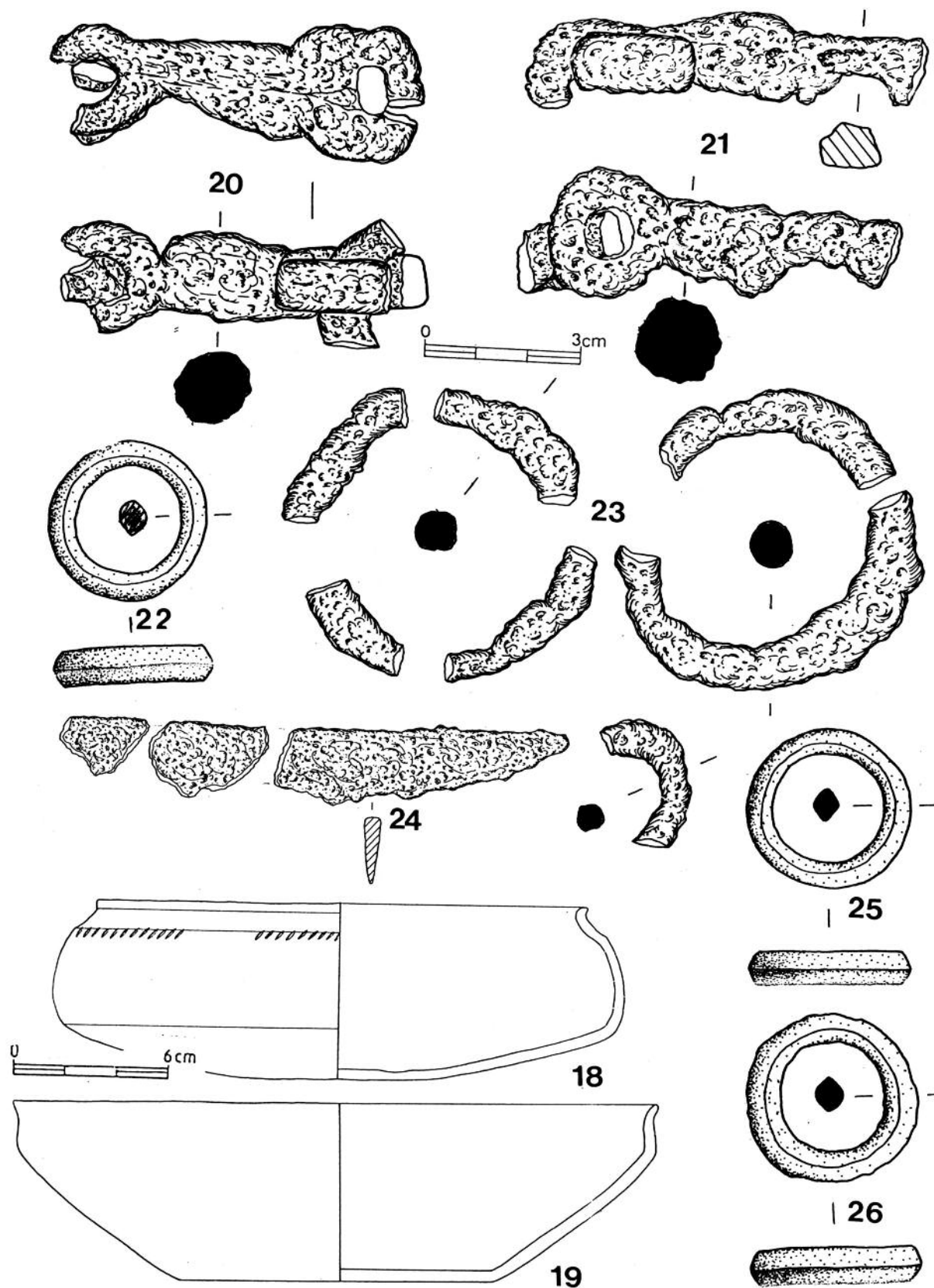
Tab. X. Račíněves. Hrob 3A/2005: keramika č. 1–2, 4; hrob 3B/2005: pazourek č. 3 a sekerka č. 6; hrob 1/2005: nádoba č. 5

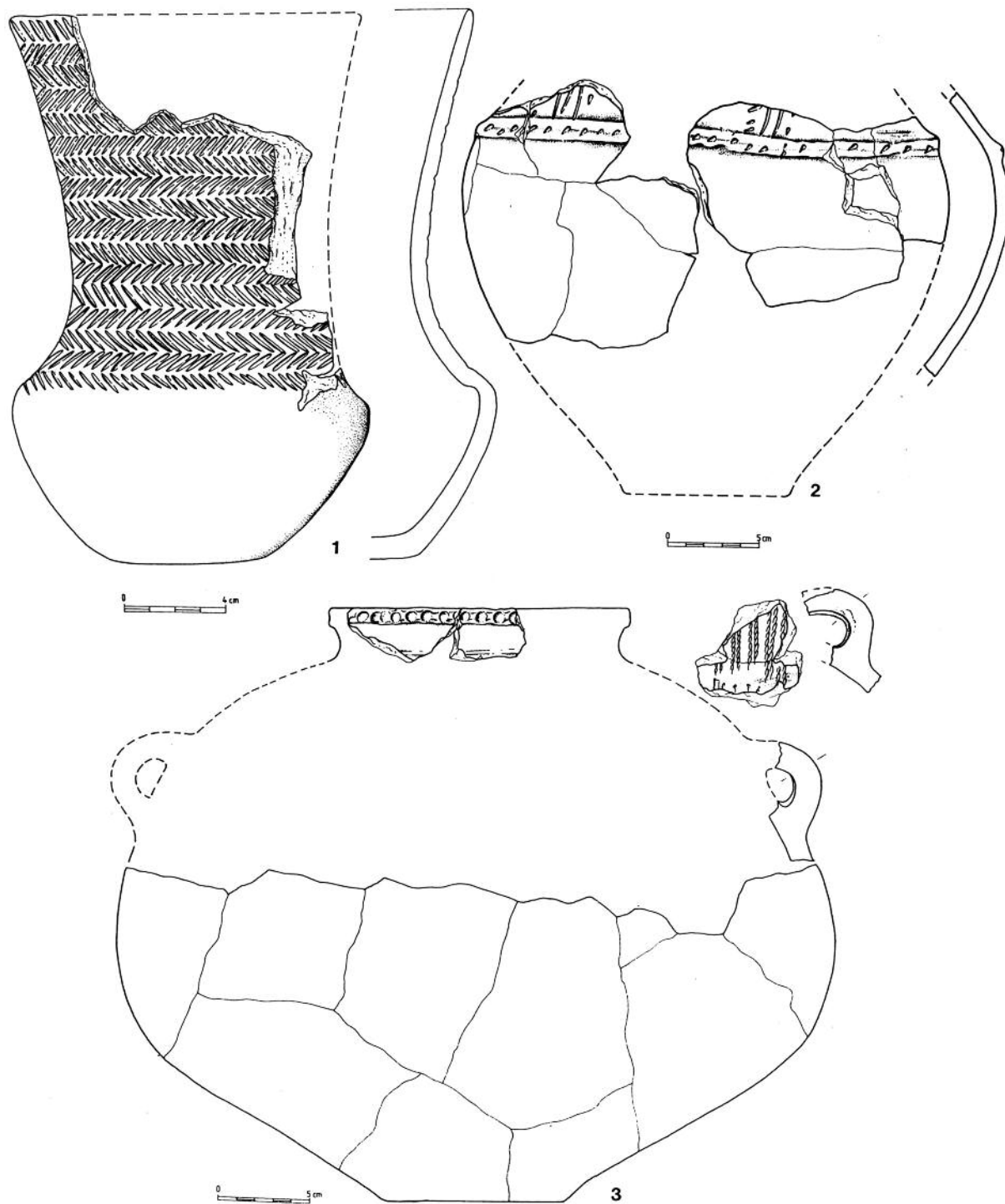
Tab. XI. Račiněves. Hrob 2/2006: keramika č. 1–11

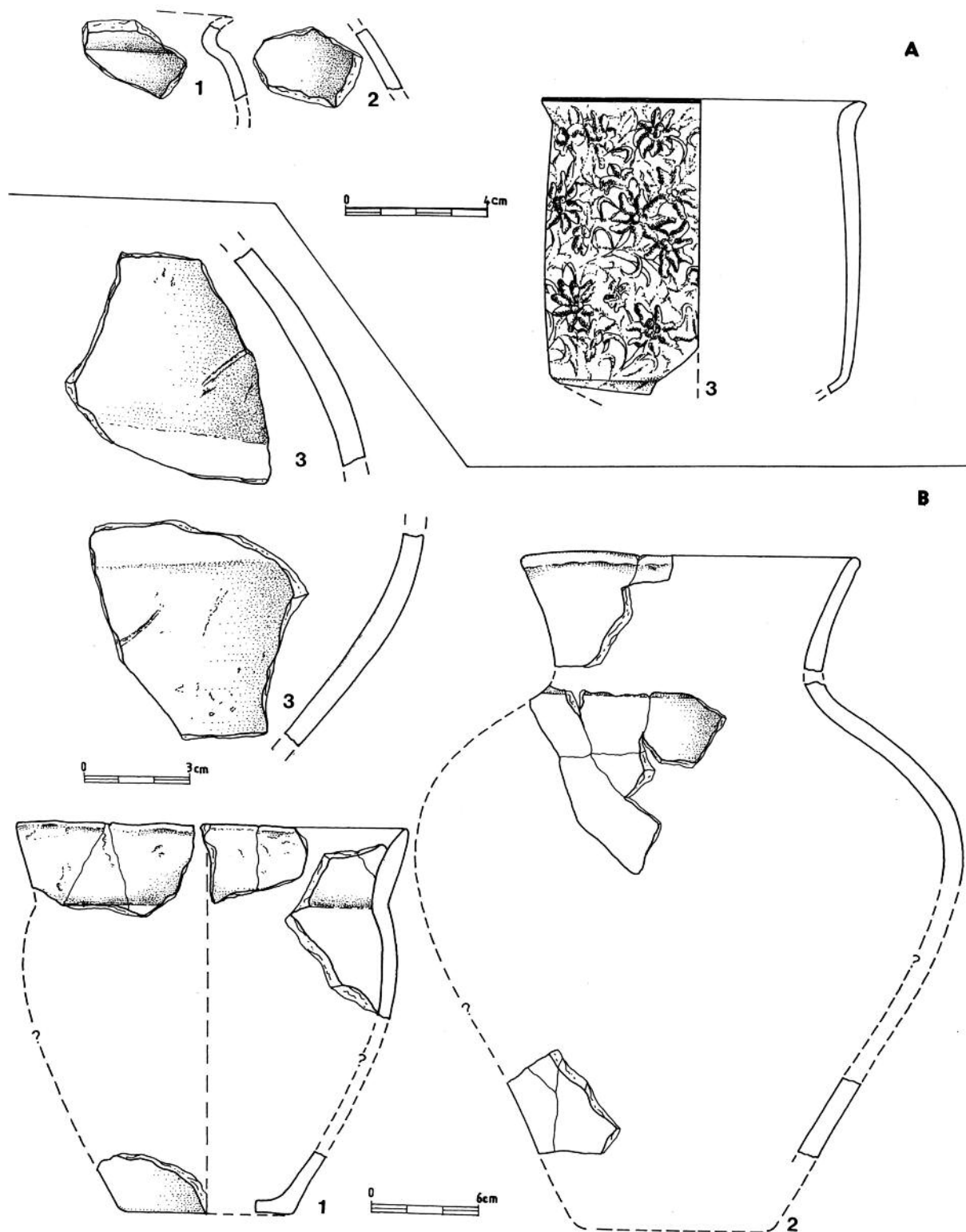
Tab. XII. Račineves. Hrob 2/2006: keramika č. 12–17

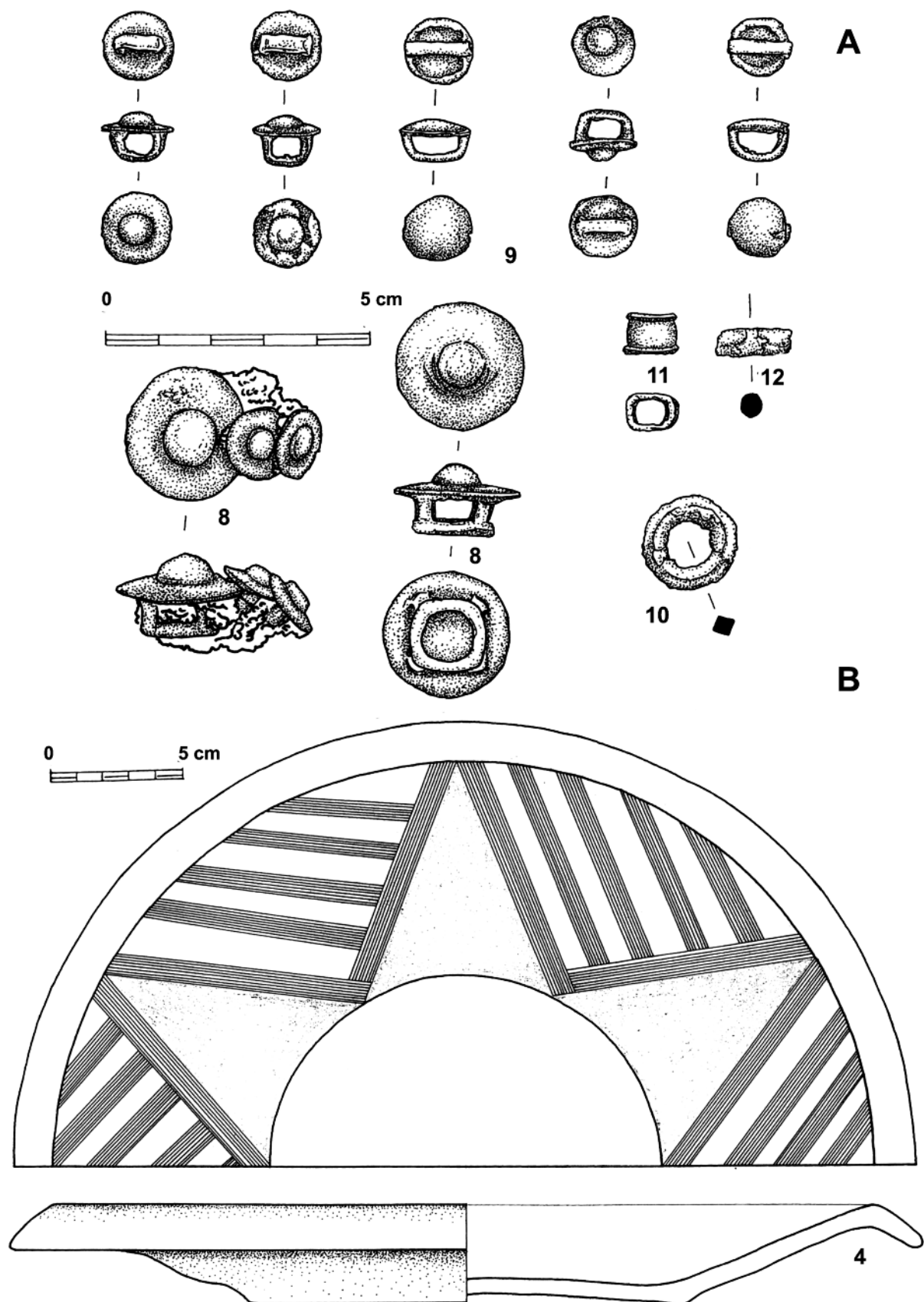
Tab. XIII. Račiněves . Hrob 2/2006: keramika č. 18–19, železná udidla č. 20–21, železná kroužky č. 23, br. kroužky č. 22, 25–26, část železného nože č. 24

Tab. XIV. Račiněves. Hrob 3B/2006: keramika č. 1–3

Tab. XV. A. Račiněves. Hrob 1/2006: keramika č. 1–2, rekonstrukce porcelánového hrnečku č. 3.
B. Hrob 4/2006: keramika č. 1–3

Tab. XVI. A. Račiněves. Nálezy z r. 1911: bronzové knoflíky č. 8–9, br. kroužek č. 10, návlečka č. 11, zlomek bronzu č. 12. B. Hrob 2/2006: kuželovitý talíř č. 4